

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
POLITIKAS ZINĀTNES NODAĻA

**KRIEVIJAS ĀRPOLITIKAS SIGNĀLI:
UKRAINAS KONFLIKTA GADĪJUMS**

MAGISTRA DARBS

Autors: **Vilmārs Vītolinš**

Studenta apliecības Nr.:vv11044

Darba vadītāja: Professore Dr. paed. Žaneta Ozoliņa

RĪGA 2016

ANOTĀCIJA

Krievijas ārpolitikas signāli: Ukrainas konflikta gadījums. Šī darba ietvaros tiek apkopota esošā teorija par ārpolitikas signāliem, apzinot dārgo signālu darbības mehānismu, un problēmas, kuras var rasties to nodošanā un interpretācijā.

Signālu interpretēšanā svarīga nozīme ir signāla devēja interešu apzināšana, tādēļ šinī darbā ir identificētas un apkopotas Krievijas intereses no tā brīža skatu punkta. Aplūkojamais gadījuma periods ir no Armēnijas sarunu pārtraukšanas ar ES, līdz MH17 lidmašīnas notriekšanai.

No Krievijas dotajiem signāliem var secināt, ka tā nebrīdināja Ukrainu par iespējamu Krimas aneksiju, pirms tā jau bija sākusi šo aneksiju veikt. Krievijas dotie signāli tika doti ar mērķi apliecināt gatavību sakaut Ukrainas pretestību, ja tāda Krimā tiktu izrādīta, un radīt neskaidrību, lai paildzinātu Ukrainas lēmumu pieņemšanas procesu.

Atslēgvārdi: **Krievija; Ukraina; ārpolitika; signāli.**

ABSTRACT

Russia's Foreign Policy Signals: Ukraine Case Study. This paper has looked through the existing theories of foreign policy signalling, specifically sunk cost theory, and problems that may arise with interpretation of such signals.

One of the core criteria for evaluation of sunk cost signal credibility, is signals relation to the value of interests, that signalling country has in given situation, which is why Russia's interest in Ukraine and in general are analysed. The case studies time period is from September 2013 to July 2014.

This paper concludes, that Russia did not signal a warning to Ukraine, that annexation of Crimea is imminent, instead giving sunk cost signals only after annexation had commenced. The goal of given signals was to intimidate Ukraine and to confuse and slow its decision making process.

Key words: Russia; Ukraine; foreign; policy; signals.

SATURS

APZĪMĒJUMU SARAKSTS	5
IEVADS	6
1. ĀRPOLITIKAS SIGNĀLI UN TO VEIDI	13
1.1. Roku sasiešana un padziļinātās izmaksas	13
1.1.1. Padziļinātās izmaksas	14
1.1.2. Roku sasiešana	19
1.1.3. Apstiprinājumi teorijai un deviācijas no tās	22
1.2. Militārā spēka pielietošana, kā ārpolitikas signāls	28
1.3. Signālu ticamība un kļūdainas interpretācijas avoti	33
1.4. Kādiem signāliem jāpievērš uzmanība?	37
2. KRIEVIJAS INTERESES, ĀRPOLITIKA UN REPUTĀCIJA	39
2.1. Krievijas intereses veidojošie faktori	39
2.1.1. Krievijas interešu ideoloģiskais rāmis	39
2.1.2. Kvantitatīvie rādītāji par situāciju Krievijā	43
2.1.3. Identificēto vadmotīvu un interešu apkopojums	49
3. KRIEVIJAS ĀRPOLITIKAS SIGNĀLI UKRAINAS KONFLIKTĀ	52
3.1. Signālu interpretācijas ietekmējošie faktori	54
3.1.1. Ukrainas līdera personīgie priekšstati	54
3.1.2. Priekšstati par Krievijas reputāciju	56
3.2. Padziļināto izmaksu signāli	57
3.3. Sasieto roku signāli	61
SECINĀJUMI	64
PATEICĪBA	73
IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI	74

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

ANO - Apvienoto Nāciju Organizācija

ASV - Amerikas Savienotās Valstis

BRICS - Brazil; Russia; India; China; South; Africa

C - Izaicinošā valsts

c- konflikta izmaksas

CSTO - Collective Security Treaty Organisation

D - Aizstāvošā valsts

EES - Eirāzijas Ekonomiskā Savienība

ES - Eiropas Savienība

G8 - Group of Eight

IKP - *Iekšzemes kopprodukts*

KPFSR - Krievijas Padomju Federatīvā Sociālistiskā Republika

m- dotā signāla vērtība

NATO - North Atlantic Treaty Organization

NVS - Neatkarīgo valstu savienība

PSRS - Padomju Sociālistisko Republiku Savienība

p-varbūtība uzvarēt konfliktu

USD - *United States dollar*

v- interešu vērtība

0- *status quo*

IEVADS

"I cannot forecast to you the action of Russia. It is a riddle, wrapped in a mystery, inside an enigma; but perhaps there is a key. That key is Russian national interest."

-Sir Winston Leonard Spencer-Churchill

Tāpat kā glāze var būt gan pustukša, gan puspilna, arī attieksme pret Krieviju var sadalīt cilvēkus optimistos un pesimistos. Tie kas vērš uzmanību vien uz citāta daļu, kurā Krievija tiek aprakstīta kā mistērijā iepīta enigmā, visticamāk pesimistiskāk izturēsies pret mēģinājumiem izprast Krievijas motīvus un mērķus. Iepretim citāta pilnā versija ir optimisma piesātināta, tā kā minimums dod - Krieviju ne tikai ir iespējams izprast, bet arī uzreiz tiek piedāvāts arī variants, kā to darīt. Tāds arī būs šī darba gars, tas pieies Krievijai kā mistērijai, un centīsies lēnām un mērķtiecīgi šīs mistērijas pavedienus šķetināt vaļā, ar optimistisku cerību, ka Krievijas rīcību ir iespējams izprast un šo izpratni izmantot.

Ir pagājuši tikai divi gadi kopš aizsākās aktīva militārā darbība Ukrainas teritorijā, kas bija nesalīdzināma eskalācija ar sākotnējiem grautiņiem Maidana demonstrāciju laikā, Ukrainas galvaspilsētā Kijevā. Šo divu gadu laikā pārmijus norisinājās gan eskalācijas, gan deeskalācijas, un eskalācijas vēlreiz, līdz beidzot, pēc Minskas vienošanās panākšanas, karadarbība nonāca līdz salīdzinoši stabilākam, iesaldētam konfliktam, kāds ir novērojams šobrīd. Lai gan stabilitāte ir viens no veiksmīgas attīstības priekšnoteikumiem, diez vai, ka Ukraina, Eiropas Savienība (ES) un citas reģiona valstis ir sajūsmā par pašreizējo rezultātu. Ukrainas teritoriālā integritāte ir pārkāpta, konflikta rezultātā tai *de facto* zaudējot vairāk kā 10% no valsts teritorijas, tādējādi zaudējot arī piekto daļu valsts iedzīvotāju salīdzinoši ar 2013.gada beigām. Tomēr implikācijas, kuras šis konflikts nes sev līdzi, nebeidzās vien ar Ukrainu, bet rezonē visā reģionā, tai skaitā ES un NATO dalībvalstu lokā, starp kurām trīs Baltijas valstis ir īpaši neaizsargātas militārās agresijas gadījumā. Bažas nerada vien Krievijas spēja militāri pārņemt šīs teritorijas – var argumentēt, ka kapacitātes ziņā šāda spēja ir bijusi visus gadus kopš PSRS sabrukumu. Nē, jaunais pavērsiens, kurš ir fundamentāli mainījis drošības apsvērumus gan Krievijas pierobežas valstu tuvumā, gan ES un NATO valstu iekšienē, ir šī, pēc Gruzijas nu jau atkārtoti demonstrētā gatavība pielietot militāro spēku ārpolitisku un iekšpolitisku mērķu sasniegšanai. Tas ir būtisks pavērsiens, jo pat aukstā kara laikā PSRS kopš Staļina valdīšanas laikiem nebija Eiropā mēģinājusi pārvilkt suverenu valstu robežas.

Vienlaicīgi ir novērojams, ka šī konflikta rezultātā arī pati Krievija piedzīvo būtiskas ekonomiskas un politiskas grūtības. Tās iekšzemes kopprodukta izaugsme konflikta uzsākšanas gada beigās bija praktiski apstājusies, un kopš 2015.gada sākuma izaugsme ir negatīva¹. Tas ir rezultāts gan kritušajām naftas cenām, sistēmiskām problēmām ekonomikas un finanšu vides uzturēšanā, kā arī sankcijām, kuras konflikta dēļ vēl papildus apgrūtināja Krievijas cīņu ar krītošajiem ekonomikas rādītājiem. Sankcijas tika vērstas gan no ES² un ASV³, gan no citām Pasaules valstīm, kuras bija neapmierinātās ar Krievijas rīcību. Tai pat laikā arī Krievija ieviesa savas sankcijas pret rietumu valstīm, kuras, lai gan kaitējai virknei valstu, kurām ar Krieviju bija ciešākas ekonomikas saiknes, vienlaikus kaitēja arī Krievijai pašai. Visa rezultātā jau tā sliktajai investīciju videi, globālo naftas un gāzes tirgu situācijai, krītošajai rubļa vērtībai vēl papildus piedroņās sankcijas, kuras skar gan nozīmīgus indivīdus un to personīgos līdzekļus, gan bankas, enerģijas un ieroču ražošanas uzņēmumus, kas sevī ietver arī ierobežojumus tehnoloģiju eksportam no rietumiem uz Krieviju. Krievijas sludinātais mērķis pārorientēties uz Ķīnas tirgu arī nespēj kompensēt zaudējumus, kurus cieš no rietumu sankcijām. Nav skaidrs, cik nozīmīgs progress sadarbībā ar Ķīnu ir panākts, noslēgtā vienošanās par tālāku sadarbību gāzes vada izveidē no Krievijas uz Ķīnu vēl joprojām nekādu praktisku rezultātu nav radījusi⁴. Ar BRICS valstīm kopīgi ir izveidota Jaunā attīstības banka (New Development Bank), tomēr arī tas ir ilgtermiņa projekts, kurš tūlītēju ekonomisku labumu nesniedz. Papildus ekonomikai, Krievija piedzīvo arī politisko izolētību no rietumu puses, tiekot izslēgta no virknes reģionālu vai globālu organizāciju un grupu, kā G8, pārtraucot sadarbību ar NATO un pasliktinot to ar ES. Šī izolētība vēl jo vairāk pasliktināja investīciju piesaisti.

Vienkāršoti izsakoties, Krievija Ukrainas konflikta rezultātā ir cietusi ekonomiskus, politiskus, reputācijas un ārpolitikas zaudējumus attiecībā uz rietumiem. Rodas jautājums - kāpēc? Var pieņemt, ka Krievija noteikti bija sagaidījusi kāda veida zaudējumus no pretreakcijas, kas bija sagaidāma. Tai pat laikā materiāli vai stratēģiski ieguvumi ir, šķietami, visai abstrakti. Faktiskā kontrolē esošie Krimas, Doņeckas un Luhanskas reģioni tikai ilgtermiņā varētu nebūt kas vairāk par slogu, tāpēc atvērts paliek jautājums, kāpēc Krievija izlēma par labu šī konflikta uzsākšanai.

---

¹TradingEconomics. *Russia GDP Annual Growth Rate*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/russia/gdp-growth-annual> skatīts 26.05.2016

²European Union Newsroom *EU sanctions against Russia over Ukrainian crisis*. Retrieved from https://europa.eu/newsroom/highlights/special-coverage/eu_sanctions_en skatīts 26.05.2016

³U.S. Department of State. *Ukraine and Russia Sanctions*. Retrieved from <http://www.state.gov/e/eb/tfs/spi/ukrainerussia/> skatīts 26.05.2016

⁴The Oxford Institute for Energy Studies. *The Political and Commercial Dynamics of Russia's Gas Export Strategy*. Retrieved from <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2015/09/NG-102.pdf> skatīts 26.05.2016

Kādēļ šis jautājums ir svarīgs šī darba kontekstā, ja tā nosaukums ir “Krievijas ārpolitikas signāli: Ukrainas gadījums”. Kas stāv ceļā pieejai aplūkot tikai publiskos izteikumus, novērot faktisku rīcību ar armijas manevriem un tās mācību scenārijiem, no kā vien, iespējams, varētu secināt, visai daudz. Ja Krievijai nevēlās Ukrainas dalību ES, bet vēlās tās pievienošanās Eirāzijas Ekonomiskajai Savienībai (EES), un tā ir gatava izmantot militāru spēku, lai atturētu Ukrainas virzību uz pirmo tas tiek daudz maz tiešā tekstā, vai ar simbolisku plaša mēroga mācību veikšanu nokomunicēts, kam savukārt vajadzētu mainīt Ukrainas apsvērumus. Diemžēl šāda pieeja varētu sastapties ar virkni problēmām. Iespējams viena rīcība, kā piemēram, Zapad 2013 mācību veikšana, ir kā priekšvēstnesis Krievijas gatavībai izvērst darbību Ukrainā, gadījumā, ja tā nevirzīsies uz Eirāzijas ekonomisko savienību. Bija brīdinājums, bija nevēlams pavērsiens, bija konflikts. Tas ir variants, bet tikpat labi Zapad 2013 tika gatavots priekš NATO, lai signalizētu tai spēju operēt ar vairāku brigāžu un divīziju lieliem spēkiem. Šāds vēstījums uz to brīdi var šķist kā apdraudējuma sajūtas radīšana NATO neaizsargātākajām – Baltijas valstīm. Kā nekā pats mācību scenārijs sevī ietvēra cīņu ar “Baltijas teroristiem”, tiesa gan bruņotiem ar smago bruņojuma, gaisa spēkiem u.c. vietējiem baltiešiem vien TV redzētu tehniku. Tomēr pienākot Ukrainas konfliktam, Zapad 2013 jau dod citu vēstījumu, proti, tas ir nevis kā apdraudējums konkrētām NATO valstīm, bet gan kā brīdinājums NATO neiesaistīties Ukrainas konfliktā. Tas savukārt liktu spriest, ka jau 2013.gadā un senāk tika gatavota politiskā un militārā vide Ukrainas konfliktam.

Šis viss parāda problēmu, kādēļ nevar vienkārši skatīties uz pašiem signāliem, izraujot tos ārā no plašāka konteksta. Tad sanāktu tikai tāda *ad hoc* minēšana, pārlecot no viena gadījuma uz citu, izklāstot hipotēzes, kuras brīžiem no gadījuma uz gadījumu būtu loģiski nesavienojamas. Lai identificētu signālus, interpretētu tos, vai izskaidrotu to neesamības vai neizprašanas iemeslus, ir nepieciešams konteksts – mērķu, interešu un motivāciju konteksts.

Filmā “Imitācijas spēle” Alans Tjūrings arī cīnās ar Enigmu, jeb vācu šifrēšanas iekārtu, kura tika izmantota Nacistiskās Vācijas iekšējā komunikācijā. Lai gan signāli tika pārtverti, un tika izveidota iekārta, kura tos teorētiski spētu atkodēt, tā to nespēja, jo tai nebija pamats - atkodēti atslēgvārdi, pie kuriem pieturēties. Lai gan filma nedaudz deviņ no vēsturiskiem notikumiem, tomēr enigmas uzlaušanā arī mums ir nepieciešams fundament, uz kura balstīties, lai pārtvertos signālus varētu ne tikai redzēt, bet arī atšifrēt.

Šī iemesla dēļ paralēli teorijai par ārpolitikas signāliem, noteikti, pirms konkrētā Ukrainas gadījuma aplūkošanas, būs nepieciešams arī aplūkot Krievijas iekšpolitiskās un ārpolitiskās intereses, jo tās ir tikpat neatņemama sastāvdaļa no ārpolitikas signālu identificēšanas un interpretēšanas, kā aplūkotā dažādu autoru literatūra. Pati literatūra primāri balstīsies uz Džeimsa Fearona dārgo signālu teorijas, kura tad tiks caurskatīta no dažādu citu

autoru teorijām un konceptiem, ar mērķi padziļināti aplūkot un pastiprināt teikto, vai arī atrast deviances no aprakstītajiem ideāliem signālu modeļiem.

Aplūkojot gan signālus, gan intereses būs iespējams izvairīties no nevajadzīgām kļūdām interpretācijā. Piemēram, konflikts Ukrainā arī pats par sevi var nebūt tikai gala rezultāts komunikācijas, bet arī pats var dažādos veidos kalpot kā signāls, piemēram, demonstrējot militāro kapacitāti novērotājiem NATO iekšienē, vai citviet Pasaulē. Tāpēc nepieciešams noskaidrot kādi ir galvenie konfliktu uzsākšanas iemesli, kādi ir tie ieguvumi, kurus varētu sagaidīt no konflikta, un tad empīriski analizēt vai un kādus signālus Krievija bija devusi.

Motivāciju un interešu apkopošanā pastāv izplūdusi līnija starp to, kas tiek pētīts, un starp veidu, kā tiek pētīts. Nezinot Krievijas ambīcijas attiecībā uz Eirāzijas Ekonomisko Savienību, vai iepretim NATO, var būt sarežģīti saprast nodotos signālus. Tai pašā laikā, arī minētās ambīcijas lielā mērā ir apzinātas tikai no iepriekšējās komunikācijas un signālu uztveršanas. Tādēļ motīvu un interešu noteikšana signālu interpretēšanai, vienlaikus ir arī agrāku signālu izmantošana jaunāku signālu skaidrošanā. Tā būtībā ir kā seriāla skatīšanās, kur katrai nākamajai sērijai ir jēga, ja zināma iepriekšējā. Tāpēc šī līnija ir izplūdusi, un informācija, kura skaidro Krieviju, un tās procesus neizbēgami sevī ietvers faktus, kuri šinī darbā tiks izmantoti citu no Krievijas atrautu, signālu teoriju pārbaudē. Kombinējot teorijas par komunikāciju, ar teorijām par Krievijas politiskajiem procesiem, tiks izveidotas konkrētas vadlīnijas tam, kādi signāli ir jāmeklē, un kā tos interpretēt. Tas tiks sīkāk atrunāts trešās nodaļas sākumā.

Galvenais darba mērķis ir Krievijas ārpolitikas signālu identificēšana. Noskaidrot, kuri ir tie avoti, caur kuriem tiek komunicēta informācija, kāds ir šīs informācijas saturs – vai tā ir ticama, vai bieži nepatiesa, vai tā ir tieša, vai netieša un sarežģīti interpretējama, un vai vispār konkrētās situācijās signāli tika doti. Var pieņemt, ka Ukraina Eirāzijas ekonomiskajā savienībā bija Krievijas galvenais mērķis, kā rezultātā draudu izteikšana būtu neproduktīva. Vai arī pretēji Krievijas galvenais mērķis bija noturēt Ukrainu ārpus ES un NATO, kādēļ draudi ar militāru konfliktu šķistu racionālāki. Iespējams, signāli par iespējamu konfliktu nemaz netika doti, iespējams, tika. Tāpēc netiek izslēgta iespējamība, ka šinī darbā signāli par potenciālu konfliktu Ukrainā nemaz netiks doti, jo Krievijas interesēs bija veikt konfliktu, nevis panākt kādu citu rezultātu, kuru nesasniedzot konflikts bija tikai sods.

Darbā tiek piedāvāta sekojoša hipotēze:

“Krievija Ukrainu brīdināja par militāru eskalāciju gadījumā, ja Ukraina virzīsies uz rietumiem.”

Vairāki kritēriju padara šo hipotēzi apgāžamu.

Pirmkārt, vai Krievija brīdināja tieši Ukrainu, par reakciju gadījumā uz kādu situācijas maiņu Ukrainas iekšienē. Alternatīvs variants ir, ka Krievija komunikāciju vērsa uz citiem aktieriem, piemēram, uz kādu konkrētu ES valsti vai valstīm. To ir svarīgi nodalīt, jo ir jāzina, vai Krievija brīdina konkrēto valsti, šinī gadījumā Ukrainu, par militāra konflikta varbūtību, vai arī Krievija, vienkāršoti izsakoties, spēlē pret kādu citu oponentu kā ES un NATO, kur tieši konfliktā cietusī valsts ir tikai objekts, nevis subjekts. To aktuāli zināt, piemēram, būtu Baltijas valstīs, kuras Krievija uzlūko kā militāri ievainojamākās no NATO valstīm, tādēļ pašas Baltijas valstis var būt tikai kā objekts, ar kura palīdzību destabilizēt subjektu, jeb īsto oponentu – NATO.

Otrkārt, ir svarīgi noskaidrot, vai Krievija nevis vienkārši brīdināja par kādu vispārīnātu reakciju nevēlama scenārija gadījumā, bet ka tieši tika brīdināts par militāra konflikta iespējamību. Šo ir ļoti svarīgi noskaidrot, jo *mainstream* naratīvs aprakstot Ukrainas konfliktu ir tāds, ka Krimas aneksija un konflikts Ukrainas austrumos bija negaidīts un, iespējams, pat spontāns, nebrīdināts notikumu pavērsiens pēc Janukoviča gāšanas. Ja tiks pierādīts pretējais, proti, ka signāli par iespējamu konfliktu tika doti, bet, ka tie nav tikuši uztverti, vai arī, ka tie tikuši ignorēti, tas būtu vērtīgs ieguvums, izprotot Krievijas ārpolitikas komunikāciju. Savukārt, ja Krievija piemin tikai nekonkrētas “sekas”, tas dotu maz skaidrības, jo zem vārda “sekas” varētu slēpties jebkas.

Hipotēzes trešais noteikums “*ja Ukraina virzīsies uz rietumiem*” ir jāsaprot ar Ukrainas virzību par labu ES un NATO vai EES un Krievijas militārai sadarbībai, kur asociācijas līguma noslēgšana ar ES būtu izprotama kā orientācija uz rietumiem. No Krievijas skata punkta virzība uz ES vai EES, kā arī uz NATO vai Krieviju, ir *zero-sum-game*, kur virzība uz vienu izslēdz virzību uz otru. Hipotēzi apgāztu situācija, kur militārais konflikts būtu nesaistīts ar Ukrainas izvēlētu virzību uz kādu no šīm rietumu organizācijām.

Attiecīgi, ja tiks noskaidrots, ka Ukraina nekādus Krievijas signālus par potenciālu karadarbību netika saņēmusi, vai šie signāli neietvēra sevī informāciju, ka sagaidāmā reakcija ir militāra rakstura, vai arī, ka konflikts nav saistīts ar Ukrainas reģionālo orientāciju, tad šī hipotēze tiks apgāzta.

Ja darba ietvaros pierādīsies, ka šī hipotēze neapstiprināsies kāda no šo kritēriju dēļ, tas nenozīmē, ka netiks aplūkoti pārējie, jo katrs no kritērijiem pats par sevi ir izpētes vērts. Tai pašā laikā tiks piedāvāta alternatīvā hipotēze, ja pirmā hipotēze neapstiprināsies:

“Konflikts Ukrainā bija sākotnējais Krievijas mērķis”

Šī hipotēze tiek izvēlēta, jo tā izaicina priekšstatus par konflikta iemesliem. Ja aplūko notikumu hronoloģiju - Janukovičš izvēlās orientāciju par labu EES, kam seko Maidana ilgstoši nemieri un vardarbība, kuru rezultātā Janukovičš bēg no valsts un ir *de facto* gāzts, pie varas nākot pro-rietumnieciskiem politiķiem, kā Jaceņukam un atbrīvotai tiekot Timošenko, kuri tūlītēji izvēlās virzīties uz ES. Rezultātā, nākamās nedēļas laikā neparādījās Krievijas armijas kareivji sāk ieņemt Krimas infrastruktūru. Tas rada pamatotu iespaidu, ka konflikts Ukrainā ir reakcija uz Ukrainas jauno politisko virzību, kas ir pretēja Krievijas interesēm. Konflikta mērķis tad ir vienlaikus sodīts Ukrainu, un arī sasniegt stratēģiskos mērķus un intereses – Ukrainas noturēšanu ārpus ES un NATO, un iekšpolitisko reitingu celšana.

Vienlaikus pastāv arī alternatīvs skatījums. Krievija Vladimira Putina vadībā mērķtiecīgi mēģina uzturēt vai, atkarībā no skatījuma, atgūt lielvaras statusu, kāds tai bija PSRS laikā. Tomēr uz ASV, Ķīnas, ES, potenciāli arī Indijas un vairāku citu valstu fona Krievijas nozīme pēc ekonomikas, tehnoloģiju, populācijas un citiem rādītājiem arvien samazinās. Galvenais resurss, kurā Krievija joprojām sit virs sava svara ir militārās spējas, un tieši militārās spējas ir tas resurss, kuru Krievija Ukrainas un vēlāk Sīrijas konfliktā ir demonstrējusi. Ja runa ir par ģeopolitisko statusu, tad Krievija to nevar uzturēt, ja pēdējā spēka demonstrācija ir Gruzija, kurā tikai ar būtiskiem zaudējumiem pret nesalīdzināmi vājāku pretspēku to sakāva. Lai gan militāro spēku modernizēšana tika deklarēta jau pirms Ukrainas konflikta, tomēr to faktiskās spējas bez Ukrainas būtu tikai uz papīra. Šobrīd NATO uztver Krieviju kā vienu no galvenajiem, ja ne primāro izaicinājumu, un tas paceļ Krievijas lomu uz Pasaules fona.

Papildus tam, krītošie Putina reitingi kopā ar negatīvo ekonomikas projekcijas un, iespējams, jau paredzēto naftas cenu kritumu, vēl jo vairāk pasliktinātu iekšējo popularitāti. Šo negatīvo popularitātes projekciju pilnīgi apgrieza otrādi Ukrainas konflikts, kura rezultātā Putina reitingi ir fenomenālos augstumos, par spīti ekonomikas lejupslīdei. Iespējams, *rally around the flag* efekts bija tas, pēc kā Putins jau sākotnēji tiecās, uzsākot konfliktu Ukrainā.

Tāpēc nevajag izslēgt variantu, ka Ukrainas konflikts ir nevis atbilde uz pārmaiņām, bet gan iegāns citu mērķu sasniegšanai. Ukraina, iespējams, pati ir kā signāls pārējai Pasaulei, par Krievijas interesēm, tās militārajām spējām un gatavību tās pielietot. Savukārt vardarbīgā varas maiņa Ukrainā bija tikai gaidītais iegāns.

Kurš no šiem ir galvenais iemesls konfliktam, visticamāk būs grūti noteikt, jo ar vienu darbību, noteikti, vienlaikus tiecās uz vairākiem mērķiem. Tomēr viena hipotēze ne pilnībā, bet lielā mērā izslēdz otru. Ja Krievija nevēlējas konfliktu Ukrainā, tad tai bija iemesls dot signālus par gatavību to uzsākt nevēlama kursa gadījumā, jo faktiskā dzīves situācija parāda, ka gatavība šo konfliktu uzsākt bija, spriežot pēc tā efektīvās īstenošanas Krimā. Savukārt, ja

tai konflikts Ukrainā bija vienlīdz labs variants vai vēl labāks par Ukrainas dalību EES, tad tikpat labi Krievija varēja nedot nekādus signālus par gatavību konfliktam.

Operacionāli darbs tiks veikts pēc šādas metodes - vispirms tiks noskaidroti signālu veidi, kam sekos konfliktu lietderīguma un Krievijas interešu izpēte, lai varētu vieglāk identificēt un interpretēt signālus. Tālāk tiks noskaidrots, kurus no komunikācijas instrumentiem Krievija izmanto, un pēc tam, tiks noskaidrots, kāds ir vēstījums un, iespēju robežās pārbaudīts, vai dotie signāli pauž patiesas intereses un gatavību rīkoties, vai arī Krievijas dotie signāli tiek izmantoti tieši pretēji, lai slēptu gaidāmo rīcību. Pārbaude tiks veikta paņemot atsevišķus dotos signālus vai pausto nostāju, un pēc tam aplūkot, vai veiktā rīcība ir atbilstoša paustajam, vai ir veikta pretēja vai citādāka rīcība.

Lai saglabātu noteiktu ietvaru signālu analīzei, periods, kurā komunikācija tiks pētīta. Sākums ir no 2013.gada septembra, jeb, aptuveni pusgads pirms militārā konflikta sākuma, un laiks, kad Armēnija izvēlējās virzīties uz EES. Beigu posms ir MH-17 lidmašīnas notriekšana, jo, pieņemot, ka neviena puse mērķtiecīgi nevēlējās notriekt pasažieru lidmašīnu, šis bija negaidīts notikums, kurš sajauc visas kārtis un transformēja diskusiju ap šo konfliktu, veidā, ko neviena puse nevarēja paredzēt un nosignalizēt.

Pētāmie signālu avoti lielā mērā būs atkarīgi no teorijā aprakstītajiem, tomēr ir skaidrs, ka publiski Krievijas politiķu un amatpersonu izteikumi, militāras mācības un manevri, varai piesaistītu nozīmīgu mediju komentāri u.c. instrumenti būs tie, kuri tiks aplūkoti pētot Krievijas ārpolitikas signālus.

Autoram ir cerība, ka darba rezultātā Krievijas dotie ārpolitikas signāli būs labāk izprasti. Tas atvieglos Krievijas komunikācijas analīzi un paustās informācijas interpretāciju attiecībā arī uz citiem tās tuvumā esošiem aktieriem, ne tikai Ukrainu.

1. ĀRPOLITIKAS SIGNĀLI UN TO VEIDI

Ārpolitikas signāli ir dažādi, gan pēc to izmaksām, tieša vai pastarpināta satura, mērķauditorijām un citiem faktoriem. Papildus tam, šie signāli var tikt nepareizi interpretēti, kas nereti var padarīt situāciju vēl saspringtāku nekā tad, ja signāli vispār netiktu doti. Šinī nodaļā tiks aplūkotas dažādās ārpolitikas signālu un komunikāciju veidu variācijas, un neskaidrību avoti, kuri var rasties nododot šos signālus. Teorijas pamata ir Džeimsa Fearona dārgo signālu teorija, kura tālāk tiek padziļināti caurskatīta, papildināta un savietota ar citu autoru darbiem par ārpolitikas signāliem un komunikāciju.

1.1. Roku sasiēšana un padziļinātās izmaksas

Džeims Fearons (James D. Fearon) ir padziļināti analizējis un aprakstījis ārpolitikas signālu došanu gan lielplāna (Grand Strategy), gan krīžu situāciju ietvaros. Tādēļ viņa pienesumu šī darba ietvaros ir īpaši svarīgi aplūkot, jo krīžu situācijas, kuras pāriet uz militāru darbību, kā konflikts Ukrainas gadījums, ir tieši tāds, kuru Fearona teorija apraksta.

Viņa teorija balstās uz vairākiem pīlāriem. Pirmais no tiem, kurš atstāj tiešas sekas uz tālāk sekojošo teoriju, ir pieņēmums, ka valstis un to līderi tipiski nevēlās karot. To nevajadzētu pārprast, proti, Fearona doma, kurā viņš atsaucās uz Klausvitzu (Clausewitz), ir, ka pat agresora valstis, kurām ir mērķis iekarot kādu teritoriju, daudz labprātāk to izdarītu bez militāras pretestības. *"The aggressor is always peace-loving; he would prefer to take over our country unopposed"* (Clausewitz, 1984)⁵. Tāpēc tas nebūt neizslēdz to, ka kāda valsts varētu vēlēties pārņemt citu teritoriju, vai pat to, ka tā būtu gatava karot, bet apgalvo tikai to, ka tā vēlētos ideālā gadījumā pārņemt citu teritoriju bez kara.

Ja ir zināms, ka valsts C (challenger) pārņems valsti D (Defender), ja valsts D neizrādīs pretestību, tad valstij D ir nepieciešams demonstrēt, ka tā šo pretestību izrādīs. Šinī brīdī rodas nepieciešamība pēc ārpolitikas signāliem, lai savu nostāju un gatavību nodemonstrētu. Tomēr kā lai šo gatavību valsts D nodemonstrē, lai valsts C šai gatavībai noticētu. Vārdi paši par sevi, pārmīt starp diplomātiem aiz slēgtām durvīm, var nokomunicēt mērķus un gatavību pretoties, tomēr tie to faktiski nenodemonstrē. Ja gatavības apgalvojumam neseko kāda faktiska rīcība, tad nav pamata pieņemt, ka apgalvojums ir blefs, vai, ka netiks nākamajā dienā mainīts. Tāpēc, lai nokomunicētu gatavību aizstāvēties, valstij D ir jāveic kāda demonstratīva faktiska rīcība, kas signalizēs patiesu gatavību aizstāvēties. Šāda veida signālus Fearons sauc par dārgajiem signāliem (costly signals), jo to došana valstij

---

⁵ Fearon, J.D. (1997). Signaling Foreign Policy Interests. *Journal of Conflict Resolution*, 41(1), 68-90.

D ietver kāda veida tūlītējus vai potenciālus zaudējumus, gadījumā, ja valsts D konflikta gadījumā ar valsti C atkāpsies no savas nostājas pretoties. Savā ziņā, dārgais signāls ir kā valsts D atbildes drauds valsts C rādītājam apdraudējumam.

Šos dārgos signālus Fearons iedala divos "ideālajos veidos" - roku sasiešana (Tying-Hands) un izmaksu padziļināšana (sinking-costs). Roku sasiešana⁶ sevī ietver auditorijas izmaksu radīšanu (audience costs), proti, kur valsts D līderis publiski, proti, runās, pa televīziju, radio, internetu u.tml., deklarē cik liela nozīme un vērtība valstij D ir par abu valstu strīdus punktu, cenšoties panākt sabiedrības mobilizāciju atbalstam savu interešu aizstāvībai. Iegūstot šo atbalstu, līderis ir sev sasējis rokas, jo, gadījumā, ja līderis atkāpsies no šīm interesēm valsts C priekšā, tad viņš šīs mobilizētās sabiedrības priekšā ir cietis sakāvi un tās skatījumā ir tieši atbildīgs par zaudējumiem, kuri ciesti. Tas, visticamāk, rezultēs politiskās karjeras beigās, gāšanā no amata, ieslodzījumā vai kādā citā, vēl sliktākā, sodā, atkarībā no attiecīgās valsts pārvaldes formas, un iedzīvotāju sarūgtinājuma vai dusmām par zaudējumu. Liekot savu personīgo, partijas vai režīma labklājību uz spēles, tiek dots ticams signāls otrai pusei par savu interešu aizstāvību.

Otrs dārgo signālu veids ir izmaksu padziļināšana. Izmaksu padziļināšana⁷ sevī ietver pamatā militāru izmaksu radīšanu, kā armijas stiprināšanu, tās mobilizāciju un manevru veikšanu. Veicot šīs darbības valsts D jau rada sev zaudējumus, papildus tai vērtībai, kuru tā zaudētu, ja C iegūtu ko vēlās, valstij D necīnoties. Radot šos papildus militāros tēriņus, tiek dota papildus iniciatīva cīnīties, kādēļ arī šis kalpo kā signāls, lai demonstrētu savus nolūkus un gatavību. Pie tam, militāras pretdarbības gatavības demonstrācija arī var radīt vietējās auditorijas izmaksas, kas dotu papildus motivāciju līderiem cīnīties.

Šie abi ir signālu veidi, kurus var pielietot gan lielplāna, gan atsevišķu krīzes situāciju ietvaros, tomēr tie paši par sevi nesniedz tūlītēju atbildi, nedz uz to, kuru no signāliem ir labāk izmantot, nedz sniedz atbildi, kādai būtu jābūt šai signāla intensitātei, lai nokomunicētu gatavību. Atbilde uz šiem jautājumiem ir atkarīga no situācijas, un Fearons ir radījis virkni atšķirīgu situāciju modeļus, kur šie signāli tiek ievietoti kontekstā ar citiem mainīgajiem.

1.1.1. Padziļinātās izmaksas

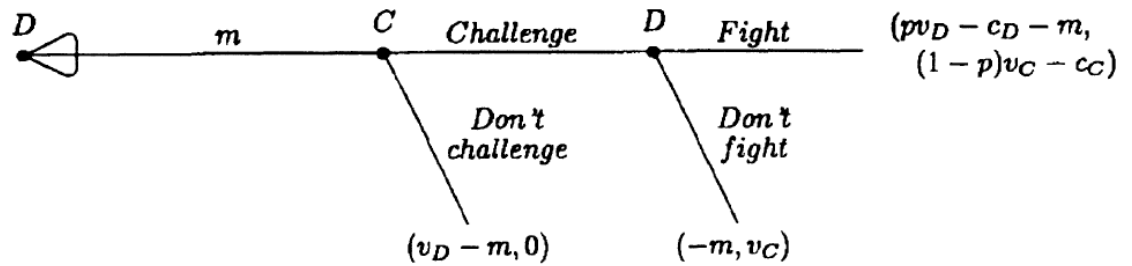
Fearons aprakstot signālus izmanto virkni mainīgos, kurus izmanto tālāku funkciju sastādīšanā.

Pamata shēma, kura attiecās uz padziļinātām izmaksām, ir parādītā attēlā 1.1.

---

⁶ Fearon, J.D. (1997). Signaling Foreign Policy Interests. *Journal of Conflict Resolution*, 41(1), 68-90.

⁷ turpat

Figure 1: Sunk-Cost Signals

1.1. att. Fearon, J.D. (1997). Signaling Foreign Policy Interests. *Journal of Conflict Resolution* , 41(1), 68-90.

No norādītājiem apzīmējumiem un mainīgajiem C un D ir jau minētie izaicinātājs (challenger) un aizstāvis (defender), m ir padziļināto izmaksu signāls, v ir vērtība (value), kādu puse C vai D piešķir strīdus punktam, 0 ir *status quo*, kuru saglabā C, ja neturpina izaicināt, $-m$ ir signāla vērtība, kuru zaudē D, ja C izvēlās cīnīties par spīti $vD - m$, p ir varbūtība, ka militārs konflikts tiks uzvarēts, un c ir izmaksas (costs), kuras C un D puses cietīs cīnoties par strīdus punktu.⁸

Loģika attēlotajā shēmā ir vienkāršā. C met izaicinājumu, tādēļ gājiens ir D. D ir gatavs atbildēt izaicinājumam, tādēļ to signalizē ar padziļināto izmaksu signālu m , pie tam $m \geq 0$ kur 0 ir *status quo*. Dodot šo signālu, D jau ir radījis sev izmaksas, tāpēc pat ja konflikts nenotiks, no sākotnējās vD vērtības, kuru D piešķir strīdus punktam, ir jāatņem m . Nākamais solis ir C, ja tas izvēlās neturpināt izaicinājumu, tad D saglabā $vD - m$, bet C saglabā 0, kas ir *status quo*. Saglabāt *status quo* C nav vēlami, citādāk C nebūtu metis izaicinājumu pirmā kārtā, tāpēc šinī solī C izvērtē vai m signalizē patiesu gatavību cīnīties, vai D blefo. Ja C pieņem, ka m ir blefs un ka D nav gatavs cīnīties, vai arī, ja priekš C vC ir tik augsta, ka C nav vispār bijis atturams, tad C uzsāk konfliktu. Šinī brīdī ir D atbildes solis, kurā tas var izvēlēties necīnīties, šinī gadījumā zaudējot investēto m jeb iegūstot $-m$, kā arī zaudējot vD , savukārt C iegūst vC . Tomēr, ja D nolemj cīnīties, tad sākas konflikts, kurā abas puses mērojas ar spēkiem, uzvaras gadījumā atkarībā no p (jeb $(1-p)$ C gadījumā, relatīvi pret D esošo p) uzvarētājam iegūstot attiecīgo v , bet zaudējot kara izmaksas c , kā arī D zaudējot m .⁹

Šī ilustrācija parāda, ka pats dotais signāls m , nav vienīgais svarīgais mainīgais signālu došanā, un, ka katrs puses piešķirtajai vērtībai v ir vienlīdz liela nozīme proporcijā pret m , C apsvērumu veidošanā. Šī iemesla dēļ, tiek aplūkoti trīs varianti, kur abām pusēm ir pilna

⁸ Fearon, J.D. (1997). Signaling Foreign Policy Interests. *Journal of Conflict Resolution* , 41(1), 68-90.

⁹ turpat

informācija par vC un vD , kur C nav informācijas par vD , un kur abiem nav info par otras puses vD un vC .

1) Ja abas puses pārzina viena otras vC un vD , situācija, saprotams, ir visskaidrākā. Ja abu pieliktā vērtība strīdus punktam ir zināma, tad nav nepieciešams D sūtīt signālu m , jo tā būtu resursu tērēšana signalizēt informāciju par vD , ja tā jau ir zināma. Šinī gadījumā D izvēle balstās uz tās spēku p , tās interesēm vD , un tās izmaksām cD . Ja šo mainīgo radītais drauds nav ticams, proti, $pvD - cD < 0$, jeb vēlme saglabāt esošo 0 , kas ir *status quo*, ir mazāka, nekā 0 vērtība, tad C izvēlēšies uzbrukt, pie nosacījuma, ka tās pašas $vC > 0$. Ja D drauds cīnīties ir ticams, kur $pvD - cD \geq 0$, tad C izvēlēšies cīnīties tikai tad, ja tā ir ļoti ieinteresēta cīnīties, un tās $(1-p)vC - cC > 0$.¹⁰

2) Nākamais variants ir gadījums, kurā nav zināma vienas puses v , proti, C nezina, kāds ir vD . Ieviešot neziņu par vienas puses vD ir jāievieš arī divi citi atkarīgie mainīgie, r kas ir varbūtība, kad C uzbruks, un v/D , kas ir minimālā kritiskā vērtība, kas būtu pietiekama, lai D varētu atturēt C . Arī šo scenāriju Fearons demonstrē ar funkciju palīdzību, tomēr to attēlošana ne obligāti atvieglo scenārija uztveršanu. Galvenā doma ir tāda, ka C nezinot vD tai būtībā ir jāmin, kāds tas ir. To apzinoties D var signalizēt savu vD ar signāla m , tomēr šis m var būt tāds, kurš gan pārspilē, gan notušē vD vērtību, jeb citiem vārdiem sekot, tas paver iespēju D blefot un mānīties par savu patieso vD . Tomēr pats D apzinās, vai tā $vD > cD/p$ vai arī tā $vD < cD/p$, proti, vai tas patiesi ir gatavs cīnīties, vai nē. Pirmajā variantā, kur ir augsta vērtība, arī $vD > v/D$, attiecīgi signāls m^* (m^* minimālais pietiekamais signāls) ir vienāds ar v/D , savukārt otrajā gadījumā, kur ir mazāka vērtība attiecīgais $vD < v/D$, kādēļ, ja tas sūtīt signālu $m^* = v/D$, tad tās būtībā pārspilētu savu vD vērtību, jeb citiem vārdiem blefotu. Šāda rīcība būtu neracionāla, jo ja pirmajā gadījumā, kur ir D ar augstu vērtību, $vD - m^*$ atlikums būtu pozitīva iegūta vērtība atturot C , tad otrajā gadījumā, $vD - m^*$ būtu negatīvs rādītājs, proti, atturot C tiktu ciesti lielāki zaudējumi, nekā to neatturot un ļaujot C sasniegt savus vC . Tāpēc mazākas vērtības D ir ieinteresēti sūtīt signālu $m=0$, jo sūtot dārgāku signālu tā nonāks zaudējumos neatkarīgi no C rīcības.¹¹

Tas var radīt jautājumu, vai tie D , kuru $vD > cD/p$ nevarētu būt interese uzstādīt $m > v/D$, piemēram, parādot savu īsto ieinteresētību robežās no $vD \geq m > v/D$, lai vēl vairāk apliecinātu C savu gatavību cīnīties. Tomēr kā Fearons pamatoti apgalvo, pēc tā nav nepieciešamība, jo jebkurā gadījumā $v/D = r^*$ jeb minimālais pietiekamais daudzums, lai

¹⁰ Fearon, J.D. (1997). Signaling Foreign Policy Interests. *Journal of Conflict Resolution*, 41(1), 68-90.

¹¹ turpat

atturētu C no konflikta. Paaugstināt m^* vienkārši nozīmētu vēl tālāk paaugstināt padziļināto izmaksu signālu, valstij D ciešot papildus zaudējumus, papildus neko neiegūstot. Šo ir nepieciešams izcelt, jo, lai gan tas, ka valsts D nevēlētos sev papildus nevajadzīgas izmaksas ir pašsaprotami, tomēr pretējā nozīme var likties pretēja intuīcijai. Proti, sniedzot vājāku signālu, nekā varētu, valsts būtībā dod otrai valstij vairāk vietas spekulācijām, par tās patieso vD apjomu, šāda rīcība it kā ir riskantāka. Tomēr tas tā nav, atbilstoši šī scenārija noteikumiem, proti, ka valsts D zina par valsts C vC , bet ne otrādi, jo pie šāda ideālā gadījuma, kad D zina otras intereses, tā vienlaikus apzinās pilnu attiecību starp vC un cC/p , tādēļ valsts D var atļauties atstāt lielāku neskaidrību attiecībā uz tās patieso vD , un nav nepieciešama sniegt augstāku m signālu par m^* . Vienkārši izsakoties, ja precīzi zina otras puses intereses, nav nepieciešamība blefot ar augstāku m , bet būtu racionāli signalizēt ar mazāko pietiekamo m^* , kas savā ziņā būtu blefošana par patieso vD apjomu.¹²

3) Trešais variants ir viskompleksākais, proti, kad abas puses nezina viena par otras v . Ja iepriekšējais variants pieņem, ka var praktiski precīzi noteikt, kādam būtu jābūt m apjomam, lai tas nebūtu par maz atturēšanai, un par daudz izmaksās, tad šinī gadījumā no jebkādas precizitātes ir jāatsakās, jo nav iespējama precizitāte nezinot vC .

Intuitīvi var šķist, ka palielinot m , vienlaikus palielināsies arī iespēja atturēt C, jo vC diapazons nav zināms, bet agri vai vēl m pieaugums sasniegs tādu līmeni, kad būs skaidrs, ka D pretdarbība būs, un ka $vC < cC/(1-p)$. Tomēr faktiski tā tas nenotiek, līdz nav sasniegts m^* līmenis, kurš ir vienlīdzīgs ar vD , jo, ja C zina, ka tās intereses nav zināmas, un tā, pat nezinot vD , zina, cik augsts teorētiski varētu būt D sūtītais m^* , redzot m , kurš ir mazāks, nekā sagaidītais, var pieņemt, ka D patiesībā nav gatava aizstāvēties, ja sūta vājāku signālu, nekā tā būtu varējusi. Fearons norāda uz šādu valstu stratēģiju: D izmanto m^* , ja $vD \geq v/D$, bet $m=0$, ja $vD \leq v/D$; tādējādi D cīnās, tikai tad, ja $vD \geq cD/p$ kad var arī tikt dots m^* . Ja C novēro, ka $m \neq m^*$, vai arī, ja $vC > v/C$, tad C cīnās, bet necīnās, ja ir m^* un $vC \leq v/C$.¹³ Ja $vD \geq v/D$ nesūtītu $m=m^*$ kur kā minimums $m^* > 0$, tad tā pati radītu priekšstatu, ka, nav ieinteresēta savu interešu aizstāvībā, jo tai nebūtu pamata to signalizēt, ja vien tā patiesi nebūtu ieinteresēta. Atšķirībā no iepriekšējā gadījuma, šāds m^* signāls gan negarantē, ka C tiks atturēts, jo, ja $vC \geq cC/(1-p)$, tad C var vienkārši būtu neatturams. Tādēļ šī situācija ir vissarežģītākā no aizstāvja skatu punkta, jo pat liekot maksimāli lielu $m=vD$, tas riskē jebkurā gadījumā zaudēt gan m , gan vD . Variants blefot arī ir riskants, proti, ja D dod signālu, kur $m > m^*$, m krietni pārsniedzot C eskpektācijas, tad C no tā varēs saprast, ka D mēnās ar savu patieso interesi un

¹² Fearon, J.D. (1997). Signaling Foreign Policy Interests. *Journal of Conflict Resolution*, 41(1), 68-90.

¹³ turpat

gatavību, un patiesībā nevēlās cīnīties.¹⁴ C var pieņemt, ka iemesls kādēļ būtu racionāli likt m lielāku par vD , būtu tāpēc, ka D ir bažas, ka reālais m^* ir nepietiekams, lai atturētu C, un ka konflikta gadījumā D zaudētu, tādēļ tā necīnītos, rezultātā D zaudējot gan vD , gan investēto m , bet ne vairāk. Savukārt uzliekot augstāku m , D iet uz risku, cerot sasniegt C atturēšanas sliekšni, rezultātā zaudējot vairāk, nekā saglabājot, proti, $vD - m < 0$, tomēr izvairoties no konflikta, kas varētu būt racionāli, ja valsts D militārais spēks p ir mazs, konflikta gadījumā riskējot zaudēt vēl vairāk. Tāpēc arī C būtu loģiski pieņemt, ka D ir vāja, ja tā ieraudzītu šādu blefu. Tāpēc D būtu racionāli ņemt $m=0$, bet ne augstāk, jo tad tā nezaudēs vairāk par vD . Tas arī signalizētu ka D ir patiešām gatavs cīnīties, kad $vD > vC/p$, jo, ja C ekspektācijas par m apjomu gadījumā, ja D būtu gatavs cīnīties, sakristu ar D doto signālu, kur $m = vC/p$, tad C būtu jāpieņem, ka vienīgais iemesls, kādēļ D gribētu padziļināt šādi izmaksas, ir lai patiešām signalizētu, ka ir gatavs cīnīties.¹⁵

Signalizējot $m = vC/p$ valsts D pasaka C, ka tā noteikti cīnīsies. Problēma, ir tajā, ka ne vienmēr valsts D obligāti vēlās cīnīties, neskatoties uz to, ka tā nevēlās, lai C iebruktu. Tomēr, ja tā dos signālu, kurš būs $m < vC/p$ neskatoties uz to, cik augsts ir m , tas tāpat atstās iespaidu, ka valsts C varētu neatbildēt, jo jebkurš signāls, kurš nesignalizē pilnīgu gatavību, signalizētu pretējo. Tāpēc, Fearons norāda, ka valstis signalizē "visu vai neko" ("all or nothing"), ja tās ir gatavas cīnīties, nezinot par otras interesēm, iepretim signāliem, kuri parādītu vien daļēju gatavību, kādus var lietot, kad zināmas C intereses.¹⁶

Kopumā, valstis ir ieinteresētas sūtīt pēc iespējas dārgākus signālus, ja tās ir gatavas cīnīties, bet nezina otras puses interesi, tomēr tām nevajadzētu būtiski pārsniegt ekspektācijas. Risks pārsniegt ekspektācijas ir gadījumos, kad stiprākai valstij ir mazas intereses jeb $vD < cD/p$, bet tā sāk signalizēt, ka $m > m^*$, tādā apmērā kā $m > cD/p$, kas būtiski pārsniedz C gaidīto, kādēļ C var pieņemt, ka tiek blefots. Tai pat laikā, valstis kurām patiesībā $vD > cD/p$ arī ir ieinteresētas signalizēt pēc iespējas lielāku gatavību cīnīties, un pretēji otrajam gadījumam, kurā ir zināmas otras puses vC , pat gadījumā, ja ir redzams, ka cC aug, ir jāturpina dot dārgus signālus $m = cD/p$, kuri reprezentē limitu gatavībai cīnīties. Citiem vārdiem sakot, valstij D, ja tā ir gatava cīnīties ar C iebrukumu, ir jādemonstrē pārliecinoša gatavība izmantot savus resursus, lai cīnītos, un atšķirībā no iepriekšējā gadījuma, jebkas mazāk simbolizēs negatīvu stāties pretim.

Lai gan Fearons savā teorijā apraksta padziļinātās izmaksas caur prizmu, kurā notiek sāncensība starp D un C, jeb aizstāvi un izaicinātāju, tomēr šī teorija ir tikpat noderīga arī tad,

---

¹⁴ Fearon, J.D. (1997). Signaling Foreign Policy Interests. *Journal of Conflict Resolution*, 41(1), 6890.

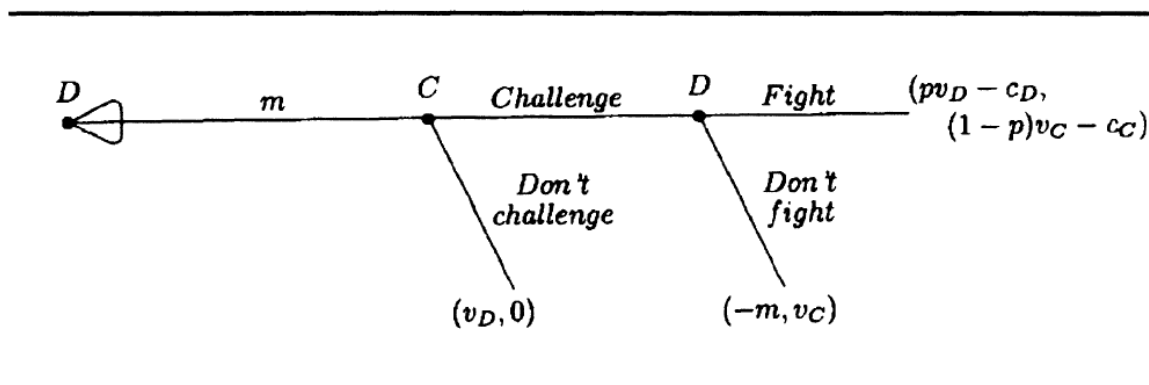
¹⁵ turpat

¹⁶ turpat

ja lomas ir mainītas, proti, ja izaicinātājs sūta signālus, kuri apliecina gatavību cīnīties un vienlaikus pārbauda aizstāvja gatavību aizstāvēties. Lomu maiņa fundamentāli nemaina teorijas elementus un katras puses apsvērumus par tās m apjomu kā arī v , c un p , kādēļ to bez grūtībām var pielietot arī aplūkojot gadījumu, kad agresors, šinī gadījumā Krievija, sūta signālus, lai pārbaudītu otras puses gatavību cīnīties.

1.1.2. Roku sasiešana

Shēma roku sasiešanas gadījumā ir visnotaļ līdzīga shēmai padziļinātajās izmaksās. Būtiskākā atšķirība ir tā, ka signāla izmaksas m tiek zaudētas tikai gadījumā, kad C ir nolēmis cīnīties un D ir nolēmis necīnīties.

Figure 2: Tying-Hands Signals

1.2.att. Fearon, J.D. (1997). Signaling Foreign Policy Interests. *Journal of Conflict Resolution*, 41(1), 68-90.

Roku sasiešanas gadījumā, valsts D, lai signalizētu savu gatavību cīnīties, rada auditorijas izmaksas, proti, panāk, ka D sabiedrība ir ieinteresēta aizstāvēt valsts D intereses, kādēļ nepastāvēšana par tām konflikta gadījumos tiktu uzskatīta par tiešu valsts D līderu vainu, kas atkarībā no režīma, radīs negatīvas personīgas sekas šiem līderiem. Tāpēc šāda veida signāli var tikt uzskatīti par ticamiem, jo tie ne tikai mobilizē sabiedrību, bet arī rada personīgu interesi D līderiem turēt solījumu un pretoties C iebrukuma gadījumā.

Arī šinī signālu veidā ir vērtīgi izdalīt trīs situācijas, atkarībā no tā, cik pilnīga vai nepilnīga informācija vienai pusei ir par otras piešķirto vērtību strīdus punktam, jeb par tās interesēm.

1)Pirmajā variantā abām pusēm ir pilnīga informācija vienai par otras interesēm. Arī šinī gadījumā aizstāvim D ir relatīvi liela brīvība savās izvēles iespējās. Proti, tā kā auditorijas

izmaksas faktiski neko nemaksā līdz brīdim, kamēr neparādās konflikta situācija, un C jau nesāk soļot pāri robežai, tad valsts D līderi miera laikā ar neko neriskē nospraužot $m=cD-pvD$, kas ticami apgalvo, ka valsts D cīnīsies. Ja C apmierina *status quo*, tad C neizaicina šo apgalvojumu, bet ja neapmierina, tad izaicinot D, D var atbildēt ar karadarbību, ja tā to vēlās, vai atkāpties no pozīcijām, ļaujot C sasniegt savu vC , D līderiem zaudējot m , tomēr nekādus papildus roku sasiešanas signālus D nav nepieciešams sūtīt, jo m jau bija *a priori* noteikts, un vēlreiz to atkārtot brīdi, kad jāatbild ar militāru rīcību, nav nepieciešams.¹⁷

Papildus tam, Fearons norāda, atsaucoties uz Šelingu (Schelling 1960), roku sasiešana ir metode, kura piešķir valstij D iniciatīvu sarunās gan krīzes brīžos, gan lielplāna ietvaros tālākā nākotnē.¹⁸

2) Otrajā variantā valstij C nav informācijas par vD . Būtībā nekas daudz nemainās valsts D rīcības brīvības ziņā. Gadījumā, ja vD valstij C nav zināms, valsts D var uzstādīt savu $m=cD$, proti, ka signāls par gatavību cīnīties ir ekvivalents zaudējumiem, kurus tā ciestu no konflikta. Signalizējot, ka gatavība cīnīties ir ekvivalenta izmaksām, nostāda C gājiena priekšā, proti, tai jāreķinās ar konfliktu jebkurā gadījumā, tāpēc tai jāvērtē savs vC un vai tas ir $vC > cC/(1-p)$. Ja jā, tad tā uzbruks, bet tādā gadījumā valstij D tāpat nebija nekādu citu variantu kā rīkoties, jo C bija neatturam - signalizēt ko vairāk par noteiktu gatavību cīnīties nav D iespējās. Tādēļ arī valstis D, kuras zina, ka cīnās pret atturamu C, radīs auditorijas izmaksas, lai atturētu C, bet gadījumā, ja ir zināms, ka C nav atturams, neradīs auditorijas izmaksas, vai arī, ja radītu, tas neko nemainītu.¹⁹

3) Trešajā variantā abas puses nezina par otras pielikto v strīdus punktam. Līdzīgi kā ar padziļinātajām izmaksām, arī šī situācija ir viskompleksākā. Šinī gadījumā, ja vC valstij D nav zināms, un valsts D ir vāja, tā izdara risku radot auditorijas izmaksas, jo gadījumā, ja izrādīsies, ka $vC > cC/(1-p)$, tad valstij C iebruks, un valsts D līderi cietīs auditorijas izmaksas gadījumā, ja necīnīsies, vai valsts D cietīs $pvD-cD$, kur $cD > pvD$. Abos gadījumos roku sasiešana radītu nevēlamu rezultātu, kas arī padara šo situāciju salīdzinoši būtiski riskantāku priekš valsts D. Ļoti interesanti, ka Fearons kā ilustratīvu piemēru 1997.gadā izmanto situāciju, kurā Klintona administrācija varētu vēlēties dot šādas drošības garantijas Austrumeiropas valstīm, tai skaitā pat Ukrainai.²⁰ Dodot šādas garantijas, Klintons, kā arī turpmākie prezidenti (no kuriem nereti kāds ir arī ģimenes loceklis) un to administrācijas var

¹⁷ Fearon, J.D. (1997). Signaling Foreign Policy Interests. *Journal of Conflict Resolution*, 41(1), 6890.

¹⁸ Turpat

¹⁹ Turpat

²⁰ Turpat

nonākt nepatīkamā situācijā, ja Maskavā pie varas nāktu irridentisks jeb revanšistisks spēks, kurš vēlētos cīnīties par Ukrainas teritoriju. Tādā gadījumā Klintons, vai cits tā brīža prezidents tiktu nostādīts situācijā, kur viņam vai nu jācīnās par Ukrainu pret Krieviju, ar visiem no tā izrietošajiem sarežģījumiem, vai arī jāatkāpjas no dotajām garantijām, tādējādi ciešot auditorijas izmaksas gan vietējā sabiedrībā, gan sabiedroto vidū.²¹

Stratēģijas šinī abpusējas nezināšanas gadījumā ir šādas, ja $vD \geq v!D$, tad D sūta signālu m^* , proti, maksimālo signālu, ka tā cīnīsies par interesēm, iepretim atturamam C, un cīnīsies gadījumā, ja sāksies konflikts. Ja $vD < v!D$, tad D sūtīs signālu $m=0$, tādējādi signalizējot, ka tā vēlas saglabāt *status quo*, bet viennozīmīgi nepasakot, ka cīnīsies, attiecīgi, C iebrukuma gadījumā atkāpjoties, bet vienlaikus zaudējot mazāku m . Valsts C izvēlēsies iebrukt, ja $m < m^*$, proti, ja sūtītais signāls būs mazāks, nekā sagaidītais pietiekamais signāls, ar kuru C būtu atturēta, vai arī, ja $vC > cC(I-p)$, kad tā ir neatturama. Savukārt ja $m \geq m^*$ vai $vC < cC(I-p)$, tad C neiebrūk.²²

Līdzīgi kā padziļināto izmaksu gadījumā, arī roku sasiešanas gadījumā ir mazas iniciatīvas blefot. Vājas valstis, kuras stājas iepretim neatturamiem pretiniekiem, tikai zaudēs, ja signalizēs nepatiesu gatavību cīnīties. Valstīm, kuras ir gatavas cīnīties, nav grieztu, kurus sasniegt veidojot auditorijas izmaksas, ja D noteikti ir gatava cīnīties, tā neko nezaudē radot arvien lielāku un lielāku m , kas arvien pārliciecināšāk signalizētu C, ka tai jāreķinās ar atklātu konfliktu.²³ Savukārt valsts, kura negrasās cīnīties, arī teorētiski var radīt arvien lielākas un lielākas auditorijas izmaksas, lai simbolizētu gatavību cīnīties, tomēr tad tās līderi riskē ar arvien lielākiem zaudējumiem neatturama C priekšā, vai arī, ja tā ceļ m tik ilgi, ka var tikt noprasts, ka tās $vD < cD/p$ vai arī, kad vienkārši nav iespējams vairs palielināt m tālāk, jo būs sasniegti griezti, kuros arī pati auditorija apzināsies, ka m nav atbilstošs vD izmēram. Proti, tīri teorētiski jau vāja D var blefot par gatavību cīnīties, tomēr vāja D ar laiku atdursies pret viena vai cita veida grieztiem m celšanā, kad patiesā negatavība cīnīties tiktu uztverta, savukārt stipras D, kuras noteikti cīnīsies, modeļa ietvaros, var celt m bezgalīgi, jo tās nekādā gadījumā nemaksās auditorijas izmaksas (jo cīnīsies). Tāpēc jebkurš blefs m salīdzinoši ar patiesu m būs mazāks un atšķirams no C skatu puses.²⁴

Salīdzinoši ar padziļināto izmaksu signāliem, sasiesto roku signāli valstīm D, kuras grasās cīnīties ir izdevīgāki. Tas tādēļ, ka, ja aplūkojam attēlus 1.1. un 1.2., var novērot, ka pirmajā gadījumā padziļināto izmaksu signāla m izmaksas tiek samaksātas pirms konflikta sākšanās, kā rezultātā, ja C atkāpjas no izaicinājuma, tad D saglabā tikai $vD - m$. Iepretim, ja

²¹ Fearon, J.D. (1997). Signaling Foreign Policy Interests. *Journal of Conflict Resolution*, 41(1), 6890.

²² Turpat

²³ Turpat

²⁴ Turpat

tiek sūtīts sasiesto roku signāls m , un konflikts nenotiek, tad valsts D saglabā pilnu vD apjomu, jo m tiek zaudēts tikai gadījumā, ja sākas konflikts, un D atkāpjas no uzstādījuma cīnīties. Un pat gadījumā, ja neskatoties uz signalizētu gatavību cīnīties, C tomēr uzsāk konfliktu, sūtot sasiesto roku signālu D zaudē tikai $pD-cD$, kamēr ar padziļinātajām izmaksām tā zaudē vēl papildus m , proti, $pD-cD-m$. Šī iemesla dēļ izvēlēties sev sasiet rokas ir izdevīgāks variants valstīm aizstāvoties, nevis pielietojot padziļinātās izmaksas.²⁵

Tomēr D ne vienmēr izvēlās labāk lietot sasiesto roku signālus padziļināto izmaksu vietā. Tam ir ne tikai reālas dzīves iemesli, kurus Fearons apraksta atsevišķi, bet arī teorētiski pamatojums no modeļu skatu punkta. Proti, tā ir patiesība, ka ieguvumi ir lielāki un zaudējumi mazāki izvēloties sasiet rokas, tomēr sasienot rokas tiek arī palielināta kara varbūtību gadījumā, ja C nolemj uzbrukt. Tas tādēļ, ka ja pieņem, ka D ir vD , tad sasiesto roku gadījumā $vD > (cD - m^*)/p$, kamēr padziļināto izmaksu gadījumā $vD > cD/p$. Tas nozīmē ka izmantojot sasiestās rokas, interese jeb motivācijas cīnīties, proti, vD var patiesībā būtu zemāka, lai atspēkotu kara izmaksas un uzvaras varbūtību, kādēļ arī sliekšnis karadarbībai ir zemāks. Tas var ļaut salīdzinoši neieinteresētākām valstīm signalizēt gatavību cīnīties, bet vienlaikus draud ar situāciju, kur neieinteresētāka valsts ir spiesta cīnīties, vai ciest zaudējumus. Vienkāršoti izsakoties, ir nepieciešama mazāka ieinteresētība strīdus punktā, lai valsts D signalizētu gatavību cīnīties ar roku sasiešanu, salīdzinoši ar padziļinātajām izmaksām - tas var rezultēt salīdzinoši nevēlamākos konfliktos, un ir viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ tad valstis vienmēr neizvēlās par labu roku sasiešanai, neskatoties uz lielākiem ieguvumiem. Tas arī izskaidro, kādēļ konfliktu laikā valstis nereti pauž pozīciju, kur šķietami palielina konflikta risku. Kā arī, beidzamais atzinums ir tāds, ka ņemot vērā, ka vD tiek vērtēts iepretim $(cD - m^*)/p$, tad ir skaidrs, ka jo augstāks ir p , jeb varbūtība ka D uzvarēs konfliktā, D militārais spēks, jo lielākus zaudējumus cD valsts var būt gatava panest, lai intereses joprojām būtu izdevīgi sasniegt, kas savukārt ļauj arī m būt lielākam. Tāpēc Fearons piedāvā pieņēmumu, ka jo stiprāka ir valsts D jeb jo augstāks ir tās p , jo lielākas auditorijas izmaksas tā var radīt, tāpēc stipras D valstis vistīcāmāk sasies savas rokas konfrontācijā ar vājākām C valstīm.²⁶

1.1.3. Apstiprinājumi teorijai un deviācijas no tās

Pats Fearons uzreiz arī izceļ virkni iemeslu, kādēļ valstis varētu nerīkoties atbilstoši aprakstītajiem rīcību modeļiem.

---

²⁵ Fearon, J.D. (1997). Signaling Foreign Policy Interests. *Journal of Conflict Resolution*, 41(1), 6890.

²⁶ Turpat

Tai pat laikā ir arī pamatoti apstiprinājumi Fearona teorijai. Ja padziļināto izmaksu signāla mehānisms ir samērā skaidrs - veicot darbību, pamatā militāra rakstura, kā armijas mobilizācija, stratēģisko ieroču aktivizēšana, kāda cita veida militāro spēku pastiprināšana u.tml. valsts jau ir radījusi izmaksas. Mērķis ir radīt šīs izmaksas pietiekami lielas, lai otra puse noticētu, ka gatavība cīnīties ir nopietna.

Otra dārgā signāla - sasiesto roku - darbības mehānisms tūlītēji var nebūt vienlīdz skaidrs. Proti, arguments, ka līderis, paužot gatavību pretoties, dodot solījumu sabiedrībai, riskē ar auditorijas izmaksām to nepildot, ir visnotaļ ticams. Tomēr vai tik pat ticams ir no tā sekojošais arguments, ka līderis, savā ziņā personīgu pašsaglabāšanās motīvu dēļ būtu gatavs veikt rīcību, kura viņam personīgi būtu izdevīgāka, iepretim rīcībai, kura, iespējams, būtu izdevīgāka valstij kopumā.

Šo otro argumenta daļu apstiprina poliheiristiskā teorija, Patriks Džeimss (Patrick James) un Enjū Žangs (Enyu Zhang) to ir aplūkojuši tuvāk (James & Zhang, 2005). Poliheiristiskā teorija skaidro, apvienojot racionālās un kognitīvās lēmumu pieņemšanas teorijas, kā lēmumu pieņēmējs izdala rīcības alternatīvas. Būtībā poliheiristiskā pieejā lēmums sastāv no diviem posmiem, kur pirmais posms ir heiristiskā lēmuma posms un otrs ir racionālais posms. Pirmajā posmā lēmumu pieņēmējs automātiski, atmet politiski veida, šķietami, nekompensējamās alternatīvas, t.i., alternatīvas, kurās lēmumu pieņēmējam pašam sagaidāmi nekompensējami zaudējumi. Šis pirmais posms ir daļēji apzināts, proti, šīs automātiski atmestās, šķietami nekompensējamās alternatīvas tiek atmestas lēmumu pieņēmējam savā ziņā instinktīvi, balstoties uz iepriekšēju pieredzi, vēlmi sasniegt sev pietiekami drošu rezultātu, atmetot tos variantus, kuros viņam pašam ir sagaidāmi nepārvarami zaudējumi, bet neveicot padziļinātu analīzi izsverot un izvērtējot maksimāli iegūstamās vērtības katrā alternatīva. Tikai tad seko racionālais posms, kad tiek izvērtētas alternatīvas, kuras ir tikušas cauri šim heiristiskajam nekompensējamo alternatīvu sietam. Racionālajā posmā, savukārt, atlikušās alternatīvas tiek izvērtētas pēc ieguvumu maksimizēšanas principiem, būtībā izvēloties labāko variantu balstoties uz salīdzināšanu, izvērtēšanu, analīzi u.tml., atšķirībā no pirmā posma, kur nederīgās alternatīvas ir nereti pat impulsīvi atmestas.²⁷

Būtiskākās lietas, ko Džeimss un Žangs noskaidro attiecībā uz šo te teoriju, pirmkārt, lai gan var būt dažādi nekompensējami faktori, kas liek lēmumu pieņēmējam pirmajā posmā atmet alternatīvas, visbiežāk tie ir politiski faktori, kas skar lēmumu pieņēmēju (vai arī tā partiju) personiski. Piemēram, ja lēmumu pieņēmējam ir priekšstats, ka izvēloties šādu

---

²⁷ James, J & Zhang, Z. (2005). Chinese Choices: A Poliheuristic Analysis of Foreign Policy Crises, 1950-1996. *Foreign Policy Analysis*, 1(1), 31-54.

alternatīvu, viņš visticamāk zaudēs amatu, šo alternatīvu viņš bez īpašas izvērtēšanas atmet pirmajā posmā. Otrkārt Džeims un Žangs demonstrē, ka poliheiristiskā teorija reāli arī izskaidro lēmumu pieņemšanas procesu, proti, abi autori speciāli aplūkoja krīžu situāciju gadījumus, ar pretēju pieņēmumu, ka krīžu laikā vajadzētu būt vismazākajai iespējai alternatīvām tikt atmetām pēc šīs teorijas principiem, proti, ka lēmumu pieņēmēji neatmetīs politiski nekompensējamas alternatīvas. Tomēr vairumā gadījumu, deviņos no četrpadsmit, Džeimsa un Žanga aplūkotajiem, poliheiristiskā teorija pat krīžu situācijās spēj izskaidrot lēmumu pieņemšanas procesu.²⁸ Tāpēc poliheiristiskā teorija kopumā apstiprina Fearona argumentāciju, ka auditorijas izmaksas valstu līderiem ir ļoti būtiskas, un ka personīgās labklājības apsvērumi ir svarīgi lēmumu pieņemšanā. Tādēļ izaicinošā valsts var uztvert roku aizstāvošās valsts roku sasiešanas signālus nopietni.

Kopumā no Fearona abiem dārgo signālu veidiem var radīt šādus secinājumus: Roku sasiešanas signāla izmaksas nāk tikai *ex post* jeb pēc konflikta sākšanās, ja valsts neaizstāvas, savukārt, padziļināto izmaksu signāli rada izmaksas *ex ante*, jeb pirms izaicinošā valsts uzbrūk. Šī un no tā izrietošu iemeslu dēļ, valstīm kopumā ir izdevīgāk izmantot savu roku sasiešanu, nekā padziļināto izmaksu signālus, jo tādējādi tiek samazinātas signāla izmaksas, un var precīzāk nokomunicēt gatavību cīnīties. Negatīvā puse ir augstāks kara risks, sasienot savas rokas. Papildus tam, Fearons arī norāda, ka abu veidu signālos, neatkarīgi no pieejamās informācijas par vienas vai abu pušu interesēm, valstīm ir maz iniciatīvu blefot, proti, ka valstīm ir izdevīgi signalizēt gatavību cīnīties, kad tās grasās cīnīties, jo iespējas pretējā veidā ar nepatiesu gatavību apmānot pretinieku to atturēt, ir mazas, savukārt zaudējumi konfliktam sākoties abos gadījumos būtu augstāki, ja ir mēģināts blefot.²⁹

Fearons pats norāda, ka šie teorētiskie modeļi, ir ideālie modeļi, kuru izpausme dzīvē var būt atšķirīga. Proti, modelī tiek pieņemts, ka līderi ir spējīgi radīt neierobežoti lielas auditorijas izmaksas, neskatoties uz potenciālajām konflikta izmaksām. Reālajā dzīvē var būt dažādi faktori, kuri uzliek grieztus signāla vērtībai. Piemēram, autoritāra režīma līderim ir grūtāk radīt ticamas auditorijas izmaksas, jo autokrāta atrašanās pie varas nav tūlītēja tiešā atkarībā no sabiedrības uzskatiem, tādēļ šīs auditorijas izmaksas, kuras viņš uz sevi uzliek, no izaicinātāja skatu punkta var būt maz ticamas. Demokrātiskā režīmā arī ir ierobežojumi auditorijas izmaksu neierobežotā celšanā. Pirmkārt, demokrātiskā vidē jebkura pozīcija ir atkarīga no iekšējā diskursa, un šis diskurss var gan palielināt līdera brīvību izsakot savu

---

²⁸ James, J & Zhang, Z. (2005). Chinese Choices: A Poliheuristic Analysis of Foreign Policy Crises, 1950-1996. *Foreign Policy Analysis*, 1(1), 31-54.

²⁹ Fearon, J.D. (1997). Signaling Foreign Policy Interests. *Journal of Conflict Resolution*, 41(1), 6890.

gatavību aizstāvēt intereses, gan ierobežot to.³⁰ Nepopulāram līderim, ar spēcīgu opozīciju, kura pauž pretējo viedokli, var būt sarežģījumi paust gatavību cīnīties, pat tad, ja tas sniegtu vislabāko signālu izaicinātājā atturēšanā, jo līderis varētu tādējādi ciest tūlītējus zaudējumus, no kuriem būtu iniciatīva izvairīties jau minētās poliheiristiskās teorijas ietvaros. Papildus tam, lai gan ideālie modeļi pēc būtības nediferencē starp atsevišķu krīžu gadījumiem, un signālu došanu lielplānu ietvaros, tas nenozīmē, ka dzīvē šāda atšķirība nav. Faktiski līderiem ir daudz vieglāk mobilizēt sabiedrību un radīt auditorijas izmaksas krīžu gadījumos, nevis lielplāna ietvaros, jo pirmajā gadījumā ir vieglāk sabiedrības priekšā definēt intereses un potenciālos zaudējumus, kamēr otrajā gadījumā līderiem ir jādefinē ilgtermiņa intereses, cenšoties radīt auditorijas izmaksas par kādu nekonkrētu, iespējams, attālu un tikai varbūtēju situāciju, kas gan apgrūtina sākotnēju savu roku sasiešanu, gan prasa, lai šis mezgls tiktu regulāri atjaunots, patstāvīgi neuzturot auditorijas izmaksas roku sasiešanas signālam zaudējot tā vērtību un tādējādi ticamību. Šis ir iemesls, kādēļ valstu līderi, kuri ir ieinteresēti signālu došanā sevis vai citu aizstāvēbai, bieži vien izvēlās padziļināto izmaksu signālus³¹. Jo, lai gan šāds signāls, piemēram, ASV kareivju izvietošana Baltijas valstīs, nebūtu tik spēcīgs, kā patstāvīgas ASV prezidenta sabiedrības mobilizācija un deklarācijas par to, ka Baltijas valstis ir nenovērtējami svarīgi aizstāvēt, ka no atbildes uz jebkādu agresiju pret Baltijas valstīm ir atkarīga ASV ticamība, gods, cieņa, nākotne u.tml., tomēr ASV, kā valsts ar interesēm visās Pasaules malās, kura ir pietiekami liela, lai arī tās iekšpolitika aizpildītu būtisku daļu dienas kārtības, faktiski miera laikā nevar konstanti uzturēt naratīvu par to, cik svarīgas ir Baltijas valstis. Tāpēc daudz vieglāk relatīva miera laikā ir demonstrēt gatavību aizstāvēt šīs valstis ar militāru spēku izvietošanu, šo signālu tikai papildinot ar atsevišķiem publiskiem izteikumiem.

Atgriezoties pie diviem minējumiem, kurus piedāvā Fearons. Pirmkārt, ka valstīm ir neizdevīgi blefot ar ārpolitikas signāliem. Otrkārt, ka roku sasiešana ir stiprāks signāls, un ka to vieglāk pielietot demokrātijām, it īpaši krīžu laikos, jo demokrātijās līderi ir vairāk atkarīgi no sabiedrības un krīzes laikā vieglāk mobilizēt sabiedrību kādam viedokli. Pirmkārt, atsaucoties uz Brodiju (Brodie 1959), Fearons norāda, ka arī empīriski pārbaudot noskaidrojas, ka valstis tipiski nemēdz blefot dodot vājākus vai stiprākus signālus par patieso gatavību cīnīties.³²

1) Valsts, kas sasen savas rokas oponenta priekšā, liekot savu reputāciju uz spēles var tādā veidā izaicināt pretinieku, tādā veidā to provocējot un eskalējot situāciju.

---

³⁰ James, J & Zhang, Z. (2005). Chinese Choices: A Poliheuristic Analysis of Foreign Policy Crises, 1950-1996. *Foreign Policy Analysis*, 1(1), 31-54.

³¹ turpat

³² turpat

2) Līderi var vienlaikus komunicēt ar dažādām auditorijām, kādēļ signāls, kurš varētu nešķīst nepārprotams oponentam, patiesībā varētu būt domāts priekš citas auditorijas, kā rezultātā oponents saņem signālu par tikai daļēju gatavību cīnīties.

3) Līdera interešu vērtība jeb vD var būt mainīga, it īpaši, ja tā atkarīga no sabiedrības viedokļa, tāpēc signāla došanas brīdī vērtība, un, attiecīgi, gatavība cīnīties, var būt viena, bet rīcības brīdī cita. Piemēram, Irāka iebruka Kuveitā 1990.gada augustā, 29.novembrī tika pieņemta ANO drošības padomes rezolūcija, kuras ietvaros Irākai bija jāatkāpjas no Kuveitas teritorijas līdz 1991.gada 15.janvārim. Būtība Buša administrācija šādu ultimātu varēja dot jau rudenī, tomēr faktiskā rīcība sekotu tikai janvārī, un pa šo mēnešu starpību var mainīties intereses, piemēram, sabiedrības atbalsts var pieaugt, vai mazināties, kas varētu motivēt uz rīcību, kas būtu atšķirīga no iepriekš signalizētās.

4) Alianšu ietvaros un sabiedroto lokā, sabiedrotie nereti izvairās no absolūtu drošības garantiju sniegšanas, jo baidās, ka garantējot atbalstu konflikta laikā, šis sabiedrotais varētu palikt agresīvāks un izaicinošāks. Valsts A vēlās aizstāvēt valsti D no valsts C, tomēr tā nevēlās, lai valsts D rīkojās veidos, kas varētu izprovocēt valsti C uz uzbrukumu, kā arī, lai D vispār pati pirmā uzbrūk C. Tāpēc valsts A nedod pilnīgas garantijas, ar mērķi veicināt piesardzību D rīcībā, bet vienlaikus tādā veidā dodot vājāku signālu C atturēšanai.³³ Šis Fearona punkts pilnībā sakrīt ar Snaidera (Snyder, 2007 (1997)) loģiku par alianses slazdu (entrapment). Proti, alianses iekšienē vai sabiedroto vidū jo ciešākas savstarpējās saites tiek veidotas, jo vairāk valstij A būs nepieciešams palīdzēt valstij D, kādēļ pieaug arī risks, ka tai nāktos palīdzēt valstij D, ja tā pati būtu uzsākusi konfliktu, bet sāktu tajā zaudēt. Tāpēc atrašanās aliansēs ir kā līdzsvara meklēšana starp alianses slazdu (entrapment) un atstāšanu novārtā (abandonement), kur, jo vairāk valsts iesaistās, jo vairāk pienākumus un garantijas tā uzņemas, bet jo mazāk iesaistās, jo lielāka iespēja, ka solījumi pret to netiks pildīti, vai alianse izjuks.³⁴ Šāds alianses slazda piemērs ir Gruzijas konflikts ar Krieviju, kur Gruzija vairāku gadu garumā mērķtiecīgi virzījās uz dalību NATO, tādēļ, lai gan 2008.gadā sākoties Dienvidosetijas konfliktam, tā nebija NATO dalībvalsts, Gruzija uz to brīdi bija atradusi vairākus sev simpatizējošus sabiedrotos vai partnerus, kuri tad bija nostādīt ļoti neērtā situācijā. No vienas puses negribas redzēt Gruziju sakautu, no otras puses, nav vēlme stāties pretim Krievijai konfliktā, kur Gruzija, lai gan ilgstoši Krievijas provocēta, tomēr rīkojās neapdomīgi. Situācija būtu vēl sarežģītāka, ja Gruzija būtu NATO, kādēļ ceļš uz to pēc

---

³³ James, J & Zhang, Z. (2005). Chinese Choices: A Poliheuristic Analysis of Foreign Policy Crises, 1950-1996. *Foreign Policy Analysis*, 1(1), 31-54.

³⁴ Snyder, G.H. (2007). Theory: Alliance Management. In Snyder, G.H (Ed), *Alliance Politics* (pp. 165-198). Ithaca, United States : Cornell University Press.

2008.gada vēl ilgstoši būs slēgts. Katrā gadījumā šis alianses slazds arī izskaidro, kādēļ valstis nesniedz pilnīgus garantētas aizstāvības signālus, pat tad, kad tās to varētu darīt.

Kopumā no Fearona teorijas var iegūt šādas atziņas. Lai ticami nokomunicētu gatavību veikt kādu rīcību, ir jāsūta dārgi signāli - signāli, kuri nevis tikai izsaka, bet demonstrē un uzliek pienākumu rīkoties. Šādi signāli var būt roku sasiešana, kur valsts līderis publiski deklarē apņemšanos, tādējādi mobilizējot sabiedrību, un personīgi ciešot auditorijas izmaksas, gadījumā, ja atkāpsies no deklarētās pozīcijas, un izmaksu padziļināšana, veicot faktiski rīcību, kā armijas spēku izvietošanu, kas jau sevī ietver noteiktas izmaksas, tādējādi demonstrējot gatavību iestāties par interesēm. Lai patieso gatavību vai negatavību cīnīties nosignalizētu, signālam ir jābūt pietiekami stipram, un atbilstošam valsts interesēm, ja izaicinātajam šķitīs, ka sūtītais signāls ir vājāks, nekā būtu varējis un būtu vajadzīgs būt, izaicinātais pieņems, ka valsts varētu blefot, un patiesībā nevēlēsies cīnīties. Kā arī pretēji, ja valsts sūta signālu, kurš krietni pārsniedz izaicinātāja ekspektācijas, attiecībā pret pieņēmumu par otra interesēm, tad arī var pieņemt, ka gatavība cīnīties ir blefs. Tāpēc papildus signāla vērtībai jeb dārdzībai, ļoti svarīgs mainīgais ir arī katras puses interešu vērtība, tādēļ signālu došana ir atvieglota, vai apgrūtināta, atkarībā no informācijas daudzuma par šīm interesēm. Signāliem ir jābūt atbilstošiem interešu aizstāvībai, un modeļi norāda, ka blefošana, it īpaši gadījumā, kad nav zināmas izaicinātāja intereses, novestu pie papildus zaudējumiem, tāpēc to būtu neizdevīgi praktizēt. Faktiski dzīvē signāli tiek bieži sūtīti vājāki, nekā patiesā gatavība cīnīties, dažādu faktoru dēļ, kā laika gaitā mainīgas interešu vērtības, vienlaicīga komunikācija ne tikai ar izaicinātāju, bet dažādām auditorijām, nevēlēšanās iedrošināt sabiedroto uz provokatīvu rīcību un nevēlēšanās pašam provocēt oponentu. Krīzes gadījumos savu roku sasiešana ir efektīvāks veids, kā nokomunicēt gatavību cīnīties, jo neprasa tūlītējas izmaksas signāla došanā, jo auditorijas izmaksas tiek maksātas tikai tad, ja notiek atkāpšanās no pozīcijas. Roku sasiešana vienlaikus palielina konflikta iespējamību. Padziļinātās izmaksas ir vieglāk izmantojamas lielplāna ietvaros, jo spēku izvietošana var noritēt konstanti, kamēr sabiedrības interesi mobilizēt konstanti priekš kādas ilgtermiņa stratēģijas īstenošanas, ar grūti paredzamiem mērķiem un nākotnes interesēm, ir sarežģītāk. Abu signālu vienlaicīga izmantošana nav viena otru izslēdzoša, kā arī signālu sūtīšanas metodes, kuras Fearons apraksta no aizstāvošās valsts skatu punkta, var izmantot arī uzbrūkošā valsts, jo tā arī var definēt kādas savas intereses, kuras tā vēlas aizstāvēt, neatkarīgi no tā, kurā suverenu robežu pusē šīs intereses atrodas.

1.2. Militārā spēka pielietošana, kā ārpolitikas signāls.

Tā kā šī darba ietvaros aplūkots periods ir līdz *Malaysia Airlines* MH17 lidmašīnas notriekšanai, tad šinī periodā jau ietilpst gan Krimas aneksija, gan konflikta sākums Ukrainas austrumos. Jau iepriekš tika noskaidrots, ka militāri resursi var tikt izmantoti signālu došanā, tāpēc ir svarīgi aplūkot militāru konfliktu ne tikai kā gala rezultātu komunikācijas procesam, bet izskatīt varbūtību, ka uzsāktie konflikti Ukrainā arī paši kalpo kā ārpolitikas signāli.

Iepriekšējā apakšnodaļā Fearons jau demonstrēja, ka viens no veidiem, kā var otrai pusei signalizēt savus nolūkus, ir tieši ar militāru resursu izmantošanu. Sūtot padziļinātu izmaksu signālu, ar, piemēram, armijas spēku izvietošanu, var signalizēt gatavību cīnīties iebrukuma gadījumā. Roberts Džefrijs Arts (Robert Jeffrey Art) aplūko iemeslus, kādēļ valstis izvēlās pielietot militāru spēku, kas dos papildu ieskatu arī militārā spēka pielietošanā signālu došanā.

Arts pamatā izdala četras spēka funkcijas: aizstāvība (defense), atturēšana (deterrence), piespiešana (compellence) un lielīšanās ("swaggering"). Ne vienmēr ir iespējams viegli nodalīt kuram no mērķiem spēka pielietošana kalpo, var būt ka vairākiem, var būt, ka mērķis mainās. Jebkurā gadījumā, katra no tām tiks aplūkota sīkāk.³⁵

1) Aizstāvība. Valsts izmanto militāru spēku aizstāvībai primāri divu iemeslu dēļ, lai varētu atvairīt pretinieka uzbrukumu, vai arī, lai vismaz samazinātu zaudējumus uzbrukuma gadījumā. Arts arī norāda, ka ir divi veidi, kā izmantot spēku aizsardzībai, proti, atbildot uz pretinieka uzbrukumu, vai arī veicot preemtīvu (preemptive) triecienu, ja ir zināms, ka ir gaidāms tūlītējs uzbrukums. Arts šeit diferencē starp preemtīvu un preventīvu triecienu, argumentējot, ka preemtīvs trieciens pēc būtības skaitās kā taktiska rīcība, reaģējot uz gaidāmu drīz uzbrukumu, kamēr preventīvs trieciens ir vairāk stratēģisks, kur trieciens varētu tikt veikts kaut vai gadiem pirms gaidāmā apdraudējuma, lai to minimalizētu. Abus šīs ofensīvās rīcības no aizstāvības apsvērumiem Arts pieskaita pie spēka pielietošanas aizstāvībā.³⁶

2) Atturēšana. Valsts izmanto atturēšanu draudu nolūkos, tā pēc būtības draud uzbrucējam ar atbildes triecienu, tai skaitā, pret tā populāciju un industriālo infrastruktūru. Atturēšana tādējādi ir līdzīga aizstāvībai, jo abu mērķis būtībā ir aizstāvēt teritoriju, atturēšanas gadījumā spēku pielietojot tikai tad, ja atturēšana ir bijusi neveiksmīga un pretinieks iz uzbrucis. Atturēšana un aizstāvība var tikt veikta vienlaicīgi, bet katra no tām var pastāvēt arī atsevišķi, proti, ja spēcīga valsts var sevi aizstāvēt no uzbrukuma, tai obligāti nav

---

³⁵ Art, R.J. (1996). The Four Functions of Force. In Wiegman, L.A.W (Ed), *International Politics* (pp. 155-167). New York: HarperCollins.

³⁶ turpat

nepieciešamas prettrieciena spējas. Vai arī pretēji, valsts var likt uzsvāru nevis uz tās spēju aizstāvēties no uzbrukuma, bet gan uz tās spēju dot prettriecienu, piemēram, kodolieroču gadījumā pretraķešu sistēmas nav pietiekami efektīvas, lai garantētu drošību, tādēļ primārais uzsvārs tiek likts uz atturēšanu, jeb spēju dot prettriecienu ar kodolieročiem - aizstāvības elements šeit ir, bet primārā loma ir atturēšanas stratēģijai.³⁷

3)Piespiešana. Spēka pielietošana otras puses piespiešanā tiek veikta, lai liktu otrai pusei pārtraukt kādu esošo darbību, vai likt veikt darbību, kuru tā citā gadījumā neveiktu. Arts izdala starp fizisku piespiešanu un nevardarbīgu piespiešanu. Fiziskā piespiešana nozīmē reālas kara darbības uzsākšanu, ar mērķi panākt vai pārtraukt kādu otras puses darbību, iznīcinot tās militāros spēkus, infrastruktūru, resursus, iedzīvotājus u.tml. Nevardarbīga piespiešana ir demonstratīva rīcība, piemēram, armijas tehnoloģiju pilnveidošana, militāra finansējuma palielināšana, kvalitātes demonstrēšana mācībās vai karos, ar mērķi iebiedēt otru aktieri, un tādējādi iegūt sev vēlamu rīcību.

Tāpēc piespiešana un atturēšana, lai gan abas paļaujas uz militāru draudu izteikšanu, pēc sagaidītās otras puses rīcības ir tieši pretējas. Atturēšana ir veiksmīgi notikusi, ja otra puse nav veikusi nevēlamu darbību pret atturošo valsti, kamēr piespiešana ir veiksmīgi notikusi, ja otra puse ir veikusi rīcību, kuru tā citkārt nebūtu veikusi. Šī iemesla dēļ, pat ja atturēšana ir veiksmīgi notikusi, to ir grūti pārbaudīt un pierādīt. Ja valsts A ir atturējusi valsti B, valsts B var apgalvot, ka tai nemaz nav bijuši plāni attiecībā uz A. Citādāka situācija ir ar piespiešanu, ja valsts C vēlas piespiest valsti D, tad to ir grūti noslēpt. Valsts C mēģinājumi piespiest valsti D ir redzami, tāpat kā būtu valsts D tālākā rīcība, proti, pakļaušanās vai nepakļaušanās. Šādā situācijā abu valstu prestižs ir likts uz spēles, ja D nepakļaujas iebiedēšanai, C zaudē prestižu, ja D pakļaujas iebiedēšanai, tad pati zaudē prestižu. Arts norāda, ka tādēļ piespiešanu ir grūtāk sasniegt, nekā atturēšanu.³⁸ Papildus Artā teiktajam, vēlētos papildināt, ka piespiešana paver vairāk iespējas kļūdainai komunikācijai, jo, valstij C cenšoties piespiestu otru uz kādu rīcību, tā apzinās, ka viens vai otrs aktieris zaudēs prestižu, tādēļ C ir iniciatīva iebiedēt otru aktieri diskrēti, veidos kuri publiski būtu sarežģītāk novērojami. Viens variants ir censties ir iebiedēt otru aktieri sarunās aiz slēgtām durvīm, bet kā jau Fearona teorija paskaidroja, bez faktiskās rīcības, ir pamats šādam signālam neticēt. Otrs variants ir censties dot šo faktisko signālu tādā veidā, ka to pareizi interpretētu tikai D, bet ne kāds apkārtējais aktieris, piemēram, ar padziļinātām izmaksām, piemēram, armijas mācībām pie robežas signalizējot vienu, bet ar publiskiem izteikumiem signalizējot ko citu. Ideālā gadījumā tikai D nolasīs draudus, tādā

---

³⁷ Art, R.J. (1996). The Four Functions of Force. In Wiegman, L.A.W (Ed), *International Politics* (pp. 155-167). New York: HarperCollins.

³⁸ turpat

gadījumā paveroties iespējai, ka neviena no pusēm "nezaudēs seju", citā variantā šos draudus tomēr varēs nolasīt arī citi aktieri, un gambīts nebūs izdevies, bet pastāv arī trešā iespēja, ka ar šādiem konfliktējošiem vai neskaidriem signāliem, D vispār neuztver patiesos draudus, kādēļ līdz viņam nenonāk C sūtīt informācija, ka tā sagaida no D pakļaušanos.

4)Lielīšanās. Arts norāda, ka šī savā ziņā ir pārpalikuma kategorija. Ja spēks netiek pielietots piespiešanai, atturēšanai, vai aizstāvībai, tad tas nonāk šīnī kategorijā, kur spēka pielietošanas iemesli ir jāapskata individuālāk. Tipiski lielīšanās tiek izmantota mierīgos nolūkos, valsts demonstrē savu spēku mācībās, militārās parādēs, demonstrējot visattīstītākos ieročus - kā arī spēju tos ražot, vai vismaz iepirkt. Lielīšanās mērķis ir celt nacionālo pašlepnūmu caur militāro varenību, kā arī celt savu prestižu citu valstu starpā - šāda rīcība ne obligāti ir virzīta uz kādu noteiktu ārpolitisku rezultātu, tas var būt pašmērķis pats par sevi. Tai pat laikā šāda lielīšanās var sasniegt kādus ārpolitikas mērķus. Ja ar šādu pasīvu, piemēram, ikgadēju spēku demonstrāciju parādēs, tiek panākts, ka apkārtējie aktieri baidās no konkrētās valsts, tad tas var būt noderīgi. Tāpēc šo lielīšanos savā ziņā var uztvert kā resursu, kuru valsts var turēt savā kapitālā - tas ne obligāti ir tēmēts uz kādu noteiktu mērķi, bet kad kāds mērķis rodas, šis akumulētais prestižs var tikt izmantots.³⁹

Kā pats Arts norāda, ir nepieciešams zināt valstu motīvus, lai varētu noteikt, kāda mērķa labad katrs no šiem četriem spēku pielietošanas veidiem tiek izmantots, tomēr tas bieži nav skaidri zināms. Armijas sagatavošana aizstāvībai, vai armijas sagatavošana ar mērķi draudēt, vai pat uzbrukt, var izskatīties pēc rīcības, kura ir gan vērsta uz aizstāvību, gan uz uzbrukumu, it īpaši, ja situācija izvēršas ap diviem vienlīdz spēcīgiem aktieriem. Šāda situācijā ir pilnībā saskaņā ar drošības dilemmas teoriju (Tang, 2011), kur valstis novērojot otras militāru gatavošanos, nevar zināt, vai tās mērķi ir ofensīvi vai defensīvi, kādēļ tā drošības labad pati sāk bruņoties, liekot atkal otrai pusei domāt, kādi ir pirmās motīvi.⁴⁰ Ja valstīm vienmēr varētu būt skaidrība par otras nolūkiem, drošības dilemma kā tāda nekad neveidotos.

Apvienojumā ar Fearona teoriju, šī neskaidrība, kura var rasties no nezināšanas par otra motīviem, rada problēmas signālu došanā. Proti, Fearona aplūkotajos modeļos situācija bija salīdzinoši vienkārša, bija viena valsts, kura izaicina, otra kura aizstāvas, īpaši nepieskaroties tam, kādā veidā *a priori* tika noteikts izaicinātājs un aizstāvis. Arta norādītie spēku pielietošanas veidi, tādējādi, var piešķirt modeļu situācijām papildus dimensiju, proti, neskaidrību par to, kurš ir izaicinātājs un kurš aizstāvis, gan savstarpējā skatījumā, gan no

³⁹ Art, R.J. (1996). The Four Functions of Force. In Wiegman, L.A.W (Ed), *International Politics* (pp. 155-167). New York: HarperCollins.

⁴⁰ Tang, S. (2011). The Security Dilemma: A Conceptual Analysis . In Tang, S (Ed), *Security Studies* (pp. 587-623). London: Routledge.

mals vērotājiem. Arta skatījumā, tāpēc ir svarīgi zināt otras puses motīvus, lai zinātu iemeslu militārai sagatavotībai, bet problēma rodas tajā, ka tieši militāra rīcība pēc Fearona ir viens no veidiem, kā signalizēt šos motīvus.

Veidojas sava veida apburtais loks, tomēr tas nav nepārvarams. Ir skaidrs, uz ko norāda arī Arts⁴¹, ka konteksts ir svarīgs, lai interpretētu spēku pielietošanas veidu. Tomēr valsts motīvus jeb situācijas kontekstu, var noteikt ne tikai ar ārpolitikas signāliem, bieži vien motivācijai esot noprotamai no daudziem citiem valsti aprakstošiem faktoriem, kā ekonomika, demogrāfija, ģeogrāfija, tas pats militārais spēks u.c. faktori, kur Fearona aprakstītie signāli nevis pastāsta par motīviem, bet gan parāda gatavību pēc tiem tiekties, to tā brīža vērtību. Tāpēc kopumā situācijas un valsts interešu pārzināšana vienmēr atvieglos spēka pielietošanas veida interpretāciju, un tas arī radīs mazāk kļūdu doto signālu interpretēšanā. Šī atziņa vēlreiz norāda uz nepieciešamību šī darba ietvaros censties noskaidrot Krievijas intereses attiecībā uz Ukrainu vai citiem aktieriem.

Atgriežoties pie spēku pielietošanas, Arts apgalvoja, ka spēks tiek lietots ar mērķi piespiest citu aktieri pārtraukt vai veikt kādu darbību. Viņš arī nodalīja starp vardarbīgu un nevardarbīgu spēka pielietošanu, kur nevardarbīga spēka pielietošana būtībā ir draudi par gatavību šo spēku pielietot.

Šādai nevardarbīgai spēka pielietošanai Arts par piemēru ņēma Imperiālās Vācijas darbības savas jūras flotes pilnveidošanā, ar mērķi iebiedēt Lielbritāniju, lai tā rīkotos Vācijai izdevīgā veidā⁴². Loģika šinī piemērā ir tāda, ka jo stiprāka būs Vācijas flote, jo lielāka iespēja, ka tā varētu izaicināt un sakaut dažādus Lielbritānijas flotes elementus, kādēļ Lielbritānijai, ja tā nevēlās izaicināt Vāciju, un riskēt ar jūras konfrontāciju, būtu izdevīgi piekāpties pret Vācijas interesēm. Proti, apsvērumi ir primāri militāra rakstura, par to, kādas loģistikas problēmas varētu rasties koloniju noturēšanā, ja Lielbritānijai vajadzētu iesaistīties jūras kara, cik izmaksātu flotes stiprināšana, kā tas ilgtermiņā mainītu okeānu stratēģiju, u.tml.

Tomēr Arts tik detalizēti neaplūko citu spēka pielietošanas aspektu, kuru sīkāk ir aplūkojis Tomass Šelings (Thomas C. Schelling), proti, spēka pielietošana lai kaitētu, lai radītu zaudējumus, ciešanas un sāpes⁴³. Šelings (Schelling, 1996 (1966)) norāda, ka ciešanu nodarīšana zaudējušajai pusei ir izsena rīcība, piemēram, Romas impērija, kā citas pirms tās, sakauto pretinieku cīņas vecuma vīriešus nogalināja, jaunus puīšus kastrēja un sievietes

---

⁴¹ Art, R.J. (1996). The Four Functions of Force. In Wiegman, L.A.W (Ed), *International Politics* (pp. 155-167). New York: HarperCollins.

⁴² Turpat

⁴³ Schelling, T.C. (1996). The Diplomacy of Violence. In Wiegman, L.A.W (Ed), *International Politics* (pp. 168-182). New York: HarperCollins.

izvergoja, atstājot sakauto teritoriju lielā mērā izpostītu, līdz brīdim, kamēr tajās neizveidojās jaunas apmetnes. Tomēr šo postu varēja veikt tikai pēc pretinieku sakaušanas, gadsimtiem ilgi, līdz pat Otrajam Pasaules karam, šī bija galvenā karadarbības patiesība, ka lai būtiski kaitētu visai pretinieka populācijai, nevis tikai mazām tās daļām ar reidiem, vispirms šī pretinieka armijas bija jāsakauj, teritorija jāiekaro, un tikai tad bija brīvība terorizēt visu pretinieka populāciju, lai īstenotu tās pakļaušanos.⁴⁴

Otrais pasaules karš mainīja šo vienādojumu, tehnoloģiskās iespējas arvien brīvāka ļāva terorizēt otras puses populāciju vēl pirms tika panākta militāra uzvara. Tehnoloģiju attīstība pavēra virkni jaunu iespēju, kā gaisa triecienus bombardējot pretinieka iedzīvotājus un infrastruktūru no lidmašīnām, izmantojot spārnotās un ballistikās raķetes, piemēram, nacistiskās Vācijas V1 un V2 raķetes bija tieši paredzētas pilsētu, primāri, Londonas bombardēšanai, nevis militāru mērķu iznīcināšanai. Kulminācija šādai terorizēšanai, pirms pretinieka sakaušanas, bija kodolieroču uzbrukumi pret Hirosimu un Nagasaki, kas tiek plaši pieņemts kā galvenais iemesls, kādēļ Japāna bija gatava padoties.⁴⁵ Tā ir būtiska transformācija veidā, ka tiek veikta karadarbība, jo tehnoloģiskās iespējas, it īpaši ļoti asimetriskā karā, ļauj spēcīgākajai pusei nereti pat ignorēt konkrētās valsts kaujiniekus, tiecoties tikai pēc mērķiem - infrastruktūras, civiliedzīvotāju u.c. - kas radītu nepanesamu kaitējumu un liktu pretiniekam kapitulēt bez tās kaujinieku fiziskas uzveikšanas. Šī brīža cīņa ar Daesh ir līdzīga, tādā ziņā, ka bieži vien tās kaujinieki un līderi ir paslēpušies populācijā, pazemes bunkuros un citviet, kur nav atrodami vai sasniedzami ar gaisa triecieniem, tādēļ liela daļa sākotnējo uzlidojumu bija tieši mērķēti pret svarīgu infrastruktūru, kā naftas ieguves vietām, naftas pārvades kolonnām, enerģijas spēkstacijām u.tml., kas ierobežotu Daesh resursus un spēju cīnīties, vienlaikus graujot morāli.

Tāpēc, lai gan Arts neko fundamentāli atšķirīgu no Šelīnga par spēka pielietošanu piespiešanas nolūkos neteica, tomēr ir nepieciešams atzīmēt, ka viena no galvenajām mūsdienu asimetrisku karu spējām, ir radīt būtisku kaitējumu, pat bez tiešas divu militāro spēku konfrontācijas. Pie tam, ņemot vērā, ka uz kritisko infrastruktūru, kā HES, TEC, AES, elektrības pārvades tīkliem, komunikācijas stacijām, slimnīcām, transporta infrastruktūru, kā ostas, lidostas, ceļi - paļaujas faktiski visi valsts iedzīvotāji, tad arī paveras vairāk iespēju traucēt vai paralizēt lielas sabiedrības daļas ikdienas dzīvi, iznīcinot vai kā citādāk kaitējot šiem objektiem. Citiem vārdiem sakot, pieaugošā sabiedrību atkarība no tehnoloģijām, padara to arī vieglāk ievainojamu, ne tikai ar augstu militāru tehnoloģiju palīdzību, bet arī ar

---

⁴⁴ Schelling, T.C. (1996). The Diplomacy of Violence. In Wiegman, L.A.W (Ed), *International Politics* (pp. 168-182). New York: HarperCollins.

⁴⁵ turpat

diversantu vai kiberuzbrukumiem. Tādēļ valstis var ne tikai signalizēt, ka ir gatavas pielietot militāro spēku, ar sevī ietverošu draudu, ka sakaus armiju un iekaros teritoriju, bet mūsdienās arī var draudēt ar visdažādāko veidu terora un zaudējumu radīšanu, pat bez atklātas, plašas militāras konfrontācijas starp divām pusēm.

1.3. Signālu ticamība un kļūdainas interpretācijas avoti

Fearona aprakstītie modeļi ir loģiski, tomēr viņš pats jau sāka ieskicēt iemeslus, kādēļ dzīvē valstis ne vienmēr rīkojās atbilstoši tiem. Iemesli, uz kuriem viņš norādīja, pamatā ir saistīti ar to, ka vajadzība nokomunicēt oponentam gatavību cīnīties, var nebūt galvenā. Valsts var vienlaikus sniegt signālus dažādām auditorijām, kā arī vēlēties neprovocēt oponentus un pārlietu neiedrošināt sabiedrotos. Viņa uzskaitītie iemesli saglabā pieņēmumu, ka pamatā no signāla vērtības jeb dārguma, atbilstoši interesēm, ir atkarīga veiksmīga gatavības nokomunicēšana, signāla ticamība. Tomēr ir atrodami arī citi faktori, kas var ietekmēt signāla ticamību, pat tad, ja valsts šķietami dod pietiekami ticamu signālu atbilstoši Fearona modeļiem. Šie faktori ir meklējami konstruktīvisma skolas virzienā.

Vienkāršoti ņemot, konstruktīvisms apgalvo, ka būtiska loma starptautisko attiecību veidošanā ir sociālām un vēsturiskām attiecībām, kādas tās veidojās starp valstīm un to līderiem. Materiāli faktori, uz kuriem balstītas dažādās reālisma skolas, ir būtiski, tomēr tie nevar paši par sevi izskaidrot pilnīgi visus procesus, jo valstu, līdzīgi kā cilvēku saskarsmē psiholoģiski faktori, kā simpātijas, antipātijas, kultūru atšķirības, jau minētās vēsturiskās attiecības un citi socioloģiski faktori, arī ietekmē attiecību veidošanos starp valstīm.

To, cik lielu iespaidu atstāj apsvērumi centās pārbaudīt Derils Press (Daryl G. Press) ieskicē četru veidu apsvērumus, kuri varētu ietekmēt valstu priekšstatus, par citu valstu gaidāmās rīcības un doto signālu ticamību.⁴⁶

1)Pagātnes rīcības teorija (past actions theory). Šī pēc būtības ir ļoti intuitīvi ticama teorija, kura vadās pēc priekšstata, ka no pagātnes rīcības var spriest vai izteikt minējumus par nākotnes rīcību. Ja valsts līderis iepriekš vairakkārt ir atkāpies no paustās nostājas, ja ir izvairījies no spēka izmantošanas, vai pretēji, šo spēku izmanto bieži, tas var ļaut pieņemt, ka līderis ka konkrētais līderis varētu atkārtoti šādi rīkoties līdzīgās situācijās. Ja šāda sakarību tiktu novērota, tas varētu pievienot papildus iemeslu, kādēļ paustajiem signāliem varētu neticēt.

2)Patreizējā aprēķina teorija (Current calculus theory). Šī teorija mazāk ietekmē (jeb praktiski neietekmē) Fearona signālu uztveršanas modeļu precizitāti, jo apgalvo, ka līderi,

---

⁴⁶ Press, D.G. (2007). *Calculating Credibility: How Leaders Assess Military Threats*. (1st ed.). Ithaca, United States: Cornell University Press.

izvērtējot otras puses gatavību īstenot nolūkus, nekadās pēc iepriekšējās pieredzes, bet izvērtē intereses un gatavību konkrētajā situācijā.

3) Iesakņojušos mācību teorija (Ingrained lessons theory). Šī teorija ir līdzīga pagātnes rīcības teorijai, jo tā arī vadās pēc valsts iepriekšējās rīcības konfliktos, tomēr šinī teorijā, valsts skatās nevis uz oponentu, bet pati uz sevi. Proti, kādā veidā valsts pati pagātnē ir rīkojusies, vai ir atbildējusi izaicinājumiem vai nav, kādi no tā bijuši rezultāti u.tml. Atkarībā no sprieduma par pašas apņēmtību pagātnē, valsts izvērtē oponenta gatavību pret to vērsties šobrīd.

4) Nekad atkal teorija (Never again theory). Šī teorija rada pretēju pieņēmumu pagātnes rīcības teorijai, proti, atkarībā no tā, kā pagātnē rīkojies, var pateikt, kā nākotnē nerīkosies. Jo ilgāk valsts ir bijusi pielaidīga, atkāpusies no solījumiem vai izaicinājumiem, jo lielāka iniciatīva tai nākamajā reizē ir rīkoties pretēji. Un otrādi, jo vairāk valsts ir atbildējusi izaicinājumiem, iesaistījies karadarbībā, jo drīzāk tās sabiedrība piedos, ja kādu reizi valsts atkāpsies no savām pozīcijām, it īpaši, ja runa nav konkrēti par savas teritorijas aizstāvēšanu.

Kā norāda Press, literatūra par pagātnes rīcības teorija ir neviennozīmīga un pretrunīga, kamēr iesakņojušos mācību teorija un nekad atkal teorija salīdzinoši neprecīzi izskaidro līderu iespaidus par oponentu ticamību. Press aplūkoja četrus gadījumus, Vācijas priekšstatus par Sabiedroto ticamību pirms otrā pasaules kara, ASV priekšstatus par PSRS ticamību Berlīnes krīzes laikā (1959-1961), un Apvienotās Karalistes priekšstatus par PSRS ticamību Berlīnes krīzes laikā, kā arī ASV priekšstatus par PSRS ticamību Kubas raķešu krīzes periodā. No apskatītajiem gadījumiem Press secina, ka krīžu gadījumos jeb "high-stakes" gadījumos, patreizējā aprēķina teorija vislabāk izskaidro veidu, kā tiek noteikta otras puses ticamība. Tai pat laikā, ir indikācijas, ka periodos, kamēr nav krīzes vai kāda tieša konfrontācija, par citu valstu ticamību tiek spriests arī balstoties uz to pagātnes rīcību, tomēr krīžu gadījumā, ticamība pamatā tiek aprēķināta balstoties uz otras valsts šī brīža interesēm, skatoties katru situāciju individuāli.⁴⁷

Tāpēc kopumā, balstoties uz Presa teikto, pagātnes analogijas, pagātnes pieredze u.tml. faktori, nav tik svarīgi, kā apsvērumi, par oponenta šī brīža interesēm, un kā tās intereses ietekmē gaidāmo rīcību. Tādēļ Presa secinātais neiet pretrunā ar Fearona norādīto, ka dārgie signāli, ja doti atbilstoši valsts interesēm, spēs ticami nokomunicēt savu plānoto rīcību.

Citādākus secinājumus piedāvā nesenāks Aleks Veisīgers (Alex Weisiger) un Karena Jarhi-Milo (Karen Yarhi-Milo), kuri analizējot gadījumus norāda ka pagātnes rīcībai ir

---

⁴⁷ Press, D.G. (2007). *Calculating Credibility: How Leaders Assess Military Threats*. (1st ed.). Ithaca, United States: Cornell University Press

nozīme lēmumu pieņemēju apsvērumos. Iemesls, kādēļ virkne pētījumu pirms tam ir norādījuši uz minimālu pagātnes rīcību, jeb reputāciju nozīmi, ir pieņēmums, ka ja pagātnes rīcība lēmumu pieņemšanā bieži netiek tieši pieminēta, tā nav spēlējusi būtisku lomu šī brīža apsvērumos par otras valsts nolūkiem un signālu ticamību. Veisigers un Jarhi-Milo argumentē, ka reputācija, ir viens no faktoriem, kas ir būtisks interešu formulēšanā. Ja valstij C ir ambīcijas uz valsti D, kā norāda Veisigers un Jarhi-Milo, tas nereti ir tieši saistīts ar priekšstatu par valsti D, kā tādu, kura var atkāpties un neizstāvēt savas intereses. Šāds pieņēmums par valsti D nerodas tikai no valsts D pašreizējajām spējām, bet tieši arī no tās pagātnes rīcības.⁴⁸

Veisigers un Jarhi-Milo norāda, ka reputācija kļūst svarīgāka, ja konkrētais gadījums ir līdzīgāks kādam iepriekšējam, bet mazāks svarīgs, ja atšķirīgs. Pie tam, pagātnes mācības, kuras gūtas no teritoriālām pārmaiņām tiks asociētas arī ar turpmākiem gadījumiem, kad radīsies teritoriālas nesaskaņas. Papildus tam Veisigers un Jarhi-Milo ir novērojuši, ka līderu maiņa pēc kāda reputāciju ietekmējoša gadījuma būtiski nemaina šīs valsts reputāciju otras skatījumā.⁴⁹

Uz pieredzes nozīmi Jarhi-Milo ir norādījusi citā no saviem darbiem.⁵⁰ Tajā papildus minētajam, viņa īpaši izceļ arī nozīmi personīgai līderu savstarpējai saskarsmei. Viņa norāda, ka tas, vai vienas valsts līderis otru ir personīgi piekūpējis, vai turējis personīgus solījumus, vai starp tiem ir draudzīgas, vēsas vai naidīgas attiecības ir ļoti būtiski, šiem līderiem pieņemot lēmumus attiecībā pret otru valsti. Ne tikai solījumu pildīšana vai nepildīšana ir nozīmīga, pat tādiem žestiem, kā, piemēram, kad Putins sarunas laikā ar Merkeli telpā ieaicināja suni, tas, ņemot vērā, ka Merkelei šķietami⁵¹ ir bail no suņiem, var atstāt priekšstatu, ka Putins cenšas koriģēt sarunu gaitu, nostādot Merkeli stresa situācijā, gandrīz pat iebiedējot viņu. Pierādīt, vai konkrētajā gadījumā tāds bija mērķis un vai tas nostrādāja, nav tik būtiski, tomēr principā, ja Merkelei būtu radies iespaids, ka Putins šādi cenšas viņu iebiedēt, Jarhi-Milo norādītu, ka tas noteikti atstātu iespaidu uz Merkeles aprēķiniem, izvērtējot Krievijas nolūkus un to ticamību, laikā kad Putins ir pie varas.

Šādi psiholoģiski un heuristiski faktori, jau pavairo iemeslus, kādēļ signāli varētu netikt uztverti atbilstoši tam, kā sūtītājs tos bija iecerējis. Tomēr ar to Jarhi-Milo argumentācija pret dārgo signālu darbību nebeidzās. Viņa norāda, ka gan personīgas

---

⁴⁸ Weisiger, A & Yahri-milo, K. (2015). Revisiting Reputation: How Past Actions Matter in International Politics. *International Organization*, 69(2), 473-495.

⁴⁹ Turpat

⁵⁰ Yahri-milo, K. (2013). In the Eye of the Beholder Keren Yarhi-Milo How Leaders and Intelligence Communities Assess the Intentions of Adversaries. *International Security*, 38(1), 7-51.

⁵¹ Foreign Policy. *Putin uses dog to intimidate Merkel*. Retrieved from <http://foreignpolicy.com/2007/06/14/putin-uses-dog-to-intimidate-merkel/> skatīts 26.05.2016

saskarsmes veidā radušies priekšstati par līderi, vai kādā citā veidā radies priekšstats par viņu un viņa valsti ir būtiski izvērtējot sūtītos signālus, atkarībā no tā, vai valsts D uzskata valsti C par draugu, vai par ienaidnieku. Ja valsts D uzskata valsti C par ienaidnieku, tad jebkura valsts C rīcība tiks uztverta ar neticību uz aizdomām. Ja vienu un to pašu rīcību veiktu C, bet D to sākotnēji uzskatītu par sabiedroto, tad D ar mazāku neuzticību pieietu C sūtītājiem signāliem.⁵² Tas lielā mērā apgrūtina precīzu signālu interpretāciju. Vēl jo vairāk, Jahri-Milo norāda, ka lēmumu pieņemēju vidū nepastāv vienprātība par to, kas tieši skaitās dārgs signāls. Piemēram, Vācijai remilitarizējot Reinas reģionu, bija tie, kuri šo neuzskatīju par signālu, ka Vācija arī turpmāk ir gatava izmantot militāro spēku, kad PSRS iebruka Afganistānā, arī bija tie, kuri argumentēja, ka šāds solis nesignalizē PSRS ekspansīvas tieksmes. Neskatoties uz to, Jarhi-Milo no aplūkotajiem gadījumiem atzīst, ka pamatā spilgti šādi militāra rakstura piemēri var mainīt lēmumu pieņemēja apsvērumus un priekšstatus par attiecīgo aktieri, kas nozīmē, ka dārgie signāli var kalpot kā uzskatus mainošs instruments. Papildus tam, Jarhi-Milo norāda, ka specdienesti arī ir tā valsts institūcija, kura citu valstu nolūkus vērtē primāri pēc militāriem rādītājiem, skatoties pārmaiņas militāro vienību daudzumā, to izvietojuma u.tml. Tomēr arī šeit pavērās iespējas pārvērtēt otras nolūkus, jo valsts militāro spēku palielināšana tika uztverta kā daudz naidīgāks solis no valsts, kura sākotnēji jau tika uzskatīta par ienaidnieku, nekā no valsts, kura tika uzskatīta par sabiedroto.⁵³ Kā arī, pat ja specdienesti, balstoties uz militāro rīcību, ir spējuši pareizi uztvert signālus, par otras puses nolūkiem, Jahri-Milo norāda, ka lēmumu pieņemēji tāpat priekšroku deva personīgā saskarsmē iegūtai informācijai, piemēram, Kārteram dodot priekšroku saviem priekšstatiem, kuri rodas tiekoties personīgi ar Brežņevu, par PSRS interesēm un gatavību to īstenot, pār priekšstatu, kuru viņam varētu sniegt paša specdienesti, kuri arī augstu vērtē tiešā komunikācijā iegūtu informāciju.⁵⁴

Šie secinājumi paši par sevi nemazina iemeslu aplūkot dārgos signālus, jo tie nesaka, ka tādi netiek doti. Tas ko šie secinājumi dara, ir norādīšana uz būtiskiem iemesliem, kādēļ tie varētu netikt pareizi interpretēti. Papildus tam, šie secinājumi norāda, ka dārgie signāli, nav vienīgais veids, kā nodot informāciju, tā, ka tā tiktu uztverta par nozīmīgu. Arī personīgās tikšanās aiz slēgtām durvīm starp valstu līderiem, saskaņā ar Jarhi-Milo atzinumiem, ir būtisks, ja ne pat svarīgāks savstarpēju signālu nodošanas veids. Tāpēc tā vietā, lai šī darba ietvaros atteiktos no viena vai otra signālu nodošanas veida aplūkošanas, tos visus, iespēju robežās būs jāaplūko.

---

⁵² Yahri-milo, K. (2013). In the Eye of the Beholder Keren Yarhi-Milo How Leaders and Intelligence Communities Assess the Intentions of Adversaries. *International Security*, 38(1), 7-51.

⁵³ Turpat

⁵⁴ Turpat

1.4. Kādiem signāliem jāpievērš uzmanība?

Balstoties uz līdz šim aplūkotajiem ārpolitikas signālu un ārpolitikas komunikāciju pētošo autoru darbiem, ir nepieciešams apkopot galvenās atziņas par signāliem, un ar tiem saistītiem faktoriem, kuriem jāpievērš uzmanību tālākā pētījuma ietvaros.

Fearons norāda, ka dodot signālus par gatavību veikt noteiktu rīcību, šiem signāliem ir jābūt dārgiem, lai tie būtu ticami. Tiek izdalīti divu veidu dārgie signāli - sasiesto roku signāli un padziļināto izmaksu signāli. Abi signāli balstās uz izmaksām, kas tiek radītas šos signālus dodot, sasiesto roku gadījumā tās ir auditorijas izmaksas, kuras maksā līderis, atkāpjoties no iepriekš publiski paustās pozīcijas, padziļināto izmaksu gadījumā tās ir materiālās, pamatā ar militāru mobilizāciju, spēku izvietojumu, spēku palielināšanu saistītas vai cita veida izmaksas. Atšķirība starp abu signālu veidiem ir to samaksāšanas brīdī - sasiesto roku auditorijas izmaksas tiek veiktas tikai tad, ja izaicinošā valsts uzsāk konfliktu, un aizstāvošā valsts atkāpjas no paustās pozīcijas, kā rezultātā tās līderi - lēmumu pieņēmēji, cieš minētās auditorijas izmaksas. Padziļināto izmaksu gadījumā signāls tiek dots, un, attiecīgi, tā izmaksas tiek veiktas, vēl pirms konflikta sākuma, jo to mērķis ir demonstrēt gatavību aizstāvēties. Fearons norāda, ka abu signālu gadījumā, valstīm visizdevīgāk būtu dot signālu, kurš būtu atbilstošs patiesajam interešu apjomam, jo blefošana ar mazāku interešu apjomu rada riskus tikt iesaistītiem konfliktā, kurā patiesībā interese iesaistīties nebija, savukārt blefošana ar lielāku interešu apjomu, it īpaši ar padziļināto izmaksu metodi, pamatā padara signālu stiprāku, tomēr šādām signālam izmaksājot vairāk, nekā ir pietiekams, un tiek riskēts ar priekšstata radīšanu oponentam, ka pārlietu lielā gatavība aizstāvēt intereses patiesībā tad ir maldināšana un negatavība.

Kopumā, tāpēc turpmākajā darbā ir jāaplūko publiskie izteikumi, kuri varētu sasiet lēmumu pieņēmēju rokas, un rīcība ar militāriem spēkiem.

Rīcība ar militārajiem spēkiem var būt dažādu mērķu vadīta, tie var tikt pielietoti gan lai aizstāvētu, gan lai atturētu, gan lai piespiestu, gan lai "lielītos", tomēr ne vienmēr ir viegli identificēt, kurā brīdī spēki tiek pielietoti kura mērķa labad. Kā norāda Arts, visvieglāk to ir identificēt, tad, ja ir zināmas pušu intereses un motīvi. Tāpēc, gan, lai atvieglotu dārgo signālu interpretāciju, gan atvieglot interpretāciju par militārā spēka pielietošanu, ir jāaplūko Krievijas ārpolitikas intereses, kādi ārpolitiski un arī iekšpolitiski procesi varētu ietekmēt rīcību attiecībā uz Ukrainu.

Visbeidzot gan Fearons, gan Arts, gan Jarhi-Milo, u.c. aplūkoti autori norādīja uz virkni iemesliem, kādēļ valstis cita citai varētu dot neprecīzus signālus, vai arī kādēļ tie netiek uztverti nopietni, vai tiek interpretēti nepareizi. Starp iemesliem, kādēļ signāli var apzināti vai neapzināti tikt doti neprecīzi, tiek minēti šādi: valsts vienlaikus komunicē ar vairākām

auditorijām, nevis tikai oponentu, tādēļ arī signāls nav precīzi sūtīts oponentam; valsts var sūtīt vājāku cīņas gatavības signālu, ar mērķi neprovocēt oponentu; valsts var sūtīt vājāku cīņas gatavības signālu, ar mērķi pārlieku neiedrošināt sabiedrotos uz provokatīvu rīcību; signāli signalizē intereses, bet perioda ietvaros intereses var mainīties, tādēļ, sākotnējais signāls var neatbilst vēlākai rīcībai. Šādu deviāciju iespējas no ideālajiem modeļiem ir jāņem vērā aplūkojot signālus Ukrainas gadījumā.

Savukārt iemesli, kādēļ signāli var tikt nepareizi uztverti un interpretēti, ir meklējami konstruktīvismā sakņotā argumentācijā. Lai gan sūtītājiem dārgajiem signāliem ir nozīme, tomēr esošie lēmumu pieņēmēju priekšstati par aktieri, valsti vai konkrētu lēmumu pieņēmēju, ar kuru notiek saskarsme - vai tas tiek uztverts neitrāli, kā draugs, vai kā ienaidnieks - tie var ietekmēt signālu interpretāciju. Kamēr drauga militāro spēku celšana netiek uztverta ar bažām, ienaidnieka tiek, kamēr drauga sūtīts signāls tiek uztverts ticami, ienaidnieka ar aizdomām, meklējot slēptu mērķi. Tas kā valstis un to līderi tiek definēti - kā draugi vai ienaidnieki - ir atkarīgs no attiecīgā aktiera iepriekšējās rīcības, kā tā vedusi ārpolitiku, cik aktīvi iesaistījusies konfliktos, kā tā risina teritoriālas domstarpības u.tml. Papildus tam, svarīgs ir arī personīgais kontakts, kāda ir bijusi tiešā saskarsme sarunās un vizītēs starp abu pušu līderiem, vai ir bijusi veiksmīga sadarbība, vai piekrāpšana, necieņas izrādīšana un iebiedēšana - tas viss ierindo līderus cita skatījumā spektrā no drauga līdz ienaidniekam. Šī Jarhi-Milo norāda uz divām nepieciešamībām. Pirmkārt, aplūkot Krievijas un Putina iepriekšējo ārpolitisko rīcību, kādu iespaidu jeb reputāciju tā ir radījusi Ukrainas un citu aktieru skatījumā. Otrkārt, tas norāda uz to, ka savstarpēju signālu došanā, sarunas aiz slēgtām durvīm līderu starpā var būt praktiski tik pat nozīmīgas, ja ne pat vairāk, kā dārgo signālu došana. Jarhi-Milo norāda, ka līderu personīgais priekšstats par otru aktieri nereti ir īpaši rezistants pret priekšstatu maiņu, neskatoties pat uz faktiskām pārmaiņām, kādēļ ir gadījumi, kad tikai īpaši spilgti dārgo signālu gadījumi var mainīt iesakņojušos uzskatus. Diemžēl, šī darba ietvaros nav iespējams noskaidrot, vai ir bijušas kādas slepenas sarunas starp Ukrainas un Krievijas, vai citiem līderiem, un kāds ir bijis to saturs, tomēr iespēju robežās tiks mēģināts identificēt un norādīt uz publiski zināmajām tikšanām, kā momentu, kad savstarpēji tika nodoti signāli par interesēm un gatavību to aizstāvēt.

Šie būs galvenie virzieni, kuros tiks veikta pētniecība nākamo nodaļu ietvaros. Sākotnēji tiks aplūkotas Krievijas intereses, Krievijas un tās līdera gadu laikā radītā reputācija, balstoties uz ārpolitisko rīcību. Pēc tam tiks aplūkots konkrēti dotie signāli Ukrainas gadījuma ietvaros, noteiktajā laika posmā no Armēnijas atsacīšanās no ES asociācijas līguma, līdz MH17 lidmašīnas notriekšanai.

2. KRIEVIJAS INTERESES, ĀRPOLITIKA UN REPUTĀCIJA

Šinī nodaļā tiks aplūkota Krievija. Kāda veida aktieris tas ir Ukrainas un citu apkārtējo valstu skatījumā, kāda ir tās nesena ārpolitisko darbību vēsture, kas var radīt priekšstatu par sagaidāmo rīcību. Papildus tam, tiks mēģināts noskaidrot kādas ir Krievijas ārpolitiskās intereses, kuras no tām rodas izrietot no citu aktieru darbības, kuras no tām sakņojas iekšpolitisku problēmu risinājumā. Tuvāk aplūkojot un izprotot Krieviju, tālākajā darbā būs vieglāk identificēt tās dotos signālus, un saprast to iecerēto vēstījumu. Attiecībā uz reputāciju, šinī nodaļā ir svarīgi nodalīt Krievijas reputāciju pirms un pēc konflikta. To ir nepieciešams darīt, jo noskaidrojot reputāciju pirms konflikta, būs vieglāk saprast, kādēļ apkārtējie aktieri uztver un izprot signālus noteiktā veidā. Savukārt reputācijas noskaidrošana pēc tam ir noderīga tik tālu, cik tā dod ieskatu Krievijas interesēs, jo, kā jau tika norādīts, intereses ir viens no būtiskajiem faktoriem, kas palīdz saprast dotos signālus un Ukrainas konflikts deva papildus ieskatu.

2.1. Krievijas intereses veidojošie faktori

Kas veido valsts intereses? Atkarībā no tā, kādas skolas pētniekam tiks jautāts, būs lielā mērā arī atkarīga atbilde. Šī darba ietvaros intereses tiks apzinātas aplūkojot faktiskus statistikas rādītājus, kā ekonomikas izaugsmi, un ar ekonomiku saistītus nozīmīgus rādītājus, kā, Krievijas gadījumā, dabas resursu cenas u.c. rādītājs. Papildus tam tiks aplūkotas finansējuma pārmaiņas militārajam sektoram. Ņemot vērā Putina ilgstošo atrašanos valsts vadībā, tiks aplūkoti arī ar viņu pašu tieši saistīti rādītāji, kā viņa popularitātes reitingi, kā arī, minētie un citi statistikas rādītāji netiks ņemti agrāk par viņa pirmās prezidentūras sākumu.

Papildus šiem kvantitatīvajiem rādītājiem ir nepieciešams rāmis, kurā tos ievietot. Pati statistika ir tikai cipari, ja nav identificēta šo ciparu nozīme kādā plašākā kontekstā, tādēļ pirms tiks aplūkoti minētie rādītāji, tiks aplūkota Krievijas ideoloģiskā virzība, kādas vērtības, kādu tēlu Krievija cenšas radīt iekšpolitiski, un kā tas izpaužas Krievijas ārpolitikā.

2.1.1. Krievijas interešu ideoloģiskais rāmis

Imperiālā Krievija tika vienota zem viena kroņa, cara tiesības valdīt bija Dieva dotas. Boļševiku vara bija taisnīga, tā atbrīvoja darba ļaudis no jūga, kuru bija uzlikusi aristokrātija un kapitālisti. Šī taisnīgā vara, līdz ko bija sakāvusi visus apspiedējus, transformējās par tautu sadraudzības varu, universālās internacionāla komunisma vērtībās balstītu savienību. Šie stāsti ir beigušies, mums nepieciešams noskaidrot, kāds stāsts tiek stāstīts šobrīd.

Patreizējais naratīvs ir dziļi iesakņojies vēsturē, gan tādēļ, ka iepriekšējie kultūras trendi un vadmotīvi joprojām tiek izmantoti sabiedrības pārvaldes īstenošanā, gan tādēļ, ka patreizējās valsts tēls tiek veidots kā turpinājums visdažādāko periodu un pastāvējušo režīmu sasniegumiem. Tai pat laikā, jāņem vērā, ka Krievijas ideoloģiskā vide ir ļoti kompleksa un plaša tēma, kur saknes vadlīnijām meklējamas ne tikai pēdējā, bet daudzu iepriekšējo gadsimtu garumā, pie tam, tiek konstanti veidoti arvien jauni, un marginalizēti veci vadmotīvi. Tādēļ šī darba ietvaros tikai, salīdzinoši, virspusēji tiks aplūkoti galvenie vadmotīvi, un to saistība ar interešu veidošanu.

Vēstures interpretēšana ir viens no centrālajiem balstiem Krievijas ideoloģijā, un kā norāda Ainārs Lehris, to nevajag nenovērtēt⁵⁵. Pirmkārt, to var uzskatāmi novērtēt simboliskā, kura tiek pielietota mūsdienu Krievijas Federācijā. Valsts administratīvās iestādes, izglītības iestādes, bruņotie spēki un valsts uzņēmumi - daudzi no tiem joprojām saglabā PSRS laiku simboliku uz fasādēm, un citi, kā jau minētā armija, joprojām izmanto iepriekšējos simbolus, kā sarkano zvaigzni, vai, piemēram, ITAR-TASS informācijas aģentūra, kas kopš 2014.gada oktobra atgriezās pie nosaukuma TASS. Paralēli tam daudzviet tiek atjaunoti arī imperiālās Krievijas monarhijas simboli, tiek renovētas pilis, izmantota līdzīga simbolika, atgriezti senāki nosaukumi, piemēram, staciju "Detskoje Selo" pārdēvējot par "Carskoje Selo" u.tml. Pie tam, šī padomju un monarhijas simbolika netiek tikai atjaunota vai uzturēta kārtībā, bet vienlaikus tiek veidoti arī arvien jauni pieminekļi, gan padomju laiku, gan monarhijas ievērības cienīgiem līderiem un amatpersonām.

Šīs savulaik savstarpēji nesavietojamās simbolikas mērķis, mūsdienās ir savienojams, jo tas cenšas izcelt jebkuru Krievijas agrāko vēstures posmu, kurā Krievija, neatkarīgi no valdošā režīma formas, ir pastāvējusi kā liela un varena valsts. Nav svarīgi, vai Krievija ir varena Staļina laikā, kad tika sakauta Nacistiskā Vācija, vai Aleksandra I laikā, kad tika sakauts Napoleons, jo abos gadījumos Krievija un tās tauta ir demonstrējusi savu izturību un pārkumu. Šāda varenības atcerēšanās un demonstrēšana ikdienā rada sava veida kontinuitāti, kur šī brīža Krievija ir turpinājums tai varenībai, kura pastāvēja iepriekš.⁵⁶

Šī brīža varenība un agrāko periodu varenība tiek pretstatīta vājuma posmiem, kādi tika piedzīvoti Gorbačova, Jeļcina un arī Hruščova laikā, kur pirmais tiek asociēts ar

---

⁵⁵ Lehris, A. (2016). Back to the USSR: A Selective Approach to Russian History. In Kudors, A (Ed), *Fortress Russia: Political, Economic and Security Development in Russia Following the Annexation of Crimea and its Consequences for Baltic States* (pp. 29-46). Riga: University of Latvia Press.

⁵⁶ Lehris, A. (2016). Back to the USSR: A Selective Approach to Russian History. In Kudors, A (Ed), *Fortress Russia: Political, Economic and Security Development in Russia Following the Annexation of Crimea and its Consequences for Baltic States* (pp. 29-46). Riga: University of Latvia Press.

varenības pazaudēšana, un otrs ar valsts pazaudēšanu. Proti, kā norāda Dmitrijs Oreškins⁵⁷, ka valdošā vara ir izveidojusi sava veida pretstatu, kur Jeļcins tiek attēlots kā tas, kurš atvēra rietumiem vārtus Krievijas izlaušanās un destabilizēšanai, praktiski tās sagrābšanai. Iepretim Putins ir tas, kurš šo sagrābto Krieviju atbrīvoja, atgriežot Krievijā stabilitāti un lielvaras statusu.

Iemesli, kādēļ šie naratīvi tiek uzturēti, ir vairāki, un viens ar otru cieši saistīti. Pirmkārt, tā ir metode, ar kuras palīdzību valdošā vara saglabā savu popularitāti. Orientācija uz pagātni un fokusēšanās uz tautas sasniegumiem, spēku, dvēseliskumu, saliedētību - tas palīdz novirzīt sabiedrības uzmanību no ikdienas problēmām. Precīzāk sakot, sabiedrība nav akla, tādā nozīmē, ka ikdienas problēmas kā labklājības līmenis, korupcija u.tml., protams, tiek novērotas, tomēr šāda stāsta uzturēšana ļauj novirzīt problēmu avotu uz ārējiem faktoriem, piemēram, rietumiem, kuri cenšas sagraut Krieviju, vai vismaz neļaut tai atgūt varenību. Kā arī, ar tādiem faktoriem, kur ārējus spēkus ir grūtāk vainot, bet ne neiespējami, kā korupcija - tur arī valsts pārvalde, jeb kā Oreškins saka, nomenklatūra, ar Putinu galvgalī, tiek pozicionēta kā galvenā cīnītāja ar šo korupciju vai citām iekšējām problēmām, nevis šo problēmu avots. Tas automātiski nenozīmē, ka sabiedrība pilnībā uzņem šos stāstus, tomēr tādus tiek mēģināts nodot. Papildus tam, šie naratīvi palīdz nodalīt sabiedrību starp parastiem iedzīvotājiem un valsts administrāciju un pārvaldi. Pirmajiem ir loma būt vienotiem, atbalstīt valsts varu, pretoties ārējo ietekmei. Otrajiem ir loma risināt problēmas, saprast kurā virzienā virzīt valsti, tomēr nevis būt vienkārši sabiedrības kalpiem, bet tās pārvaldītājiem un vadītājiem. Katru gadu 9.maijs, kā galvenie svētki Krievijā, labi parāda šo stāstu tēmu un nozīmi - šinī datumā Krievija sakāva ienaidnieku, kurš centās to iznīcināt, šī uzvara tika panākta ar tautas vienotību, viena mērķa un uzvaras labad, kā arī stipra un apņēmīga līdera vadībā.⁵⁸ 9.maijs ir tikai pati redzamākā gada diena, tomēr šis naratīvs, kur tiek veicināts nacionālais lepnums, vienotība, pakļāvība, spēka un uzvaras sajūta, tiek pausts pastāvīgi.

Neskatoties uz to, ka tiek deklarēts, ka Krievija ir pārvarējusi pagrimumu, kas sekoja PSRS sabrukumam, un ir atgriezies pie iepriekšējās spozmes, vienlaikus tiek uzturēta arī zaudējuma sajūta par PSRS laikiem. Ja pēc PSRS sabrukšanas bijušās padomju republikas varēja argumentēt, ka deviņdesmito gadu sarežģījumi ir iegūtās neatkarības un pašnoteikšanās vērti, tad Krievijas gadījumā situācija bija atšķirīga. Ja vēl sākotnēji Krievija tika uzskatīta kā Krievijas PSR turpinājums, tad arvien vairāk nostiprinās priekšstats, ka Krievija ir visa PSRS turpinājums, kas, savukārt, nozīmē, ka PSRS sabrukuma rezultātā Krievija bija zaudējusi lielu

---

⁵⁷ Oreshkin, D. (2016). Putin's Third Term Ideology. In Kudors, A (Ed), *Fortress Russia: Political, Economic and Security Development in Russia Following the Annexation of Crimea and its Consequences for Baltic States* (pp. 11-28). Riga: University of Latvia Press.

⁵⁸ turpat

daļu teritorijas un iedzīvotāju.⁵⁹ Šis ir viens no ideoloģiskajiem iemesliem, kādēļ Eirāzijas Ekonomiskās Savienības (EES) izveide bija Putinam tik nozīmīga. Lai gan ir šis vēstījums, ka Krievija atkal ir varena globāla lielvara, paralēli tam pastāv atmiņas, par to, ka PSRS bija varenāka. Lai gan pirms EES jau pastāvēja virkne dažādu reģionālu ekonomisku un militāru savienību, neviena nedz principiālā oponenta - Eiropas Savienības (ES) integrētībai, nedz bijušajai PSRS integrētībai. EES nozīme ir ne tikai ekonomiska, bet ideoloģiska un ģeopolitiska. Tā bija ambīcija savā ziņā atgūt zaudētās teritorijas, iesaistot tos ciešākā savienībā, kurā Krievijai būtu centrs,⁶⁰ lielākā un spēcīgākā savienības valsts pēc būtiskiem ģeopolitiskiem parametriem - populācijas, labklājības, ekonomikas apjoma, teritorijas, militārā spēka - kurai būtu vieglāk savienības ietvaros kontrolēt citas valstu rīcību, nekā pretēji. Tāpēc Ukraina, bija īpaši nozīmīga šim projektam, jo tā būtu otra lielākā, valsts savienībā pēc iedzīvotāju skaita, trešā pēc teritorijas un trešā pēc IKP.⁶¹

Kā jau tika minēts, šis ideoloģiskais Krievijas apskats nav padziļināts, un cenšas identificēt galvenos vadmotīvus, kuri ietekmē interešu rašanos iekšpolitiski un ārpolitiski. Krievijā valdošā ideoloģija ir primāri valdošās administrācijas veidota - vērtības un idejas nāk no centra uz iedzīvotājiem, nevis pretēji. Galvenais vadmotīvs ir Krievija kā vienota, stabila un ģeopolitiski varena valsts. Vienotība tiek panākta akcentējot vēsturi, norādot uz sasniegumiem, kuri panākti tautai rīkojoties viena mērķa virzienā, savukārt šo mērķi piedāvājot un definējot valsts vadītājiem. Šie vadmotīvi, gan izriet no nepieciešamības, un ir pakļauti patstāvīgām pārmaiņām un variācijām, jo galvenais mērķis ir *status quo* saglabāšana, kas nozīmē elites palikšanu pie varas pār sabiedrību. Tiekme pēc lielvaras statusa gan nav tikai instruments, kā mobilizēt sabiedrību, bet arī mērķis, uz kuru tiecas pārvalde, jo nevar uzturēt bezgalīgi ilgi naratīvu, ka Krievija paliek lielāka un spēcīgāka, bez kāda taustāma rezultāta. Tā kā šo varenību nevar apliecināt strauji kāpinot iekšējo labklājību, tad tādu projektu kā EES un Krimas nozīme būtiski pieaug. Kā norāda Oreškins, Krimas aneksija kopumā tikai stratēģiski novājina Krieviju, un pazemina dzīves apstākļus tās iedzīvotājiem, tomēr ideoloģiskā ziņā Krima ir neatsverama, jo tā parāda sabiedrībai, ka Krievija atkal, līdzīgi kā Otrajā Pasaules karā, ir iestājusies pret ļaunumu, jeb Ukrainas nacistiem un ASV imperiāļiem, ir cīnījusies par tautiešiem, un ir atguvusi teritoriju, kura pēc visas vēsturiskās taisnības pieder Krievijai. Lai gan faktiski Krievijas iedzīvotājiem nokļūtu Krimā tagad ir

---

⁵⁹ Lehris, A. (2016). Back to the USSR: A Selective Approach to Russian History. In Kudors, A (Ed), *Fortress Russia: Political, Economic and Security Development in Russia Following the Annexation of Crimea and its Consequences for Baltic States* (pp. 29-46). Riga: University of Latvia Press.

⁶⁰ Turpat & Lehris, A. (2016). Back to the USSR: A Selective Approach to Russian History. In Kudors, A (Ed), *Fortress Russia: Political, Economic and Security Development in Russia Following the Annexation of Crimea and its Consequences for Baltic States* (pp. 29-46). Riga: University of Latvia Press.

⁶¹ CIA. *World Factbook Ukraine*. Retrieved from <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>

grūtāk, nekā tad, kad tā bija Ukrainas sastāvā, un ne tikai vietējiem ukraiņiem un tatāriem, bet arī vietējiem krieviem labklājība arī ir kritusies, šādas faktuālas nianse pirmkārt ir noklusējamas, un otrkārt ir miniatūras iepretim ideoloģiskajam stāstam, par demonstrēto varenību un taisnīgo rīcību, kas tika veikta.⁶² Tāpēc attiecībā uz interesēm, tas, kā konkrēta rīcība, piemēram, atkāpšanās no Ukrainas, ļaujot tai asociēties ar ES, ievietotos kopējā ideoloģiskā stāsta, ir nemazāk nozīmīgi, kā citi stratēģiski apsvērumi, jo no spējas uzturēt varenās Krievijas tēlu, ir atkarīga arī valdošās elites droša palikšana pie varas.

2.1.2. Kvantitatīvie rādītāji par situāciju Krievijā

Iepriekš tika aplūkoti veidi, kā ar noteiktu naratīvu tiek mēģināts patstāvīgi saglabāt valsts varas popularitāti un leģitimitāti. Tomēr vai vispār ir kāds pamats domāt, ka Krievijai iekšpolitiski pastāvēja kādas problēmas, kuras būtu nepieciešams nomaskēt ar šo ideoloģisko stāstu. Kā nekā pamatargumenti no Krievijas puses, kādēļ tā piedzīvo ekonomiskas grūtības, kuras, sākās pamatā dēļ ES un ASV sankcijām, un tādēļ, ka pret Krieviju veikta konspirācija ar naftas cenu pazemināšanu⁶³. Pat ja tā tas būtu, nav tik svarīgi noskaidrot, kā situācija Krievijā izvērtās pēc Ukrainas konflikta sākuma, salīdzinoši ar to, cik šī darba ietvaros ir svarīgi noskaidrot tendences pirms šī konflikta.

Pirmais lielais rādītājs, kurš jāaplūko ir valsts IKP. Līdzīgi kā daudzas citas valstis, arī Krievija 2008.gada Pasaules finanšu krīzes laikā piedzīvoja būtisku recesiju, 2009.gadā piedzīvojot IKP samazinājumu par 3,6%⁶⁴. Nākamajā gadā IKP jau sāka pieaugt, togad sasniedzot 2,1%, tomēr tas vēl tikai 2011.gadā ļāva pārsniegt 2008.gada IKP absolūtos skaitļos⁶⁵. Ja aplūko IKP katru gadu, tad var novērot, ka tas ir turpinājis pieaugt, tomēr IKP izaugsmes projekcija skaidri parāda, ka IKP izaugsme pēdējo 10 gadu laikā visaugstākā ir bijusi pēdējā gadā pirms krīzes, un, burbulim sprāgstot, pēc krīzes augstākā izaugsme ir bijusi tieši 2010.gadā. Pēc 2010.gada, katru gadu IKP izaugsme ir arvien sarukusi, līdz beidzot, 2014.gada beigās, izaugsme beidzot pārvēršas par recesiju. Krievija cenšas ekonomikas krīzes iemeslus novelt uz rietumu ekonomiskajām sankcijām uz kritušajām naftas cenām, tomēr novērojamā projekcija skaidri parādā, ka izaugsmes tempi pēdējo četru gadu laikā bija pakāpeniski palēninājušies. Tas nenozīmē, ka sankcijām - gan rietumu, gan Krievijas pašas

---

⁶² Lehris, A. (2016). Back to the USSR: A Selective Approach to Russian History. In Kudors, A (Ed), *Fortress Russia: Political, Economic and Security Development in Russia Following the Annexation of Crimea and its Consequences for Baltic States* (pp. 29-46). Riga: University of Latvia Press.

⁶³ CNN. *Putin blames the West for Russia's Misery*. Retrieved from <http://money.cnn.com/2014/12/18/news/economy/russia-putin-economy/> skatīts 26.05.2016

⁶⁴ Trading Economics. *Russia GDP Growth*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/russia/gdp-growth> skatīts 26.05.2016

⁶⁵ Trading Economics. *Russia GDP*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/russia/gdp> skatīts 26.05.2016

uzliktajām, un naftas cenām nav nozīme, bet tās tikai pastiprināja jau esošo trendu, nevis izveidoja ko jaunu. Protams, stagnējoša ekonomika nevienas valsts iedzīvotājos nerada apmierinātību ar pārvaldi, un arī spēcīgas valsts tēlam tas nepalīdz. Pārmaiņas algu apmēros gan nešķiet tieši saistītas ar IKP pārmaiņām, pēdējo desmitgadu laikā vidējām algām bez patraukumiem kāpjot par aptuveni 25% gadā⁶⁶. Tomēr jāņem vērā, ka vienlaikus visu periodu ir augusi arī inflācija⁶⁷, kā arī palēnām kritusi rubļa vērtība⁶⁸, kas kopumā mazina šķietami strauji augošo algu reālos pieauguma tempus. Papildus tam, pēdējie dati par nevienlīdzību Krievijā norāda, ka tās GINI koeficients ir ~40%.⁶⁹ Tas, kopumā norāda, ka lai gan pēc krīzes ir vērojama ekonomijas izaugsme, kura audzēja arī iedzīvotāju labklājību, tomēr tās tempi ar katru nākamo gadu kritās, līdz ar to arī krītoties iedzīvotāju ienākumu pieaugumam.

Tomēr viena lieta, ko dati pavisam uzskatāmi parāda, ir to, ka sākot ar 2014.gadu visi rādītāji turpmāk ir būtiski pasliktinājušies. Lai gan algu pieaugums turpinājās, tomēr lēnākos tempos, nekā iepriekš, un vairāk kā divkārtā rubļa vērtības krišana patiesībā nozīmē, ka algas ir patiesībā būtiski kritušas, praktiski uz pusi. Papildus tam, arī inflācija palielinājās līdz 17%, kas vēl jo vairāk pasliktināja iedzīvotāju pirktspēju un labklājību. Tādēļ, lai gan pirms tam tika novērojama ekonomikas pasliktināšanās, 2014.gada kritiens bija nesalīdzināms.

Krievijas ekonomika ir ļoti balstīta uz dabas resursu tirdzniecību, it īpaši naftas un gāzes tirdzniecību. 2013.gadā fosilo dabas resursu eksports sasniedza 68% no Krievijas kopējā eksporta, un iegūtie nodokļi un muitas nomaksas no fosilajiem resursiem sasniedza 50% no Krievijas federālā budžeta.⁷⁰ Ir pilnīgi nenoliedzami, ka naftas un gāzes cenas spēlē ļoti būtisku lomu Krievijas izaugsmē. Tādēļ, ja aplūko naftas cenu pārmaiņas pēdējo 10 gadu laikā⁷¹, var novērot, ka tās ir sasniegušas rekordaugstu 140 USD par barelu augstu līmeni 2008.gada vasarā, tieši pirms finanšu krīzes, savukārt jau gadu vēlāk tās bija kritušas gandrīz līdz 40 USD par barelu. Vēl gadu vēlāk cenas jau bija palielinājušās līdz 80 USD par barelu, 2011.gadā sasniedzot 115 USD par barelu, un turpmākajos gados, līdz pat 2014.gada vasaras otrajai pusei, ar kāpieniem vai kritieniem turējās aptuveni 100 USD par barelu vērtībā. Neskatoties uz šo cenu, kas ir vēsturiski ļoti augsta, naftas cenai visu pagājušā gadsimta

---

⁶⁶ Trading Economics. *Russia Wages*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/russia/wages> skatīts 26.05.2016

⁶⁷ Trading Economics. *Russia Inflation*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/russia/inflation-cpi> skatīts 26.05.2016

⁶⁸ Trading Economics. *Russia Currency*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/russia/currency> skatīts 26.05.2016

⁶⁹ Trading Economics. *Russia GINI Index*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/russia/gini-index-wb-data.html> skatīts 26.05.2016

⁷⁰ EIA. *Oil and Natural Gas Sales accounted for 68% of Russia's Total Exprt Revenues in 2013*. Retrieved from <http://www.eia.gov/todayinenergy/detail.cfm?id=17231> skatīts 26.05.2016

⁷¹ Trading Economics. *Crude Oil Prices*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/commodity/crude-oil> skatīts 26.05.2016

pēdējo desmitgadi, un šī gadsimta pirmo laikā naftas cenām esot aptuveni 20 USD par barelu vērtībā, Krievijas ekonomikas tempi arvien vairāk saruka. Ja Krievijas ekonomika nevarēja uzrādīt pieaugošu izaugsmi pat ar tik augstām naftas cenām, tad ir skaidrs, kādēļ 2014.gada beigās ir novērojams tik liels ekonomikas kritums, līdz ar naftas cenu kritumu līdz 50 USD par barelu. Šādu atkarību no naftas cenām Maskavā zina daudz labāk, nekā kur citur, tāpēc var droši argumentēt, ka tika paredzēts, ka jebkurš būtisks naftas cenu kritums rezultēs ekonomikas kritumā. Savukārt, ja Maskavā bija kādi indikatori, ka ir gaidāms šāds kritums, tad Ukrainas konflikta rezultātā iegūtais sabiedrības atbalsts, par spīti naftas cenu radītām ekonomikas grūtībām, ir bijis tieši laikā, lai dotu esošajam režīmam stabilitāti. Tai pat laikā, ja konflikta nebūtu, arī EES darbības uzsākšana līdz ar 2015.gadu, it īpaši ar Ukrainu tās sastāvā, varētu tikt izmantota kā arguments priekš sabiedrības, ka ar šīs savienības palīdzību tiks laika gaitā atrisinātas ekonomikas problēmas. Kā galvenais arguments, kādēļ naftas cenas kritās 2014.gadā, bija Saūda Arābijas gatavība ļaut naftas cenām kristies, ar mērķi aizstāvēt savu tirgus daļu, tomēr cēloņi, kādēļ tirgus daļa bija jāaizstāv, bija zināmi - 2014.gadā naftas piedāvājums pārsniedza pieprasījumu, kā arī ASV turpināja attīstīt nekonvencionālos naftas ieguves veidus, kas vēl vairāk palielināja piedāvājumu.⁷²⁷³⁷⁴ Lai gan naftas pieprasījums 2013.gada beigās, vēl bija augstāks par piedāvājumu, tomēr no tā, ka ASV un citas valstis aktīvi apgūst jaunus veidus kā iegūt naftu, apvienojumā ar informāciju par daudzu lielāko pircēju, kā ES, Ķīnas, arī pašas Krievijas u.c. ekonomikas pieauguma tempu samazināšanos, varēja paredzēt, ka piedāvājumam turpinot pieaugt straujāk par pieprasījumu, naftas cenas neizbēgami kritīsies. Tāpēc var diez gan droši argumentēt, ka Krievija paredzēja, ka tā saskarsies ar ekonomikas grūtībām, tādēļ Krievijas interesēs noteikti bija atrast veidu, kā mazināt ekonomikas zaudējumus, gan kā esošai varai pārdzīvot gaidāmās grūtības, nezaudējot savas pozīcijas.

Saistībā ar militāro sfēru, noteikti ir jāatzīmē Krievijas armijas modernizācijas plāns, kura ietvaros ir plānots modernizēt tehniku, lai līdz 2020.gadam 70% no tehnikas būtu jauna, samazināt bruņoto spēku personāla skaitu līdz 1 miljonam, pamatā uz lieko virsnieku rēķina. Papildus tam tiks pārstrukturēti militārie spēki, piemēram, pārejot no divīzijas izmēra uz

---

⁷²Resilience. *No Oil Price Rebound Yet: An Explanation in Two charts*. Retrieved from <http://www.resilience.org/stories/2015-02-11/no-oil-price-rebound-yet-an-explanation-in-two-charts> skatīts 26.05.2016

⁷³Bloomberg. *Why Oil Prices Went Down So Far So Fast*. Retrieved from <http://www.bloomberg.com/news/articles/2014-10-29/why-oil-prices-went-down-so-far-so-fast> skatīts 26.05.2016

⁷⁴Euan Mearns. *The 2014 Oil Crash Explained*. Retrieved from <http://euanmearns.com/the-2014-oil-price-crash-explained/> skatīts 26.05.2016

brigādes izmēra kaujas vienībām, kas vairāk atbilst rietumu standartiem.⁷⁵ Galvenie virzieni kuros tehnika tiks modernizēta, ir gaisa spēki un jūras spēki, kur kopumā plānoti 1000 jauni helikopteri, 600 lidmašīnas, 100 kuģu un 20 zemūdenes. Papildus tam tiks uzlabota dažādu darbības rādiusu uzbrukuma raķešu sistēmas, kā arī pretraķešu sistēmas.⁷⁶ Kopumā šī modernizācija tika plānota 19 triljonu rubļu, jeb 650 miljardu USD vērtībā pret 2011.gada kursu, kas būtu nozīmīgs pieaugums ikgada tēriņos, salīdzinoši ar iepriekšējiem gadiem. Tiesa gan, tā kā tika modernizēta praktiska visa veida tehnika, visas armijas struktūras, gan armijas ofensīvās, gan defensīvās spējas, tad nav iespējams viennozīmīgi pateikt, kam tieši gatavojas Krievija ar šo spēku modernizāciju. Tāpēc arī militārā spēka pielietošanas iemesls, atbilstoši Arta aprakstītajiem variantiem, būs pamatā jāskatās pēc situācijas.

Atskaitot vienu apsvērumu, kas ir īpaši svarīgs gan militārā, gan ideoloģiskā ziņā, un tā ir Krievijas spēku esamība Krimā. Proti, Krimā atrodas Sevastopoles jūras bāze, kurā ir bāzēta Krievijas melnās jūras flote. Viens no argumentiem, kas vairāk tiek likts priekšā, kādēļ stratēģiski svarīgi bija anektēt Krimu, ir tieši lai saglabātu šo spēku klātesamību reģionā. Šis arguments sākotnēji var šķist samērā aizdomīgs, jo 2010.gadā starp Krieviju un Ukrainu tika parakstīts Harkovas pakts⁷⁷, kurš pagarināja Krievijas iepriekšējo atļauju uzturēt jūras bāzi Sevastopolē no 2017.gada, līdz 2042.gadam. Tai pat laikā, ņemot vērā ka šis pakts tika noslēgts Janukoviča valdīšanas laikā, saskārās ar būtisku opozīciju parlamentā, kur gandrīz puse parlamenta biedru atturējās no balsojuma, notika cīņās, burtiskā nozīmē, mahinācijas ar jaunu deputātu balsīm u.c. faktori⁷⁸, kas būtībā ļauj teikt, ka šis pakts tika ratificēts par mata tiesu. Pie tam, jāņem vērā, ka opozīcija vairākas reizes centās uzsākt šī pakta denunciāciju^{79,80}, kas rada pamatotas bažas par to, vai līdz 2017.gadam, kad izrit iepriekšējais termiņš, jaunais patiešām varētu stāties spēkā. Būtisks faktors, kas vēl jo vairāk akcentē šīs bažas ir tas, ka viens no galvenajiem opozīcijas līderiem, kurš iestājās par šī pakta denunciāciju ir Arsēnijs Jaceņuks⁸¹- tas pats Jaceņuks, kurš bija viens no redzamākajiem

---

⁷⁵ ПИР-Центр *ВОЕННАЯ РЕФОРМА 2008–2020: ЦИФРЫ И ФАКТЫ*. Retrieved from <http://www.pircenter.org/media/content/files/0/13406914410.pdf> skatīts 26.05.2016

⁷⁶ Xinhuanet. *Russia Discloses Rearmament Program Details*. Retrieved from http://news.xinhuanet.com/english2010/world/2011-02/24/c_13748277.htm skatīts 26.05.2016

⁷⁷ Washington Post. *Ukraine to extend Russia naval base lease, pay less for natural gas*. Retrieved from <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/04/21/AR2010042103836.html> skatīts 26.05.2016

⁷⁸ За рубежом. *Верховная Рада ратифицировала харьковские соглашения* Retrieved from <http://zarubezhom.info/politika/verhovnaya-rada-ratificirovala-xarkovskie-soglasheniya.html> skatīts 26.05.2016

⁷⁹ Censor Net. *В Раде провалилось голосование по денонсации Харьковских соглашений*. Retrieved from http://censor.net.ua/news/172025/v_rade_provalilos_golosovanie_po_denonsatsii_harkovskih_soglasheniya skatīts 26.05.2016

⁸⁰ Vlasti. *Оппозиция в Раде провалила голосование за денонсацию харьковских соглашений*. Retrieved from <http://vlasti.net/news/168746> skatīts 26.05.2016

⁸¹ Glavcom. *У Яценюка требуют денонсировать «харьковские соглашения»* Retrieved from <http://glavcom.ua/news/37769-u-jatsenjuka-trebujut-denonsirovat-%C2%ABharkovskie-soglasheniya%C2%BB.html> skatīts 26.05.2016

līderiem pēc Janukoviča gāšanas. Ja šis līgums tiktu atcelts, un Ukraina spiestu Krievijas spēkus pamest Sevastopoles bāzi, Krievijai tas būtu dubults, ja ne pat trīskāršs zaudējums. Pirmkārt, jo tiktu traumēts esošais naratīvs, kura ietvaros tiek pausts, ka Krievija pakāpeniski atgūst arvien vairāk un vairāk bijušās varenības, ka tās visu veidu ietekme, tai skaitā militāri-ģeopolitiskā, pieaug. Otrkārt, no militārā skatu punkta šī bāze ir svarīga, jo, ja NATO tiek nostādīts, gan dokumentos, gan runās, kā principiālais reģionālais oponents, tad šī bāze ir daudz stratēģiski izdevīgākā vietā, jo atrodas simtiem kilometru tuvāk gan Rumānijai, gan Bulgārijai, gan Turcijas galvaspilsētai Stambulai, nekā tad, ja bāze tiktu pārcelta uz Novorosijsku vai Sočiem Krievijā. Ģeogrāfisks tuvums ir svarīgs, jo tas samazina brīdinājuma laiku, kas ir dots oponentam aizstāvoties, ļauj brīvāk veikt operācijas un pārvietoties pa melno jūru, darbojas kā priekšpostenis pretinieka darbību novērošanā u.c. faktori. Papildus tam, jaunas jūras bāzes izveidošana veselai flotei, ar visu nepieciešamo infrastruktūru, pieliktu vēl papildus izmaksas jau tā nebijuši dārgajai uz 2020.gadu plānotajai modernizācijai. Un vienmēr pastāv iespēja, ka situācija pasliktināsies vēl tālāk, proti, trīskāršs zaudējums būtu tad, ja Ukraina liktu Krievijai pamest šo bāzi un vienlaikus virzītos uz ES un NATO, kas ne tikai ideoloģiski būtu būtisks zaudējums Krievijai, un norādītu uz varas vājumu, bet arī militāri stratēģisks zaudējums iepretim NATO. Tāpēc var argumentēt, ka Krievijai pastāvēja reālas bažas par šī līguma noturību, gan ņemot vērā sarežģīto tā ratificēšanas procesu, gan centienus to atcelt pēc tam, gan tādēļ, ka līdz 2017.gadam 2015.gadā vēl bija jānotiek prezidenta vēlēšanām un 2016.gadā parlamenta vēlēšanām, kas vēl pēdējā brīdī ļautu situācijai mainīties. Kā arī visbeidzot, nebija garantijas, ka arī pēc 2017.gada situācija nevarētu mainīties tā, ka tiktu atjaunināti mēģinājumi šo bāzi izmest no Ukrainas. Tāpēc no Krievijas skatu punkta sava sadarbības cilvēka Janukoviča gāšana, un nomaīņa pret tiešiem interešu oponentiem, ar visu no tā izrietošo pro-eiropisko kā arī pro-NATO virzību, būtu ticams drauds, ka šī bāze nākotnē varētu tikt zaudēta.

Tā kā signālu mērķis ir nodot informāciju par gatavību veikt vai neveikt kādu konkrētu rīcību, tad šie signāli vienmēr palīdz kādā mērā vairāk apzināt otras puses intereses. Pirms šie signāli ir doti, nereti intereses var būt grūti identificēt, tomēr šinī gadījumā ir iespēja aplūkot situāciju retrospektīvā, kas ļauj no notikušajām pārmaiņām minēt, kādas ir bijušas intereses. Primāras valsts intereses, kā ekonomiskie, militārie un pārvaldes stabilitātes iemesli lielā mērā aplūkoti, bet vēl ir viens rādītājs, kuram arī, iespējams, ir bijusi kāda nozīme Krievijas apsvērumos, un tā ir demogrāfija. Pēc PSRS sabrukuma mirstība ilgstoši bija augstāka par dzimstību⁸², un galvenais faktors, kas ļāva populācijai nesamazināties, bija

---

⁸² Worldometers. *Russia Population*. Retrieved from <http://www.worldometers.info/world-population/russia-population/> skatīts 26.05.2016

augstais imigrantu skaits no bijušajām PSRS valstīm⁸³, primāri no centrālās Āzijas. Tomēr tā rezultātā, etnisko krievu skaits Krievijā 20 gadu laikā ir samazinājies, salīdzinot pēdējos PSRS tautu skaitīšanas rezultātus 1989.gadā⁸⁴ ar pēdējiem Krievijas tautu skaitīšanas rezultātiem 2010.gadā⁸⁵. Šis samazinājums ir neliels, no 81,3% uz 77,7%, tomēr jāņem vērā, ka pēc PSRS sabrukuma miljoniem krievu no neatkarīgajām bijušajām PSRS valstīm repatriējās uz Krieviju, bet par spīti tam, pēc 20 gadiem krievu skaits Krievijā ir palicis mazāks.

Savukārt Ukrainas konflikta rezultātā, no Ukrainas austrumu reģioniem uz Krieviju ir devušies ~1 miljons bēgļu⁸⁶, papildus Krimas iedzīvotājiem, no kuriem ~1,5 miljons iedzīvotāju ir etniskie krievi⁸⁷, kopumā Krievijas populācija ir palielinājusies par vairākiem miljoniem etnisko krievu. Tomēr vai tas bija viens no mērķiem uzsākt konfliktu? Ja novēro pēdējo gadu populācijas izmaiņas Krievijā, tad dzimstība ir uzlabojusies, un cilvēku skaits pieaug nevis tikai uz imigrantu skaita, bet arī uz dzimstības rēķina.⁸⁸ Papildus tam, ir pamats bažām, ka tautu skaitīšanas rezultāti ir veikti neakurāti⁸⁹, kādēļ patiesās izmaiņas gan etnisko krievu proporcijā, gan kopējā cilvēku skaitā, ir ļoti sarežģīti noteikt, jo ir daudz konfliktējošas informācijas.⁹⁰

Lai gan pastāv loģika aiz šāda motīva mākslīgi palielināt populāciju, to vai vispār pastāv šāda nepieciešamība ir sarežģīti noteikt, tādēļ šī darba ietvaros padziļinātāk tālāk netiks aplūkots variants, ka viens no konflikta iemesliem bija centieni risināt demogrāfijas problēmas Krievijas iekšienē. Tāpēc galvenie secinājumi par Krievijas interesēm tiks ņemti no identificētā saistībā ar tās ekonomiku un militārajām spējām.

---

⁸³Focus Migration. *Russian Federation*. Retrieved from <http://focus-migration.hwwi.de/Russian-Federation.6337.0.html?&L=1> skatīts 26.05.2016

⁸⁴Barbara A.Anderson& Brian D.Silver. *Growth and Diversity of Soviet Union*. Retrieved from https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/67141/10.1177_000271629051000112.pdf?sequence=2158.pp skatīts 26.05.2016

⁸⁵CIA. *World Factbook Russia*. Retrieved from <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rs.html> 26.05.2016

⁸⁶RT. *Russia accepted over 1mn Ukrainian refugees forced out of homes by Donbass war*. Retrieved from <https://www.rt.com/politics/313692-russia-accepted-over-1mn-ukrainian/> skatīts 26.05.2016

⁸⁷Eurasianstudies. *Russian Census of Crimea: Nationality Results* Retrieved from <https://eurasianstudies.wordpress.com/2015/03/19/russian-census-of-crimea-nationality-results/> skatīts 26.05.2016

⁸⁸Forbes. *Russias demographic recovery might have peaked*. Retrieved from <http://www.forbes.com/sites/markadomanis/2016/01/26/russias-demographic-recovery-might-have-peaked/#7e0a82ea79a2> skatīts 26.05.2016

⁸⁹Moscowtimes. *A Blacklist and Fraud as Census Ends*. Retrieved from <http://www.themoscowtimes.com/news/article/a-blacklist-and-fraud-as-census-ends/421064.html> skatīts 26.05.2016

⁹⁰Forbes. *According to the latest data Russias Demography In Sharp Decline*. Retrieved from <http://www.forbes.com/sites/markadomanis/2015/05/29/according-to-the-latest-data-russias-demography-is-still-in-sharp-decline/#eec02a963d16> skatīts 26.05.2016

Kā pēdējais, bet nebūt ne mazāk svarīgākais rādītājs, kas jāaplūko ir Vladimira Putina un Krievijas pārvaldes atbalsta rādītāji. Tie ir svarīgi, jo tie savā ziņā ir kā kritērijs daudziem no iepriekš minētajiem faktiem, un apgalvojumiem par ideoloģisko nozīmi. Un šie reitingi dod vēl vienu stipru pamatu Ukrainas konfliktam, jo Putinam pārņemot varu no Medvedeva, viņa reitingi jau tā bija zemāki^{91,92}, nekā atstājot posteni 2008.gada sākumā, un šie reitingi turpināja krist. Papildus tam, ņemot vērā arī zemos un turpmāk krītošos rādītājus par ticamību vēlēšanu procesam⁹³, stagnējošo ekonomiku pat pie augstām naftas cenām, un, iespējams, sagaidāmu būtisku lejupceļu šīm cenām krītoties, valdošajai elitei, tai skaitā Putinam, pakāpeniski arvien vairāk draudētu situāciju, kur valdošās varas leģitimitāte varētu tikt apšaubīta.

Ja aplūko reitingus pēc Ukrainas konflikta, tad tie ir būtiski paaugušies visos gadījumos, gan attiecībā uz Putinu, gan pārvaldi kopumā, gan uz armiju un ticamību vēlēšanām. Savā ziņā tas psiholoģiskais efekts, kuru radīja par un ap Ukrainu konstruētais naratīvs, pārspēkoja ekonomikas radītas problēmas, un, pateicoties *rally around the flag* efektam, šis atbalsts ir lielā mērā saglabājies divu gadu garumā. Tāpēc kā būtisku interesi jāidentificē arī nepieciešamību pēc valsts esošās varas stabilitātes noturēšanu.

2.1.3. Identificēto vadmotīvu un interešu apkopojums

Krievijas valdošās sistēmas stabilitāte ir tikpat atkarīga no reāliem faktiskiem rādītājiem, kā no stāsta, kas šos faktus interpretē un satur kopā.

Pēdējo simts gadu laikā vien Krievija ir piedzīvojusi trīs dažādus, principiāli atšķirīgus, bet tai pat laikā arī lielā mērā līdzīgus režīmus. Zem katra no šiem režīmiem, kā arī senāk, Krievija vēsturē ir piedzīvojusi gan izrāviena un ģeopolitiskas varenības periodus, gan pagrimuma, nabadzības un nesakārtotības periodus. Līdz Ukrainas konfliktam, un arī pēc tā, aktīvi tiek uzturēts vadmotīvs, ka Krievija ir ievesta, Putina un viņa līdzgaitnieku vadībā, kārtējā atdzimšanas un varenības periodā. Putins ir līderis, kurš ir pārvarējis tās sekas, kuras ir atstājušas Gorbačova un Jeļcina politiskās kļūdas un lielā mērā pietuvinājis Krievijas starptautisko statusu iepriekš zaudētajam. Nacionālisms Krievijas iekšienē tiek uzturēts gan izmantojot mītus un simbolus par sasniegumiem gan imperiālās Krievijas, gan PSRS laikā, starp kuriem PSRS laika vadmotīvi iedzīvotāju vidū ir populārāki, jo lielākā daļa sabiedrības

---

⁹¹ Guardian. *Vladimir Putins Approval Rating at Record Levels*. Retrieved from <http://www.theguardian.com/world/datablog/2015/jul/23/vladimir-putins-approval-rating-at-record-levels> skatīts 26.05.2016

⁹² Economist. *Vladimir Putins Unshakeable popularity*. Retrieved from <http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2016/02/daily-chart-4> skatīts 26.05.2016

⁹³ Gallup. *Russian Approval of Putin Soars to Highest Level in Years*. Retrieved from <http://www.gallup.com/poll/173597/russian-approval-putin-soars-highest-level-years.aspx> skatīts 26.05.2016

joprojām atceras PSRS laikus, kādēļ ar to tuvāk asociējas, un no valsts puses tiek tikai veicināta pozitīva nostaļģija attiecība uz tiem laikiem.

Ģeopolitiskā realitāte tomēr ir tāda, ka Krievija salīdzinoši ir zaudējusi lielu daļu militārā un ekonomiskā spēka, kā arī ir zaudējusi teritorijas, jo tiek veicināta Krievijas asociēšana nevis tikai ar bijušo Krievijas PFSR, bet ar visu PSRS. Tomēr ar šādu asociēšanu, ir neizbēgama apziņa, ka ciestais zaudējums, it īpaši teritoriālais, ko nevar nomaskēt, joprojām ir saglabājies. Tādēļ EES ir nozīmīgs projekts, jo šāda integrēta savienība ar Krieviju centrā var iekšējā naratīvā būt viegli izmantojama kā savā veidā atdzimusi, mūsdienu formas PSRS. Ukraina, sava izmēra, populācijas skaita, ekonomikas un vēsturisko saikņu dēļ ir integrāla daļa no šī stāsta, tādēļ tās nevēlēšanās, līdz ar Janukoviča gāšanu, iestāties šinī savienībā, ne tikai jauc Krievijas ekonomikas plānus, bet arī traucē Krievijas iekšpolitiskās stabilitātes īstenošanā.

Šie šķietami ideoloģiskie faktori reālajā dzīvē materializējas iedzīvotāja atbalsta reitingos. To apliecina reitingu lēcieni pēc Ukrainas konflikta sākuma, kad vairākas vadlīnijas sagāja kopā - cīņa ar nacismu, tautiešu aizstāvība, krievu tautas vienotība, varenā (t.sk. militāri) Krievija, cīņa ar ārēju ienaidnieku, kurš savulaik Krieviju nolika uz ceļiem u.tml. Faktiski nekādu labklājības vai materiālu labumu tas nedeva, tīri fiziski Krima Krievijas iedzīvotājiem ir vēl grūtāk pieejama, nekā iepriekš, un vietējo iedzīvotāju labklājība ir pasliktinājusies, tomēr kopumā šī situācija iedzīvotājus ļoti apmierina tieši pateicoties tam, kā šī situācija iederas ideoloģiskā rāmī, un kādu psiholoģisku iespaidu tā rada uz iedzīvotāju.

Iedzīvotāju atbalsts, lai gan ir būtisks, tomēr nav vienīgais avots valsts iekšpolitiskajām interesēm. Ekonomiski un militāri apsvērumi valsts pārvaldes apziņā ir vismaz vienlīdz svarīgi. Tas tādēļ, ka lielā mērā iekšējs, nacionālismā balstīts naratīvs lielākajai daļai pārējo Pasaules valstu ir pamatā vienaldzīgs, un tās attiecības ar Krieviju veido balstoties uz reāliem, fiziskiem faktoriem, kā tās militārās spējas, industriālā kapacitāte, dabas resursi u.tml.

Militārā ziņā Krievija pēc PSRS bija pakāpeniski arvien vairāk zaudējusi savu spēku. 2008.gada karš ar Gruziju parādīja ne tikai to, ka Krievija ir gatava pielietot militāro spēku, un ir spējīga sakaut nesalīdzināmi mazāku un militāri vājāku valsti, bet arī to, ka tā saskaras ar būtiskām problēmām to darot⁹⁴. Tāpēc viena no galvenajām Krievijas interesēm ir atjaunot Krievijas militāro spēku prestižu un faktisko kapacitāti, jo nav iespējams demonstrēt pārējai Pasaulei, ka Krievija ir militāra lielvara, kas zināmā mērā var stāties pretī NATO spējām, ja

---

⁹⁴Jamestown Foundation. *The Russia-Georgia Conflict as Analyzed by the Center of Analysis of Strategies and Technologies in Moscow*. Retrieved from [http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=35951#.V0S3oOS9xGk](http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=35951#.V0S3oOS9xGk) skatīts 26.05.2016

pēdējie konflikti, kuros tā ir cīnījusies, kā Gruzija, Dagestāna, Čečenija, ir parādījuši tās vājumu. Tai pat laikā, Krievijas spēku modernizācija, kuras galvenie virzieni ir gaisa un jūras spēku atjaunošana, kā arī iekšējā pārstrukturizācija, ir bezjēdzīga, ja Krievija nespēs nodemonstrēt sevi, kā reālu sāncensi NATO. Panāktais pakts ar Janukoviču par Sevastopoles jūras bāzes saglabāšanu Krievijas kontrolē līdz 2042.gadam, sastapās ar būtisku iekšēju opozīciju Ukrainā. Ja Janukoviča valdīšanas laikā Krievijas intereses Ukrainā vēl tika aizstāvētas, tad viņu gāžot pie varas nāca Turčīnovs - Timošenko un Jaceņuka sabiedrotais, kuri iepriekš tieši iestājās pret šīs bāzes slēgšanu. Tādēļ Krievijai bija reālas iespējas zaudēt šo militāro bāzi, kas ir gan militāri-stratēģiski, gan ideoloģiski nozīmīga interese, pie tam, ar potenciālu iespēju, ka attālā nākotnē Ukraina varētu būt NATO dalībvalsts, kas vēl jo vairāk pasliktinātu Krievijas pozīciju no dažādiem aspektiem.

Ekonomikas sfērā, kā tika minēts, Krievija saskārās ar lēnu IKP izaugsmi, par spīti ļoti augstām naftas cenām, kas draudēja ar recesiju gadījumā, ja naftas cenas kristu, kā tas šobrīd ir noticis. Naftas cenām bija pamats krist gan tādēļ, ka samazinājās pieprasījuma pieaugums Pasaules lielākajās ekonomikās, gan tādēļ, ka palielinājās piedāvājums, līdz ar netradicionālo naftas ieguves veidu izplatību ASV un citviet. Ja Putina un pārvaldes reitingi jau iepriekš bija zemi, tad līdz ar ekonomikas kritumu tie būtu krituši līdzī. Konflikts Ukrainā šo situāciju novērsa, kādēļ var argumentēt, ka viens no konflikta iemesliem varētu būt mēģinājums šo potenciālo scenāriju novērst.

Kopumā, saistībā ar Ukrainas konfliktu var identificēt šādas Krievijas intereses:

- Negatīvās Putina un valsts pārvaldes popularitātes reitingu projekcijas pārtraukšana
- Melnās jūras flotes militārās bāzes saglabāšana Sevastopolē
- Ukrainas pievienošana Eirāzijas Ekonomiskās Savienībai
- Stagnējošas ekonomikas un naftas lejupslīdes negatīvo seku pārvarēšana, attiecībā uz iedzīvotāju potenciālo neapmierinātību ar valsts varu
- Veikt rīcības, kuras iekļautos plašākā ideoloģiskā naratīvā, ar mērķi stabilizēt un stiprināt valsts varu, un mobilizēt un saliedēt sabiedrību

3. KRIEVIJAS ĀRPOLITIKAS SIGNĀLI UKRAINAS KONFLIKTĀ

Iepriekšējās nodaļās ir aplūkota teorija par ārpolitikas signāliem, un Krievijas iekšpolitiskās un ārpolitiskās intereses, kuras ir attiecināmas uz Ukrainas konfliktu. Šinī nodaļā tiks noskaidrots, kādus signālus Krievija ir vai nav devusi noteiktajā laika periodā no Armēnijas izvēles virzīties uz EES, līdz MH-17 notriekšanai.

Aplūkotā teorija ir secināts, ka valsts, lai ticami nokomunicētu otrai pusei gatavību veikt kādu militāra rakstura darbību, var to darīt nododot dārgos signālus, kā arī, atsevišķos gadījumos, līderu personīgu, privātu tikšanos laikā. Dārgie signāli iedalās divos veidos - sasiesto roku signāli un padziļināto izmaksu signāli. Sasiesto roku signāli tiek doti valsts līderiem publiski paužot gatavību aizstāvēt kādas noteiktas savas valsts intereses, un šī signāla ticamība izriet no tā, ka gadījumā, ja līderis no pozīcijas atkāptos, viņš būs pievīlis valsti, tās sabiedrību un būs spiests ciest auditorijas izmaksas. Padziļināto izmaksu signāli ir demonstratīva, tipiski militāra rīcība, kas signalizē gatavību veikt kādu militāru darbību, kur ticamību šim signālam rada tas, cik lielus spēkus jeb dārgas izmaksas valsts izmanto atbilstoši tām interesēm, kuras plāno aizstāvēt.

Tā kā būtiska skaidrības atslēga ir valsts intereses, un šinī darbā tiek noskaidroti Krievijas dotie signāli, tad tika noskaidrotas Krievijas intereses, kuras tiek reducētas uz piecām galvenajām interesēm saistībā ar Ukrainas konfliktu:

- Negatīvās Putina un valsts pārvaldes popularitātes reitingu projekcijas pārtraukšana
- Melnās jūras flotes militārās bāzes saglabāšana Sevastopolē
- Ukrainas pievienošana Eirāzijas Ekonomiskās Savienībai
- Stagnējošas ekonomikas un naftas lejupslīdes negatīvo seku pārvarēšana, attiecībā uz iedzīvotāju potenciālo neapmierinātību ar valsts varu
- Veikt rīcības, kuras iekļautos plašākā ideoloģiskā naratīvā, ar mērķi stabilizēt un stiprināt valsts varu, un mobilizēt un saliedēt sabiedrību

Šīs intereses ir savstarpēji savietojamas un daļēji pārklājās, tādēļ tās var operacionāli izmantot, un būs viegli identificēt, brīžus, kuros Ukraina veic vai varētu veikt rīcību, kas ir pretrunā ar šīm interesēm. Šie brīži, kad Ukrainas rīcības vai potenciālā rīcība konfliktēs ar identificētajām interesēm, būs brīži, kad Krievijai ir iemesls signalizēt šīs intereses un gatavību tās aizstāvēt.

Vienlaikus, analizējot dotos signālus, ir jāpievērš uzmanību teorijā identificētajiem iemesliem, kādēļ ārpolitikas signāls var tikt neprecīzi nodots vai nepareizi interpretēts. Iemesli neprecīza vai nepareiza signāla nodošanai ir:

- Signāla devējs vienlaikus komunicē ar vairākām auditorijām
- Signāla devējs nevēlās saspīlēt situāciju ar otru pusi
- Signāla devējs nevēlās iedrošināt sabiedrotos, kurus tas aizstāv no otras puses
- Signāla devējs signalizē gatavību aizstāvēt intereses, kuras laika gaitā var mainīties, tādēļ gatavība tās aizstāvēt var palielināties vai pazemināties, otrai pusei uztverot gatavību sākotnēji signalizētā līmenī. Citiem vārdiem - interešu vērtība var mainīties

Iemesli, kādēļ signāli var tikt nepareizi interpretēti, pat ja dotais signāls ir atbilstošs interesēm, ir meklējami socioloģiskos un psiholoģiskos faktoros. Atkarībā no individuālā līdera personīgiem uzskatiem par otru pusi un tās līdera personību, tā uzticamību, ir atkarīga ticība otras puses paustajiem signāliem. Kā arī, atkarībā no vispārējas reputācijas, kādu ir iemantojusi otra puse, ir atkarīgs gan tas, cik ticami šķiet tās signāli, gan tas, vai šī otra puse tiek uztverta par sabiedroto, vai oponentu, attiecīgajam priekšstatam liekot pārāk nenopietni, vai pārlietu nopietni uztvert vienus un tos pašus signālus.

Lai gan nav pilnībā iespējams izzināt līderu personīgos uzskatus, tomēr šinī nodaļā būs nepieciešams identificēt galvenos Ukrainas lēmumu pieņēmējus konkrētā pētāmā perioda ietvaros, un iespēju robežās censties noskaidrot to personīgo attieksmi pret Krieviju un Putinu.

Kā arī, tiks mēģināts noskaidrot konkrētā brīža valdošās Ukrainas varas priekšstatus par Krieviju, tās lomu attiecībās ar Ukrainu, un ticamību tās paustajam, citiem vārdiem sakot - priekšstatus par Krievijas reputāciju.

Vispirms tiks noskaidroti šie nepareizu interpretāciju veicinošie faktori, tam sekos padziļināto izmaksu signālu identificēšana, pēc tam sekojot sasieto roku signālu identificēšanai. Vienlaikus ar signālu identificēšanu, uzreiz tiks meklēta sasauce ar tālāko rīcību no Krievijas puses, ja signāli tika ignorēti vai neignorēti, lai pārbaudītu, cik faktiski ticami ir šie signāli. Visbeidzot, tiks arī atzīmētas reizes, kad abu pušu augstākie līderi, vai augsta ranga pārstāvji ir savstarpēji tikušies. Nav iespējams pilnībā zināt, kas tika runāts aiz slēgtām durvīm, pat ja it kā patieso sarunu saturu vēlāk kāda no pusēm pauž publiski, bet šīs satikšanās reizes ir jāatzīmē, jo tas arī ir signālu nodošanas veids, kā arī veids, kā var mainīties priekšstati, un, tādā veidā mainīta arī ticamība dārgajiem signāliem. No apgūtās informācijas pēc tam tiks izdarīti secinājumi par hipotēžu apstiprināšanos vai neapstiprināšanos.

3.1. Signālu interpretācijas ietekmējošie faktori

Tiek nodalīti divi virzieni iemesliem, kādēļ signāli tiek nepareizi interpretēti, pat tad, ja nodoti pareizi. Viens virziens ir līdera personīgie uzskati par otru pusi un tās līderi, otrs virziens ir vispārējie uzskati par otras puses ticamību un priekšstats par to, kā sabiedroto vai oponentu. Katrs no virzieniem tiks aplūkots atsevišķi, izdalot gadījumā nozīmīgos līderus.

3.1.1. Ukrainas līdera personīgie priekšstati

Pirmā lieta ko nepieciešams noskaidrot, ir kuri ir galvenie Ukrainas līderi dažādos noteiktā perioda brīžos. Aiz katra politiskā līdera, kā katrā valstī, arī Ukrainā ir interešu grupas un svarīgi indivīdi, tomēr visus aizmugurē stāvošos nav šī darba ietvaros iespējams identificēt un aplūkot tuvāk. Tāpēc tiks aplūkoti tie līderi, kuri ieņem augstus lēmumu pieņemēju amatus Ukrainā - prezidenta, ministru prezidenta amatus, kā arī lielāko politisko partiju līderi.

2010.gada prezidentālās vēlēšanās ar 49% uzvarēja Viktors Janukovičs no Reģionu partijas, pārspējot Jūliju Timašenko no Tēvzemes partijas, kura ieguva 45,5% balsis.⁹⁵ Timašenko šos vēlēšanu rezultātus apstrīdēja, bet Janukovičs tāpat kļuva par Ukrainas prezidentu. 2011.gada viņa tika apcietināta par 2009.gadā noslēgto gāzes līgumu ar Krieviju.⁹⁶ Tā rezultātā par Tēvzemes partijas vadītāju kļuva Arsēnijs Jaceņuks, savukārt Reģionu partijas vadītājs bija ministru prezidents Mikola Azarovs. Pēc Janukoviča gāšanas pagaidu prezidenta pienākumu izpildītājs bija Oleksandrs Turčinovs no Tēvzemes. Viņu nomainīja ārkārtas vēlēšanās uzvarējušais Petro Porošenko⁹⁷. Šo personu attieksme attiecībā pret Krieviju tad arī tiks aplūkota, cenšoties noteikti, vai viņi ir vairāk pro-krievisiki, vai pro-rietumnieciski.

Viktors Janukovičs ir ierindojams pro-krievisko politiķu vidū. Uz to norāda virkne faktoru - sadarbības līguma parakstīšana starp Reģionu partiju un Vienotu Krieviju 2005.gadā⁹⁸, parakstīja Harkovas pakta par Sevastopoles bāzes atļaujas termiņa pagarināšanu līdz 2042.gadam, kā arī, 2013.gada novembrī pārtrauktās tālākas sarunas par virzību uz ES.⁹⁹

---

⁹⁵ Election resources. *2010 Ukraine Presidential results*. Retrieved from <http://www.electionresources.org/ua/president.php?election=2010> skatīts 26.05.2016

⁹⁶ BBC. *Profile: Yulia Tymoshenko*. Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-europe-15249184> skatīts 26.05.2016

⁹⁷ Election resources *2014 Ukraine Presidential results*. Retrieved from <http://www.electionresources.org/ua/president.php?election=2014> skatīts 26.05.2016

⁹⁸ Kyiv Post. *Party of Regions hopes for strengthening collaboration with 'United Russia' party*. Retrieved from

<http://wayback.archive.org/web/20091124000315/http://www.kyivpost.com/news/politics/detail/53358/> skatīts 26.05.2016

⁹⁹ Guardian. *Ukraine suspends talks on EU trade pact as Putin wins tug of war*. Retrieved from <http://www.theguardian.com/world/2013/nov/21/ukraine-suspends-preparations-eu-trade-pact> skatīts 26.05.2016

Tai pat laikā, visu valdīšanas laika publiskos izteikumos Janukovičs ir norādījis¹⁰⁰ uz to, ka Ukrainai ir vienlaikus jāsadarbojas gan ar ES, gan ar Krieviju, gan ar NATO, gan ar CSTO, savā ziņā Ukrainai stāvot pa vidu rietumu un austrumu interesēm. Tomēr faktiski viņa valdīšanas laikā novērojama vairāku Krievijas interešu īstenošana, tai skaitā virzība uz EES par labu ES, atļauja saglabāt Sevastopoles bāzi, parakstīja un atbalstīja likumu, kur visos reģionos, kur minoritāšu valoda ir vismaz 10% no kopējās, šī valoda reģionā kļūst par otro oficiālo, faktiski padarot Krievu valodu par otro valsts valodu pusē no Ukrainas. Tāpēc kopumā, pat ja Janukovičs uzturēja naratīvu, ka virza Ukrainu neitrāli attiecībā uz rietumiem vai austrumiem, tomēr savas prezidentūras laikā viņš vairākkārt faktiski pārmainīja situāciju par labu Krievijas interesēm.

Jūlija Timošenko bija Janukoviča opozicionāre, kā arī viena no bagātākajām biznesmenēm enerģētikas sektorā Ukrainā. Viņa bija viena no centrālajiem aktieriem 2009.gada Krievijas-Ukrainas gāzes krīzes laikā, kuras rezultātā arī gāzes padeve tika traucēta arī ES, bet 2011.gadā viņu ielika cietumā pamatojoties uz noslēgtajām vienošanām. Teikt vai Timošenko ir pro-krieviska vai pro-eiropiska savu politiskās karjeras laiku ir sarežģīti, tomēr pēc 2011.gada, ES prasības pēc Timošenko atbrīvošanas, kā galvenais kritērijs par tālāku Ukrainas virzību uz ES, bija praktiski vienīgais reālais veids, kā Timošenko atgūt brīvību Janukoviča valdīšanas laikā. Tāpēc var pieņemt, ka jau līdz 2013.gada rudenim Timošenko noteikti bija pro-rietumnieciska savā nostājā, ko arī apliecina viņas uzsāktais bada streiks 2013.gada novembrī, pēc tam kad Janukovičs pārtrauca virzību uz ES¹⁰¹.

Arsēnijs Jatceņuks bija Tēvzemes partiju apvienības vadītājs pēc Timošenko apcietināšanas, viņš bija viens no galvenajiem oponentiem Harkovas paktam, un vairākkārt aicināja uz tā atcelšanu. Papildus tam, ka viņš bija viena no galvenajām politiskajām figūrām, kuras atbalstīja Eiromaidanu, viņu var droši pieskaitīt pie pro-rietumnieciskajiem līderiem.

Oleksandrs Turčinovs bija opozicionārs Janukovičam, kā arī Jatceņuka un Timošenko līdzgaitnieks un viens no Tēvzemes partijas līderiem, arī viņš bija viens no Eiromaidena atbalstītājiem un oponentiem valodu likumam un Sevastopoles bāzei.

Mikola Azarovs bija Reģionu partijas vadītājs un Ukrainas ministru prezidents pēc 2010.gada Janukoviča uzvaras vēlēšanās un pēc 2012.gada, kad norisinājās parlamenta vēlēšanas. Viņš bija tuvs Janukoviča līdzgaitnieks un politiskais atbalstītājs, kurš ir vienlīdz atbildīgs par visu Janukoviča prezidentūras laikā vadīto politiku, tādēļ arī viņš ir pieskaitāms

---

¹⁰⁰ Kyiv Post. *Yanukovych: Ukraine will remain a neutral state*. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20100121145322/http://www.kyivpost.com/news/politics/detail/56539> skatīts 26.05.2016

¹⁰¹ Guardian. *Tymoshenko declares hunger strike*. Retrieved from <http://www.theguardian.com/world/2013/nov/25/yulia-tymoshenko-hunger-strike-ukraine> skatīts 26.05.2016

pie pro-krieviskajiem līderiem. Pašlaik ir izdots starptautiskais orderis viņa izdošanai, un viņš ir patvēries Krievijā.

Petro Porošenko ir Ukrainas jaunievēlētais prezidents ārkārtas vēlēšanās 2014.gadā, un viņš maidana laika aktivitātes nedod lielu ieskatu par to, vai viņš ir pro-rietumniecisks vai pro-krievisks. Savas politiskās karjeras laikā Porošenko ir vairākkārt mainījis partijas, tai skaitā bijis viens no Reģionu partijas dibinātājiem, kā arī ir vairākkārt ieņēmis kāda ministra posteni, gan Juščenko, gan Janukoviča valdīšanas laikā.¹⁰² Porošenko arī ir viens no bagātākajiem cilvēkiem Ukrainā¹⁰³. Tomēr kopumā var teikt, ka līdz tam veidotā politiskā karjera lielā mērā ļauj Porošenko uz 2014.gada maija laiku, var uztvert kā neitrālu līderi, bez īpašām preferencēm pret Krieviju vai rietumiem.

Kopumā, lai gan šis skats uz būtiskākajiem līderiem un to personīgo attieksmi pret Krieviju ir ļoti virspusējs, kā arī pats termins pro-krievisks, vai pro-rietumniecisks ir ļoti plašs un nereti neskaidrs, tomēr ir skaidrs, ka Janukoviča un Azarova, un Reģionu partijas valdīšanas laikā, Krievijas intereses tika veiksmīgāk īstenotas Ukrainā. Savukārt, gāžot Janukoviču un viņa valdību no varas, vietā nāca tie cilvēki - Turčinovs, Jatceņuks un Timašenko, kuri iepriekš bija galvenie pretinieki Krievijas interesēm, vai kuriem bija motīvs atbalstīt ES. Tāpēc var pieņemt, ka Janukovičam un Azarovam bija pozitīvāks noskaņojums pret Krieviju, kamēr sekojošajiem negatīvāks, kādēļ, ja Krievija deva signālus par potenciālu konfliktu, pirmie šos signālus varētu uztvert mazāk nopietni, nekā otrie.

3.1.2. Priekšstati par Krievijas reputāciju

Ukrainas vēsture lielā mērā ir saistīta ar Krieviju. Patreizējie Ukrainas neatkarības gadi ir ilgākie, kādi tai bijuši pēdējo vairāk gadsimtu garumā.

Atdaloties no PSRS, Ukrainas teritorijā saglabājās liels daudzums etnisko krievu, 1989.gadā tiem esot 22,1%, bet 2001.gadā 17,3% Ukrainas iedzīvotāju.¹⁰⁴ Šo etnisko krievu skaitu ir svarīgi atzīmēt, jo reģioni, kuros ir augstāks etnisko krievu proporcionālais daudzums, pret ukraiņiem, politiskie uzstati un priekšstati par Krieviju kā sadarbības partneri ir būtiski atšķirīgi.¹⁰⁵ Piemēram, Krimā, 2013.gada sākumā veiktā aptaujā, var skaidri redzēt,

---

¹⁰² Britannica. *Petro Poroshenko*. Retrieved from <http://www.britannica.com/biography/Petro-Poroshenko> skatīts 26.05.2016

¹⁰³ Bloomberg. *Billionaire no more*. Retrieved from <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-05-08/billionaire-no-more-ukraine-president-s-fortune-fades-with-war> skatīts 26.05.2016

¹⁰⁴ UKRCensus. *2001 census results*. Retrieved from <http://2001.ukrcensus.gov.ua/eng/results/general/nationality/> skatīts 26.05.2016

¹⁰⁵ IRI. *Public Opinion Survey Residents of Ukraine*. Retrieved from <http://www.iri.org/sites/default/files/2014%20April%205%20IRI%20Public%20Opinion%20Survey%20of%20Ukraine,%20March%2014-26,%202014.pdf> skatīts 26.05.2016

ka krievu valodīgo attieksme pret Krievija ir simpātiskāka, nekā tatāru vai ukraiņu vidū, tiesa gan, visu rādītājiem esot samērā negatīviem pret kopējo situāciju Ukrainā.¹⁰⁶

Tāpēc viennozīmīgu ainu par to, kāda ir Ukrainas iedzīvotāju attieksme pret Krieviju, pirms konflikta, un arī pēc tā ir grūti noteikt, jo viennozīmība iedzīvotāju attieksmē nav. Pie tam, nav tā, ka atšķirības preferencēs starp ES un Krieviju ir nodalītas tieši atkarībā no tā, vai jautāts Krievam vai Ukrainim. Lai gan *gallup* pētījums par Ukrainas attieksmi ir veikts pēc varas maiņas Ukrainā, tomēr daži no iekļautajiem datiem ir bijuši agrāki, un norāda, ka vēl 2011.gada beigās atbalsts dalībai ES bija 42% pretim atbalstam dalībai NVS 40%. Savukārt 2012.gada vasaras beigās atbalsts ES bija vien 32%, kamēr atbalsts NVS 42%, kas, salīdzinot ar aptuveno 17% krievu skaitu no visiem Ukrainas iedzīvotājiem, norāda uz to, ka atbalsts sadarbībai ar Krievijai lielā mērā ir meklējams arī Ukraiņu vidū. Arī vēlēšanu ziņā, tipiski vislabākie rezultāti prezidenta vēlēšanās ir tieši tiem prezidentiem, kuri stāv uz vidusceļa platformas, neesot pārāk pro-krieviskiem vai pro-rietumnieciskiem, kā, piemēram, Janukovičs savā kampaņā, vai Porošenko, kurš bija daudz mazāk kategorisks, kā Jaceņuks vai Timošenko, un arī senāk, anti-krieviskiem kandidātiem rezultāti tipiski ir bijuši sliktāki.¹⁰⁷

Tāpēc nevar teikt, ka Ukrainas iekšienē bija skaidrs vairākums pro-krieviskai, vai pro-rietumnieciskai virzībai. Krievijas tēls, tā reputācija daudzu Ukrainas iedzīvotāju skatījumā bija kā partnera tēls. Citu acīs, Krievijas bāzes atrašanās Sevastopolē, gāzes kari, iebrukums Gruzijā, kurš demonstrēja Krievijas spēju izmantot militārus spēkus, senāka vēsture, kur Ukraina atradās PSRS pakļautībā u.tml., lika Krievijai izskatīties kā nedraudzīgam un potenciāli bīstamam partnerim. Tomēr šie viedokļi bija gandrīz vienlīdzīgi sadalīt daudzuma ziņā, kādēļ arī politiķi pamatā neatkarības gadus centās ieturēt neitrālu pozīciju, vienlaikus gan ar piesardzību, gan ar sadraudzību lūkojoties uz Krieviju.

3.2. Padziļināto izmaksu signāli

Visbeidzot, mēs nonākam pie reāli doto vai nedoto signālu identificēšanas. Laika periods, kurā tie tiek aplūkoti ir no Armēnijas atteikšanās no virzības uz ES 2013.gada 3.septembrī, ar muitas savienības līguma parakstīšanu, līdz MH-17 pasažieru lidmašīnas notriekšanai 2014.gada 17.jūlijā.

Pirmais noteikums, lai padziļināto izmaksu signāls tiktu pamanīts un ievērots, ir noteikums, ka tam ir jābūt pamanāmam - un faktiskā realitāte ir tāda, ka periodā no 03.09.13

¹⁰⁶IRI. *Public Opinion Survey Residents of the Autonomous Republic of Crimea*. Retrieved from <http://www.iri.org/sites/default/files/2013%20October%207%20Survey%20of%20Crimean%20Public%20Opinion,%20May%2016-30,%202013.pdf> skatīts 26.05.2016

¹⁰⁷ Jamestown Foundation. *The Russian factor in Ukraines2010 in presidential elections*. Retrieved from [http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=35915#.VOWIQ-S9xGk](http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=35915#.VOWIQ-S9xGk) skatīts 26.05.2016

līdz 22.02.14, kad Ukrainas parlaments *de facto* atstādināja Janukoviču no amata, norisinājās tikai viens ievēriņas cienīgs militārs notikums. Tās bija militārās mācības *Zapad-2013*.

2013.gada septembrī, no 20.-26. datumam norisinājās militārās mācības *Zapad-2013*. Tiek lēsts, ka tajās piedalījās no 70 000 - 90 000 liels militārais personāls, pretēji Krievijas paustajam 22 000 personāla lielajam oficiālajam skaitam. Mācību scenārijs sevī ietvēra cīņu ar labi bruņotiem teroristiem no Baltijas valstīm, kā arī Somijas, kuri uzbruka Kaļiņingradai un Baltkrievijai. Šie teroristu spēki bija bruņoti ar attīstītiem gaisa, sauszemes un jūras spēkiem, kuri iesaistījās cīņā ar konvencionālajiem Krievijas aizsardzības spēkiem, kā arī, nekonvencionālajiem, mācību laikā tiekot pārbaudītai arī Krievijas kodolarsenāla gatavībai.¹⁰⁸ Citiem vārdiem sakot, Krievijas apmācības *Zapad-2013* jeb *Rietumi-2013* tika pārbaudīta armijas sagatavotība karam ar uzbrūkošiem NATO spēkiem, kā arī spēja dot šiem spēkiem prettriecienu. Tomēr tas pats par sevi neko daudz nepasaka par Ukrainas gadījumu, jo *Zapad-2013* ir periodiskas mācības, kuras ir ieplānotas jau līdz ko iepriekšējās *Zapad-2009*, noslēdzās, kādēļ, neatkarīgi no politiskiem apsvērumiem, būs gaidāmas arī nākamās. Tiesa gan šinīs mācībās Krievija, salīdzinoši ar 2009.gada mācībām, kurās piedalījās 20 000 liels personāls, pielietoja vairākas reizes lielākus spēkus. Tomēr nedz spēku apmērs, nedz scenārijs, pats par sevi neietver kādu tieši norādi par gatavību aizstāvēt savas intereses Ukrainā - tas signalizē gatavību aizstāvēt savas intereses jebkur, bet tas nav tiešs signāls, kas šī darba ietvaros tiek meklēts.

Tāpēc *Zapad-2013*, no četriem teorijā identificētiem spēka pielietošanas veidiem, var tikt uztverts kā spēka pielietošana "lielīšanās" nolūkos. Krievija ar šīm mācībām demonstrēja spēju mobilizēt reģionāli nesalīdzināmi lielu karaspēku, spēju to koordinēt un operacionāli izmantot, kā arī, vienlaikus, demonstrēja līdzīnējo progresu uzsāktajā armijas modernizācijas procesā. Tas signalizēja, ka Krievija ir spēcīga, un ka tā ir gatava pielietot spēku, tomēr šis signāls tika dots visiem apkārtējiem, nevis tieši Ukrainai, par to, ka nākamgad gaidāms konflikts.

Savukārt pēc 22.02.14, kad tika gāzts Janukovičs, var novērot tiešus militārus signālus. 26.02.14. Putins pavēl uzsākt militārās mācības, kurās oficiāli piedalās 150 000 liels personāls¹⁰⁹, jeb mācības, kuras, ja skaitļi ir patiesi, krietni pārspētu *Zapad-2013*, kurš jau bija būtiski lielāks par jebkurām citām pēdējos 10 gados veiktajām mācībām. Nākamajā dienā,

---

¹⁰⁸Jamestown Foundation. *Zapad 2013. A View From Helsinki*. Retrieved from http://www.jamestown.org/uploads/media/Zapad_2013_View_From_Helsinki_-_Full.pdf skatīts 26.05.2016

¹⁰⁹WSJ. *Russia Orders Military Drill. Stoking Tensions*. Retrieved from <http://www.wsj.com/articles/SB10001424052702304709904579406310892324006> skatīts 26.05.2016

27.02.14, nemarkēti Krievijas armijas kareivji sāk ieņemt pozīcijas pie stratēģiskām ēkām¹¹⁰ - parlamenta, virs kura tiek pacelts Krievijas karogs, un pie lidostām.¹¹¹ 01.03.14 Putins iegūst Krievijas parlamenta atbalstu spēka pielietošanai, lai aizstāvētu Krievijas intereses Ukrainā, un 25.03.14 Krievijas spēku kontrolē ir pilnīgi visi Krimā esošās bāzes un militārie spēki.¹¹²

Šeit ir nepieciešams nodalīt, kas ir signāls, un kas jau ir militāra rīcība. Krievijas spēku izvietošanās pa Krimas teritoriju ir militāra spēka pielietošana, lai *de facto* kontrolētu Krimas teritoriju, ļaujot to pievienot Krievijas Federācijai un uzreiz nodrošināt Krievijas intereses attiecībā uz Sevastopoles militārās bāzes ilgtermiņa saglabāšanu. Tā bija reāla militāra darbība, tomēr padziļinātais signāls, bija 26.februāri aizsāktās militārās mācības, ar oficiāli rekordlielu personālu skaitu, kas signalizēja Krievijas gatavību cīnīties, ja Krimā izejošajiem spēkiem tiks izrādīta pretestība.

Un šis signāls turpmāko periodu tika konstanti uzturēts. Krievijas Ukrainas austrumu robežas tuvumā - tieši blakus Doņeckas, Luhanskas un Harkovas reģioniem¹¹³, uzturēja no 30000 - 40000 karavīru lielu personālu¹¹⁴, kā arī lielu daudzumu militārās tehnikas¹¹⁵. Šie spēki robežas tuvumā saglabājās līdz maija beigām, balstoties uz NATO apgalvojumiem¹¹⁶, neskatoties uz to, ka līdz tam, vairākās instancēs gan Putins, gan aizsardzības ministrs Sergejs Šoigu, bija apgalvojuši, ka tiek sākota spēka atvilkšana¹¹⁷.

Šī perioda ietvaros, no marta beigām, līdz maija beigām, Ukrainas austrumos sākās pirmā separātistu darbība, kad arī vairākos reģionos sāka ieņemt administratīvās un citas stratēģiskas nozīmes ēkas.¹¹⁸ Atšķirībā no Krimas, Ukrainas pagaidu valdība bija nolēmusi pielietot spēku, lai atgūtu kontroli pār stratēģisko infrastruktūru, un apturētu separātismu. Tas rezultēja pirmajās nāvēs, kam uzreiz sekoja Krievijas reakcija par jaunu militāru mācību

---

¹¹⁰ IBtimes. *Russia's use of unmarked troops*. Retrieved from <http://www.ibtimes.com/russias-use-unmarked-troops-simferopol-crimea-shady-not-illegal-1559425> skatīts 26.05.2016

¹¹¹ Reuters. *Ukraine Crisis Timeline*. Retrieved from <http://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-events-timeline-idUSBREA3Q0CC20140427> skatīts 26.05.2016

¹¹² Business Insider. *How Russia annexed Crimea*. Retrieved from <http://www.businessinsider.com/how-russia-took-crimea-2015-3> skatīts 26.05.2016

¹¹³ NYtimes. *Russian Troops Mass at Border With Ukraine*. Retrieved from http://www.nytimes.com/2014/03/14/world/europe/ukraine.html?_r=0 skatīts 26.05.2016

¹¹⁴ Reuters. *Russia's buildup near Ukraine*. Retrieved from <http://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-usa-military-idUSBREA2R1U720140328> skatīts 26.05.2016

¹¹⁵ Guardian. *Russia's buildup near Ukraine*. Retrieved from <http://www.theguardian.com/world/2014/apr/10/satellite-images-russian-military-ukraine-border> skatīts 26.05.2016

¹¹⁶ Foxnews. *Russia pulls troops form border*. Retrieved from <http://www.foxnews.com/world/2014/05/30/defense-officials-reportedly-say-russia-pulling-most-troops-from-ukraine-border.html> skatīts 26.05.2016

¹¹⁷ Guardian. *Putin orders troop withdrawal form Ukrainian border*. Retrieved from <http://www.theguardian.com/world/2014/may/19/putin-orders-russian-troop-withdrawal-ukrainian-border> skatīts 26.05.2016

¹¹⁸ BBC. *Gunmen seize Crimea government buildings*. Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-europe-26364891> skatīts 26.05.2016

uzsākšanu.¹¹⁹ Tā kā Krimas aneksija līdzīgi sākās ar militārām mācībām, un tad ar militāru rīcību, Krievijas mērķis šinī gadījumā bija pielietot spēku iebiedēšanas nolūkos, lai atturētu pagaidu valdību no spēka pielietošanas.

Pirmā reālā spēku atvilkšana no robežas, kā jau tika minēts, sākās maija beigās, kas sakrīt ar laiku, kad noslēdzās ārkārtas prezidentālās vēlēšanas, tiekot ievēlētam Petro Porošenko. Putins jau iepriekš bija mainījis nostāju par to, ka Janukovičs ir Ukrainas legitīmais prezidents, par labu atbalstam ārkārtas vēlēšanu īstenošanai¹²⁰, un spēku atvilkšana pēc Porošenko ievēlēšanas, bija signāls, ka jaunā vara ir Krievijas interesēm atbilstošāka, nekā pro-rietumnieciskā, anti-krieviskā pagaidu vara ar Timašenko, Jaceņuku un Turčinovu priekšgalā.

Jūnijā konflikts starp Ukrainas un separātistu spēkiem pieauga, tādēļ Krievija jūnija beigās atkal palielināja pie robežas izvietotā personāla daudzumu līdz ~10000-15000 lielam personālam, kas vairs nav tik spēcīgs signāls kā iepriekš. Ar to, iespējams, skaidrojams, kādēļ Ukraina turpināja karadarbību, pret Ukrainas austrumos esošajiem separātistu, algotņu un Krievijas armijas spēkiem.

Kopumā Krievija skaidri nodemonstrēja padziļināto izmaksu signālu nodošanas veidu, it īpaši pirmajā instancē, kad pirms spēku izvietojuma pa Krimas teritoriju, tika uzsāktas, pēc oficiāliem skaitļiem, vislielākās mācības kopš PSRS sabrukuma. Reālie skaitļi, protams, bija mazāki, un visticamāk bija sākotnēji 40 000 kareivju apmērā, kā arī mācības bija vienkārši iegansts armijas izvietojumam pie Ukrainas robežas. Tas gan nekādā veidā nemaina šī signāla nozīmi, kas, šķietami, ticami nokomunicēja Krievijas gatavību eskalēt situāciju, ja Krimas spēkiem tiks izrādīta bruņota Ukrainas spēku pretestība - šai pretestībai rezultātā arī nesekojot. Papildus tam, var secināt, ka Krievija nav izmantojusi padziļinātos signālus, lai brīdinātu par gatavību anektēt Krimu. Dotie signāli sevī ietvēra brīdinājumu nestāties aneksijai, bet netika doti, lai signalizētu gatavību pašu aneksiju veikt gadījumā, ja Janukovičs tiktu gāzts. Tāpēc no padziļināto izmaksu signālu skatu punkta, darba pirmā hipotēze "*Krievija Ukrainu brīdināja par militāru eskalāciju gadījumā, ja Ukraina virzīsies uz rietumiem.*" pagaidām nav apstiprināma. Tālākajos mēnešos līdz Minskas vienošanās galīgajai noslēgšanai 2015.gadā, vēl bija vairākas eskalācijas un deeskalācijas ar Krievijas spēku palielināšanos un samazināšanos pie Ukrainas robežas, kas vēlreiz demonstrē padziļināto

---

¹¹⁹ Telegraph. *Vladimir Putin orders military exercise near Ukraine border*. Retrieved from <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/10785386/Vladimir-Putin-orders-military-exercise-on-Ukraine-border-after-killings.html> skatīts 26.05.2016

¹²⁰BBC. *Russia's Putin backs 25 may election* Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-europe-27314816> skatīts 26.05.2016

izmaksu ārpolitikas signālu izmantošanā, bet šie notikumi būtībā tikai apstiprina jau konstatētās metodes un atrodas ārpus noteiktā pētāmā perioda, tāpēc tuvāk aplūkoti netiks.

3.3. Sasieto roku signāli

Sasieto roku signāli liek atkal atgriezties pie 2013.gada septembra. Tā kā sasieto roku signālu ticamības mehānisms balstās uz auditorijas izmaksām, tad ir jāpievērš uzmanība nevis uz brīdinājumiem Ukrainai, kuri iepriekš tika doti kopā ar padziļināto izmaksu signāliem, bet gan uz solījumiem, kurus Putins ir devis savai sabiedrībai, attiecībā uz Ukrainas un Krievijas partnerību, un Krievijas interesēm reģionā.

Tomēr līdzīgi kā arī iepriekšējā reizē, sākot ar septembri, līdz brīdim, kad tiek gāzts Janukovičs, nav novērojami Krievijas signāli par to, ka Krievija ar militāru spēku ir gatava aizstāvēt savas intereses, it īpaši Sevastopolē, ja Ukrainas rīcības šīs intereses apdraudēs. Tieši pretēji, Krievija centās strādāt ar esošo Ukrainas varu Janukoviča vadībā, un tā lielā mērā, šķietami to darīja veiksmīgi - kam apliecinājums ir Eiromaidana protesti. 21.11.13. Janukovičs atsacījās no sadarbības līguma parakstīšanas ar ES,¹²¹ kas ir atbilstoši Krievijas interesēm, jo palielina iespēju, ka Ukraina pievienosies EES, un samazina iespēju, ka Krievija varētu zaudēt Sevastopoles bāzi, abiem no minētajiem sasniegumiem palīdzot celt reitingus iepretim potenciālajam to kritumam ekonomikas izaugsmē un naftas cenās. Tomēr maidana protesti sagādāja vietējās problēmas Janukovičam un apdraudēja tā varu. Tā rezultātā, pēc Janukoviča tikšanās ar Putinu, tika piedāvāts samazināt Ukrainas gāzes cenas no 400 USD par 1000 kubikmetriem, uz 268,5, iepirkt 15 miljardus USD vērtus Ukrainas valdības vērtspapīrus,¹²² kā arī cita veida palīdzību, ar mērķi dot arguments Janukovičam protestētāju nomierināšanā. Krievijai bija izdevīga Janukoviča valdīšana, tādēļ tai nebija pamats draudēt valdošajai varai ar gatavību militāri atņemt Krimu, vai arī draudēt protestētājiem, kas tos tikai vēl tālāk antagonizētu.

Tāpēc atkal, pirmā roku sasiešana ir novērojama tikai tuvojoties Janukoviča gāšanai, pie tam šī sasiešana parādās ļoti interesantā veidā. Vispirms, sākotnēji jau 4.februārī¹²³, un pēc tam vēlreiz 21.februārī¹²⁴, parādās aicinājumi Krievijas prezidentam, no Krimas

---

¹²¹ Euronews. *Ukraine cancels historic trade pact with Eu*. Retrieved from <http://www.euronews.com/2013/11/21/ukraine-cancels-historic-trade-pact-with-the-eu/> skatīts 26.05.2016

¹²² BBC. *Russia offers Ukraine major economic assistance*. Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-europe-25411118> skatīts 26.05.2016

¹²³ Segodnya. *Крымские депутаты хотят просить защиты у России*. Retrieved from <http://www.segodnya.ua/regions/krym/krymskie-deputaty-hotyat-prosit-zashchity-u-rossii-493683.html> skatīts 26.05.2016

¹²⁴ Segodnya. *Севастополь просит Путина защитить "исконную российскую землю"*. Retrieved from <http://www.segodnya.ua/regions/krym/sevastopol-prosit-putina-zashchitit-iskonnuyu-rossiyskuyu-zemlyu-497096.html> skatīts 26.05.2016

deputātiem un iedzīvotājiem, aizstāvēt šos iedzīvotājus un teritoriju. Pēc tam, jau 1.martā, kad jau Krievijas armijas kareivji aktīvi pārņēma Krimu, pievienojās aicinājumi Krievijas prezidentam sniegt palīdzību Krimai, no Krievijas parlamenta¹²⁵. Un tikai pēc tam, vienlaikus jau iepriekš īstenojot šīs teritorijas pārņemšanu, Putins atbild palīdzības saucieniem, un apsola palīdzēt. Tāda uzstāšanās, kā 18.martā, kad būtībā situācija *de facto* jau ir pilnībā atrisinājusies, Putins uzstājas ar īpaši stipru signālu runu, tajā ietverot plašu izklāstu par gatavību aizstāvēt Krimas tautiešus, iestāties pret ekstrēmistiem Kijevā, aizstāvēt Krimas teritoriju, kura bija negodīgi Krievijai atņemta, cīnīties pret ekspansīvajiem rietumiem¹²⁶ un visi tālākie stāsta elementi, kuri bija apskatīti pie Krievijas ideoloģiskajā naratīvā.

Arī turpmāko mēnešu laikā tika novērota līdzīga situācija, ka ilgi pirms kādiem Putina drošības garantijām separātiskajiem reģioniem, bija vispirms aicinājumi no šiem reģioniem, un pēc tam no politiķiem, un medijiem Krievijā palīdzēt, un tikai tad sekoja Putina atbilde ar apliecinājumu palīdzēt.

Šāda taktika uz pirmo skatījumu ir drošāka, jo pirmkārt, ja vispirms nāk aicinājumi pēc palīdzības, tad tas dod laika intervālu, kad var pārbaudīt sabiedrības atbalstu šai politikai. Otrkārt, ja situācija mainās negatīvi, var neatbildēt uz šo "palīdzības prasījumu", tā vietā vainojot rietumus vai Ukrainu pie pāri darījuma. Treškārt, ja tālāk rodas kādas problēmas, tad vienmēr var teikt, ka patiesībā Putins jau nebija vainīgs, uz viņu tika izdarīts spiediens palīdzēt, kādēļ ciestie zaudējumi ir citu vaina. Papildus tam, Krievijas mērķis nav tikai radīt atbrīvotāja iespaidu vietējā populācijā, bet arī censties tādu iespaidu radīt pārējai Pasaulei, lai samazinātu neizbēgami gaidāmo pretreakciju no rietumiem.

Lai gan šāda pieeja ir drošāka, tā sūta nepārliciecināmu signālu. Sākotnēji nesasienot sev rokas, Ukraina un rietumi pirmās dienas un pat nedēļas minēja par to, cik liela ir Krievijas gatavība reāli pārņemt Krimu, un cik liela ir tās gatavība ir turpināt konfliktu, ja Ukraina Krimā izrādītu pretestību.

Šādu auditorijas izmaksu neradīšana, apvienojumā ar pārspīlēti augsto padziļināto izmaksu signālu, kur apgalvotās mācības ar 150 000 lielu personālu bija skaidri neatbilstošas patiesajam apmēram, Ukrainai bija racionāls pamats pieņemt, ka Krievija blefo, un ka Krievija patiesībā varētu nebūtu gatava turpināt konfliktu, ja Ukraina izrādītu pretestību.

Papildus tam, var arī novērot, ka pēc tam, kad Putins beidzot 18.martā bija sasējis sev rokas, no nostādītās pozīcijas tālāk būtībā neatkāpās, gan atbalstot tautiešus, kad tie prasīja palīdzību austrumu Ukrainā, gan vēršoties pret rietumiem, gan sagaidot, kamēr pagaidu

---

¹²⁵ Tass. *Duma asks Putin to take measures towards stabilisation in Crimea*. Retrieved from <http://tass.ru/en/russia/721598> skatīts 26.05.2016

¹²⁶ Kremlin. *Обращение Президента Российской Федерации*. Retrieved from <http://kremlin.ru/events/president/news/20603> skatīts 26.05.2016

"huntu" nomainīs jauns prezidents, tikai pēc kura ievēlēšanas tika atvilkta lielākā daļa pierobežā izvietoto spēku.

Tomēr līdzīgi kā ar padziļināto izmaksu signāliem, arī sasiesto roku signālu izmantošana noteiktajā laika periodā liek izdarīt vienu un to pašu secinājumu - Krievija līdz Janukoviča gāšanai nebija devusi brīdinājuma signālus par to, ka tā grasās ar militāru spēku atņemt Krimu. Tas atstāj būtībā tikai divus variantus - Krievijai jau sākotnēji bija mērķis ar militāru spēku pārņemt Krimu, vai arī lēmums pārņemt Krimu bija spontāna reakcija Janukoviča gāšanai. Vairums faktu liecina par to, ka tas ir otrais variants, vismaz arī pats Putins, balstoties uz viņa apgalvojumiem pēc gada sniegtā intervijā¹²⁷, vēlās lai apkārtējie tā domātu.

---

¹²⁷ DW. *Putin reveals details of decision to annex Crimea*. Retrieved from <http://www.dw.com/en/putin-reveals-details-of-decision-to-annex-crimea/a-18304158> skatīts 26.05.2016

SECINĀJUMI

Darbā "Krievijas ārpolitikas signāli: Ukrainas gadījums" tika izvirzītas divas hipotēzes.

Pirmā hipotēze: *"Krievija Ukrainu brīdināja par militāru eskalāciju gadījumā, ja Ukraina virzīsies uz rietumiem."*

Otrā hipotēze: *"Konflikts Ukrainā bija sākotnējais Krievijas mērķis."*

Darba mērķis bija noskaidrot, kādā veidā valstis nodod cita citai ārpolitikas signālus, un kādus signālus Krievija deva Ukrainai savstarpējā konflikta priekšvakarā, un tā laikā. Noteiktais aplūkots periods bija no Armēnijas atteikšanās no ciešākas sadarbības ar ES 2013.gada 3.septembrī, līdz *Malaysia Airlines* MH-17 notriekšanai, 2014.gada 17.jūlijā.

No aplūkotās ārpolitikas signālu teorijas izdarāmi šādi secinājumi. Lai otra puse nodoto ārpolitikas signālu uzskatītu par ticamu, tam ir jāietver sevī kādas izmaksas nododošajai valstij jeb signālam jābūt dārgam. Dārgos signālus iedala divos veidos - padziļināto izmaksu signāli, un sasiesto roku signāli.

Padziļināto izmaksu (*sunk costs*) signālu darbības mehānisms balstās uz demonstratīvu rīcību, pamatā ar militārām spējām, vai nu mobilizējot spēkus, uzsākot plašas mācības, vai citā veidā izmantojot militārās spējas, lai signalizētu gatavību aizstāvēt esošās intereses. Loģika aiz šī mehānisma ir tāda, ja valstij patiešām ir intereses konkrētajā situācijā, un tā patiešām ir gatava tās aizstāvēt, tad, pēc izmaksu radīšanas izmantojot militāros spēkus, atkāpjoties no signalizētās gatavības, būtu ciesti vēl lielāki zaudējumi, jo tiktu zaudēta gan to interešu vērtība, no kurām atkāpjas, gan paša sniegtā signāla vērtība. Tāpēc šī jau investētā signāla vērtība, šie jau ciestie zaudējumi no padziļinātām izmaksām, padara šo signālu ticamu, jo būtu neloģiski radīt sev jau sākotnējus zaudējumus, un tad ciest vēl tālākus no atkāpšanās, ja vienkārši atkāpjoties no interesēm zaudējumi būtu mazāki. Galvenais kritērijs padziļināto izmaksu signāla ticamībai, ir tas, lai šis signāls būtu atbilstošs to interešu vērtībai, kuras tiek pārstāvētas. Ja šīs padziļinātās izmaksas šķitīs zemākas par otras puses ekspektācijām par gaidāmā signāla vērtību, tad otra puse var pieņemt, ka patiesībā signāla devējs blefo, un nav gatavs šīs intereses aizstāvēt. Kā arī pretēji, ja padziļinātās izmaksas krietni pārsniedz ekspektācijas par interesēm atbilstošā signāla apjomu, tad arī ir pamats pieņemt, ka tiek blefots, un patiesā gatavība aizstāvēt intereses ir mazāka.

Sasiesto roku (*tied hands*) signāli arī sevi ietver izmaksas, tomēr šinī gadījumā tās tiek maksātas tikai gadījumā, ja notiek atkāpšanās no pausto interešu aizstāvības, iepretim padziļināto izmaksu signāliem, kur signāla izmaksas tiek maksātas jebkurā gadījumā. Sasiesto roku darbības princips balstās uz auditorijas izmaksām (*audience costs*), kuras ciestu līderis,

ja atkāptos no iepriekš paustās pozīcijas. Būtībā līderis dod solījumu sabiedrībai, ka aizstāvēs intereses, tādā veidā sasienot sev rokas jeb neļaujot atkāpties no pozīcijas, jo atkāpšanās gadījumā līderis ciestu auditorijas izmaksas jeb sabiedrības vēršanos pret šo līderi. Attiecīgi, otram pusei apzinoties, ka signāla devējs nevar atkāpties no paustās pozīcijas, dotais signāls tiek uztverts par ticamu. Šinī signāla veidā arī paustajai nostājai un potenciālajām auditorijas izmaksām jābūt atbilstošām interešu vērtībai, lai signāls tiktu uzskatīts par ticamu.

Pamata kritērijs abos gadījumos ir, lai dotā signāla vērtība būtu atbilstoša pārstāvētajām interesēm, tomēr reālajā dzīvē var būt iemesli, kādēļ signāli tiek doti neskaidri jeb neatbilstoši interesēm, vai netiek interpretēti pareizi. Galvenie iemesli, kādēļ viena puse otram nodod neskaidrus signālus ir šādi:

- Signāla devējs vienlaikus komunicē ar vairākām auditorijām
- Signāla devējs nevēlās saspīlēt situāciju ar otru pusi
- Signāla devējs nevēlās iedrošināt sabiedrotos, kurus tas aizstāv no otras puses
- Interešu vērtība pēc signāla došanās, ir mainījusies, tādēļ sekojošā rīcība neatbilst iepriekš sūtītajam signālam

Ja līderis vienlaikus komunicē ar dažādām auditorijām, tad var būt citi apsvērumi, papildus nepieciešamībai dot signālus, kas mainītu līdera publisko retoriku, tādā veidā dodot vājāku vai stiprāku signālu, nekā būtu interesēm atbilstoši.

Tai pat laikā roku sasiešana, norādot uz gatavību karot, var vēl vairāk izaicināt oponentu, un palielināt kara iespēju, tādēļ var tikt izvēlēta vājāka signāla došana

Ja signāls tiek dots par gatavību aizstāvēt kādu sabiedroto valsti, tad signāla devējs var dot vājāku signālu, baidoties pārāk iedrošināt šo sabiedroto, lai tas neveic provokatīvas rīcības, tādējādi izvairoties no alianses slazda (*entrapment*).

Interešu vērtība signālu došanas brīdī var būt viena, tomēr, ja brīdis, kad jārikojas ir, piemēram, pēc vairākiem mēnešiem, pa šo periodu intereses var mainīties, tādēļ sākotnēji dotais signāls var neatbilst vēlākajai rīcībai, tādā veidā faktiski tiek nodotam nepareizam signālam.

Sasieto roku signālus ir vieglāk nodot demokrātijām, nekā autoritāriem režīmiem, jo atkarība no pilsoniskās sabiedrības demokrātiskiem līderiem ir tūlītējāka, nekā autoritāriem līderiem. Tai pat laikā, ja autoritārā režīma ietvaros ir stipri nacionāli sentimentāli, tad roku sasiešana nacionāli svarīgā jautājumā un tālāka atkāpšanās var draudēt ar režīma gāšanu, kad personīgās sekas līderim varētu būt bīstamākas, nekā demokrātijā. Sasieto roku signāli arī palielina kara iespējamību, jo, lai valsts izvēlētos karot, tās interešu vērtībai jābūt augstākai, par sagaidāmo kara izmaksu vērtību attiecībā pret iespēju uzvarēt karā ($v > c/p$), attiecīgi, jo lielāka iespēja uzvarēt, jo lielāka iespēja ka intereses būs vērtīgākas, un, jo mazākas izmaksas,

jo arī lielāka iespēja uzvarēt. Sasienot sev rokas, ja oponents tomēr izvēlās karot, tad šī signāla vērtība ir atgūstama, ja valsts karo, tāpēc no izmaksām tiek atņemta signāla vērtība, pazeminot kopējo sliekšni, kuru jāpārkāpj interešu vērtībai ($v > (c-m)/p$). Padziļināto izmaksu gadījumā signāla vērtība ir neatgriežama, tādēļ arī no konflikta izmaksām tā netiek atņemta, liekot interesēm būt augstākām pirms signāla došanas. Papildus tam, konflikta situācijās ir vieglāk radīt potenciālas auditorijas izmaksas, nekā tās uzturēt lielplāna (*grand strategy*), ietvaros, jo uzturēt sabiedrības mobilizāciju konkrētu, šī brīža interešu labā ir vieglāk, nekā ilgtermiņā tiekties pēc nereti abstraktiem un neskaidriem mērķiem, tādēļ lielplānu ietvaros biežāk tiks izmantotas padziļinātās izmaksas, piemēram, ilgtermiņā izvietojot kādā sabiedroto valstī savus militāros spēkus, nevis konstanti uzturot sabiedrības interesi ar retorikas palīdzību.

Pastāv arī konstruktīvismā balstīti skaidrojumi iemesliem, kādēļ signāli var tikt pareizi nodoti, bet nepareizi interpretēti. Ir svarīga valsts reputācija, ja signāla devējs tiek uztverts jau sākotnēji par oponentu, tad viņa dotajiem signāliem uzticēsies mazāk, jo meklēs tajā slēptus nodomos, savukārt ja signāla devējs netiks uzskatīts sākotnēji par oponentu, tad ticamība būs mazāk priekšstatu ietekmēta. Kā arī, valsts līdera personīgie uzskati par signālu dodošo valsti, un tās līderi, arī ietekmē to, kā tiek uztverti dotie signāli, ar līdzīgu saistību - jo negatīvāki priekšstati un sākotnēji ticība otrai pusei un tās līderim, jo mazāka ticība būs arī tās dotajiem signāliem, pat ļoti dārgus signālus uztverot kā apmānu un blefu. Šo personīgo priekšstatu nozīme norāda uz to, ka tiešās diplomātiskās sarunās starp abu pušu pārstāvjiem arī var tikt nodoti signāli par gatavību uzsākt konfliktu, tomēr no malas vērotājam aplūkot slepenu sarunu saturu nav iespējams, kas liek gan pētniekiem, gan sarunās klāt neesošiem lēmumu pieņēmējiem vadīties pamatā pēc publiski pieejamās informācijas, kādi ir dārgie signāli, tādējādi saglabājot to izmantošanas nepieciešamību.

Lai labāk saprastu militārā spēka pielietošanas iemeslus, un kāda veida signālus ar spēku konkrētajā konfliktā var dot, tika identificēti galvenie militārā spēka pielietošanas teorētiskie iemesli:

- aizstāvēšanās (*defence*)
- atturēšana (*deterrence*)
- piespiešana (*compellence*)
- lielīšanās ("*swaggering*")

Aizstāvēšanās sevī ietver pasākumu rīcību, kas saistīta ar gaidāmu uzbrukumu, lai aizsargātu savu teritoriju & intereses. Atturēšana ietver sevī rīcību, kas nevis atvairā uzbrukumu, bet attur pretinieku no uzbrukuma sākšanas, piemēram, kodolatturēšana. Piespiešana sevī ietver spēka pielietošana, lai ar faktisku militāru rīcību, vai militāriem

draudiem piespiestu oponentu pārtraukt vai veikt kādu sev vēlamu rīcību, ko tas citkārt neveiktu. Lielīšanās ir spēka pielietošana, lai celtu valsts prestižu un reputāciju, lai demonstrētu militāro spēku ar mērķi apkārtējiem aktieriem apliecināt savas patiesās spējas.

Tā kā signāla devēja intereses ir būtisks faktors, kas palīdz saprast tā dotā signāla nozīmi un mērķi, tad tika identificētas Krievijas galvenās intereses, kuras tieši vai pastarpināti tika sasniegtas ar Ukrainas konfliktu (secība nav svarīga):

- Veikt rīcības, kuras iekļautos plašākā ideoloģiskā naratīvā, ar mērķi stabilizēt un stiprināt valsts varu, un mobilizēt un saliedēt sabiedrību
- Negatīvās Putina un valsts pārvaldes popularitātes reitingu projekcijas pārtraukšana
- Melnās jūras flotes militārās bāzes saglabāšana Sevastopolē
- Ukrainas pievienošana Eirāzijas Ekonomiskās Savienībai
- Stagnējošas ekonomikas un naftas lejupslīdes negatīvo seku pārvarēšana, attiecībā uz iedzīvotāju potenciālo neapmierinātību ar valsts varu

Krievijā ideoloģija ir vienlīdzsvarīgs, ja ne pat svarīgāks instruments, ar kura palīdzību nodrošināt iedzīvotāju atbalstu valsts pārvaldei un saglabāt kārtību, kā ekonomikas, labklājības, noziedzības vai citu rādītāju uzlabošana. Šīs ideoloģija pamatā ir balstīta uz nacionālismu - tiek veicināta selektīva vēstures atmiņa, kur šī brīža Krievija tiek uztverta kā turpinātāja un mantiniece visiem tiem labajiem sasniegumiem, kuri bija sasniegti visos tās pastāvēšanas periodos, gan PSRS, gan imperiālās Krievijas, gan senākos, vienlaikus marginalizējot faktu, ka agrākie režīmi paši bija fundamentāli nesavienojami; ar šīs selektīvās vēstures izmantošanu, tiek izcelti tādi gadījumi, kā 9.maijs, kurš simbolizē cīņu ar ļaunumu, iestāšanos par taisnību, tautas saliedētību, progresu, kas panākams viena stipra līdera vadībā u.tml.; tiek veicināts priekšstats, ka Krievija ir nevis KPFSR mantiniece, bet gan visas PSRS, tādēļ esošā situācija tiek uztverta kā zaudējums, salīdzinoši ar iepriekšējo situāciju; šī zaudējuma dēļ lieli reģionāli projekti, kā EES, kurā tiek ciešāk integrētas bijušās PSRS valstis ap Krieviju, kā centru, ir iekšpolitiski nozīmīgi, jo tie rada iespaidu, ka tiek atgūta PSRS laiku varenība, tādēļ Ukrainas pievienošanās ir ne tikai ekonomiski un stratēģiski nozīmīga, bet arī iekšpolitiski ideoloģiski. Papildus šiem ir vēl daudzi citi svarīgi elementi, kurus visus uzskaitīt nav šī darba iespējās, tomēr pamats ir nacionālisma veicināšana, bet pielietotās metodes un naratīvi ir mainīgi, ļoti fleksibili, nereti simboliski, šķietami nesavienojami, vienlaikus saglabājot kādu sasauci ar vēsturi, vai kādām konservatīvām vai pareizticīgām, krievu tautai unikāli piemītošām vērtībām.

Aplūkojot datus par Putina un valsts pārvaldes reitingiem, var novērot, ka, sākoties Putina trešajam termiņam, viņa reitingi bija būtiski zemāki, nekā iepriekšējā termiņa beigās,

un turpmāko gadu laikā tikai pasliktinājās. Savukārt konflikta rezultātā Putina un valsts pārvaldes popularitāte ir uzkāpusi un noturējusies divu gadu laikā līdz augstākajam līmenim kopš pirmās prezidentūras laikiem. Spēja pievienot Ukrainu EES vai arī Krimas pievienošana Krievija - abi no ideoloģiska skatu punkta būtu atbilstoši uzturētajiem vadmotīviem, kas ļautu ar šiem sasniegumiem celt krītošo popularitāti.

Melnās jūras flotes saglabāšana Sevastopoles bāze Krimā, ir svarīga gan no ideoloģiska skatu punkta, gan arī no militāri stratēģiska. Militārajā stratēģijā ģeogrāfijai ir būtiska nozīme, jo atrodoties oponentiem tuvāk kādā priekšpostenī, ir vieglāk to novērot ar radariem, pārklāt ar elektroniskās karadarbības ieročiem, tas ļauj izmantot tuvāka rādiusa raķetes, ļauj vieglāk pārvietoties flotei, kā arī mazina brīdinājuma laiku oponentiem, ja tiek veikts pirmais trieciens. Krievija NATO ir definējusi kā principiālo oponentu, bet NATO valstis - Turcija, Rumānija, Bulgārija, jau pusi Melnās jūras krasta līniju, kādēļ zaudējot Ukrainu kā sabiedroto un pozīciju Krimā, Krievijas spējas būt būtiski samazinātas, tās spējas apdraudēt, piemēram, Rumāniju vai Bulgāriju, tai skaitā. Pie tam, militārais spēks ir viens no galvenajiem resursiem, kas liek Krievijai izskatīties pēc vienas no lielvarām, kādēļ zaudējot tik stratēģiski nozīmīgu vietu tās pašā tuvumā, Krievija ne tikai iekšpolitiski zaudētu, bet arī citu Pasaules valstu skatījumā izskatīsies vāja.

Ukrainas pievienošanās EES, kā jau tika minēts, ir svarīga no ideoloģiska skatu punkta, kas varētu uzlabot esošās varas popularitāti Krievijā, kā arī piedotu EES izveidei lielāku ekonomisku nozīmi, jo Ukraina būtu iedzīvotāju ziņā otra lielākā valsts, ar trešo lielāko IKP, trešo lielāko teritoriju un pieeju Melnajai jūrai un caur to, arī Vidusjūrai.

Neskatoties uz augstajām naftas cenām, Krievijas ekonomikas pieaugums ik gadu pēc 2010.gada kļuva arvien zemāks, projekcijai turpinoties Krievijai jau potenciāli sasniedzot recesiju 2014.gadā, pat ja naftas cenas nebūtu kritušas. Tomēr esošās naftas tirgus tendences, varēja jau liecināt par to, ka gaidāms arvien pieaugošs iegūtās naftas daudzums, ASV un citviet strauji attīstoties netradicionālajiem naftas iegūšanas veidiem. Papildus tam, lielāko naftas produktu patērētāju, kā ES, Ķīnas, ASV un arī pašas Krievijas izaugsmes tempi bija minimāli vai palika lēnāki, kādēļ arī pieprasījums pieaugt salīdzinoši mazāk. Pieprasījumam krītot, bet piedāvājumam augot, naftas cenām vajadzēja krist, tāpēc, lai gan Ukraina pati par sevi šo tendenci nekādā veidā nevarēja mainīt, tās dalība EES, vai *rally around the flag* efekts Ukrainas konflikta rezultātā, varētu atsvērt to tālāko popularitātes kritumu, kurš būtu sagaidāms, Krievijas ekonomikai krītot līdz ar naftas cenām.

Lai norādītu uz iespējamiem iemesliem, kādēļ kāds no Krievijas dotajiem signāliem tiktu uztverts neatbilstoši šī signāla vērtībai, tika aplūkotas galveno līderu aptuvenās politiskās preferences, jeb pro-krieviskā, vai pro-rietumnieciskā nostāja, kā arī kopējie sabiedrības

priekšstati par Krieviju, kā par oponentu, partneri vai neitrālu valsti. Kopumā noskaidrotais palīdz tikai nedaudz, jo attieksme par labu Krievijai, vai par labu ES, Ukrainā bija praktiski vienlīdzīgi sadalīta, kur Ukrainas austrumu reģioni ar lielāku krievu īpatsvaru bija vairāk tendēti par labu ciešākai sadarbībai ar Krieviju, kamēr Ukrainas rietumu reģioni ar mazāku īpatsvaru vairāk sliecās uz rietumiem. No politiskajiem līderiem, nevar viennozīmīgi pateikt, ka Janukovičs (un viņa līdzgaitnieks, ministru prezidents Azarovs) savā ideoloģiskā nostājā, ja tāda viņam bija, būtu būtiski vairāk sliecies uz Krieviju, nekā ES, jo gan viņa priekšvēlēšanu platformā, gan tālākajā darbībā viņš centās sevi pasniegt un arī rīkoties kā neitrāls aktieris attiecībā starp austrumiem un rietumiem. Tomēr faktiski Janukovičs īstenoja vairākas no identificētajām Krievijas interesēm, panākdams Sevastopoles bāzes līgumu pagarināšanu līdz 2042.gadam, par spīti iekšpolitiskai pretestībai, un izvēlējās virzīties uz EES, par labu ES. Tādēļ Janukovičs tiek pieskaitīts pie vairāk pro-krieviskajiem aktieriem, it īpaši, iepretim tiem līderiem, kuri nāca pagaidu varas laikā - Turčīnovs, Jaceņuks un Timošenko. Visi šie trīs iepriekš bija oponentu katrai no Janukoviča īstenojamām, Krievijas interesēm izdevīgajām, rīcībām, tādēļ, lai gan šāda klasifikācija ir samērā vispārīga, var teikt, ka Janukoviča vara bija vairāk pro-krieviska, bet tai sekojošā pro-rietumnieciska. Savukārt Porošenko, salīdzinoši gan ar Janukoviču, gan ar pagaidu varu, bija neitrālāks un mērenāks aktieris attiecībās ar vienu vai otru pusi.

No aplūkotojām padziļināto izmaksu signāliem, var secināt, ka Krievija līdz Janukoviča gāšanai nebija devusi nevienu padziļināto izmaksu signālu, kurš signalizētu par gatavību ar militāru spēku pārņemt Krimas teritoriju. Vienīgais ievērojams cīņīgais militārais notikums aplūkotajā periodā līdz Janukoviča gāšanai 22.februāri, bija 2013.gada septembrī rīkotās militārās mācības *Zapad-2013*. Šīs mācības ietvēra Krievijas nesējā vēsturē vislielāko militārā personāla un tehnikas skaitu, personāla skaitam tiekot lēstam no 70000 līdz 90000, tomēr šīs mācības un to scenārijs vairāk norādīja uz demonstrāciju, ka Krievija ir gatava apturēt un pretdarboties lieliem konvencionāliem spēkiem, kādi varētu būt tikai NATO. *Zapad-2013* arī ir periodiskas mācības, kuras tika ilgstoši plānotas, kas vēl papildus norāda uz to, ka šīs ir tas no četriem gadījumiem, kad militārais spēks tiek pielietots lielīšanās nolūkos, ar mērķi demonstrēt armijas modernizācijas progresu, un kaujas gatavību, bet nevēršoties pret nevienu atsevišķu aktieri konkrēti.

Savukārt pēc Janukoviča gāšanas var novērot tiešus militārus signālus. Pirmais tika dots dienu pirms, jeb praktiski vienlaicīgi ar neparasto kareivju izvietošanos Krimā. Putins paziņoja par 150000 personāla lielām ārkārtas mācībām Ukrainas tuvumā. Šo ārkārtas mācību aizsegā pie Ukrainas austrumu robežas sāka izvietoties ~30000-40000 kareivju. Šī signāla mērķis bija tieši apliecināt Ukrainai gatavību iesaistīties militārā konfliktā, ja Ukraina izrādīs

militāru pretestību nemarkētajiem Krievijas kareivjiem, kuri sāka pārņemt stratēģiski nozīmīgos objektus.

Turpmākie signāli aplūkotajā periodā arī sakrīta ar situācijas pārmaiņām Ukrainas iekšienē. Pēc tam kad Krimas aneksija tika noslēgusies, sākās separātistu darbības Ukrainas austrumu reģionos. Līdz ko Ukrainas mēģināja ar varu atgūt stratēģiskus objektus, un bija pirmie upuri, tika atkal paziņots par tālākām mācībām un tika pārvietoti vēl spēki. Savukārt, pēc Ukrainas vēlēšanām, kad interesēm neizdevīgo pagaidu varu nomainīja salīdzinoši mērenākais Porošenko, Krievija tūlīt atvilka no robežas lielāko daļu tur izvietotos kareivjus. Savukārt, konfliktam atkal saasinoties, šis skaits atkal tika palielināts.

Visi šie gadījumi parāda, kā Krievija izmanto militāro spēkus signālu došanā, līdz ko parādās situācija, kad norisinās Krievijai nevēlama rīcība tiek mēģināts piespiest šo rīcību mainīt, draudot ar militāra spēku pielietošanu, un līdz ko situācija uzlabojas, draudi tiek samazināti.

Sasieto roku signālu gadījumā arī situācija ir līdzīga. Praktiski viss notiekošais līdz Janukoviča gāšanai, pamatā norādīja uz Krievijas centieniem panākt, lai Janukovičs virzītu Ukrainu uz ciešāku sadarbību ar Krieviju. Pie tam, šķietami Krievija to darīja veiksmīgi, jo 21.novebrī atsakoties no virzības uz ES, Janukovičs panāca, ka Ukraina rīkojās Krievijas interesēs. Pēc tam sākoties maidana protestiem, Krievija centās nomenedzēt situāciju, sniedzot Ukrainai materiālu atbalstu pazeminot gāzes cenas, un sniedzot tiešu finansiālu atbalstu vairāku miljardu vērtībā, bez konkrētiem priekšnoteikumiem. Neskatoties uz to, protesti turpinājās, un Janukovičs tika gāzts.

Visu šo laiku bija tikai viens identificējams signāls, kas varētu liecināt par potenciālu Krievijas gatavību uzsākt militāru konfliktu. Proti, februāra sākumā sāka parādīties pirmie palīdzības aicinājumi Krievijas prezidentam no Krimas, lai Krievija aizsargā tautiešus no radikāļiem un ekstrēmistiem, kuri cenšas sagrābt varu atsevišķi. Dažas dienas pirms Janukoviča gāšanas sekoja nākamie aicinājumi pēc palīdzības, bet pēc Janukoviča gāšanas, dažu dienu laikā sākās Krimas aneksija. Problēma ar šiem signāliem ir tāda, ka tie ir vāji. No malas vērotāja un, iespējams, arī lēmumu pieņēmēju un opozicionāru puses, var nebūt skaidrs, vai tas ir Krievijas nodots brīdinājums, vai reāls Krimā esošo sauciens pēc palīdzības, ņemot vērā izteikto pro-krievisko sentimentu, kas Krimā jau iepriekš bija iedzīvotāju vairākumā. Šāds signāls nerada auditorijas izmaksas, tāpēc, ja tas tika mērķtiecīgi dots, tas var būt par iemeslu, kādēļ to tā brīža situācijā nevarēja uztvert. Tas, ka Krievijas mediji propagandēja informāciju, ka radikāļi cenšas pārņemt varu Kijevā, var būt tik pat labi iegants palīgā saucieniem, kā cēlonis, balstoties uz patiesu ticību Krievijas mediju paustajam.

To, ka šis bija pirmais signāls pastiprina tas, ka jau sākoties Krimas faktiskai aneksijai, nāca nākamais palīgā sauciens, tikai šoreiz jau no Krievijas parlamenta, kurš lūdza Krievijas prezidentu aizstāvēt apdraudētos tautiešos no Ukrainas militāras pretdarbības. Un tikai ilgi pēc tam, kad jau bija pilnībā noslēgusies Krimas aneksija, nāca Krievijas prezidenta 18.marta uzruna, kurā Putins sev sasēja rokas, paužot nostāju, ka aizstāvēs tautiešus no agresijas, iestāsies pretim ekstrēmistiem, aizstāvēs Krievijas intereses no ES un ASV ekspansijas mēģinājumiem u.tml., tādējādi radot sev šīs potenciālās auditorijas izmaksas, ja neaizstāvēs šīs paustās intereses.

Nemot vērā, ka sabiedrības atbalsts Putinam ir svarīgs, tad šo signālu var uzskatīt par pilnībā ticamu no apkārtējo skatu punkta, pēc brīža, kad tas tika pausts. Tādēļ arī armijas spēku atvilkšana no robežas, bija vienlīdzsaistīta ar padziļināta signāla došanu, ka Krievija ir gatava dialogam ar Porošenko, kā ar sasiesto roku signālu, ka Putins nevarēja deeskalēt situāciju līdz brīdim, kamēr šī radikālā, tautiešus apdraudošā pagaidu pārvalde ir pie varas. Tai pat laikā, šāda novēlota signāla došana, lika gan Ukrainai, gan citiem aktieriem spriest par to, cik ticama ir situācija, ka Krievija reāli pārņems Krimu, spriedzei paildzinoties. Ja Putina mērķis bija speciāli radīt un uzturēt šo neskaidrību, tad tas tika izdarīts, ja Putina mērķis bija dot signālu, ka Krievija noteikti atbalstīs jau Krimā esošos spēkus, ja Ukraina tiem izrādīs pretestību, tad šis signāls šim mērķim nekalpoja un bija pilnībā novēlots.

Kopumā, tāpēc var secināt, ka pirmā hipotēze, *“Krievija Ukrainu brīdināja par militāru eskalāciju gadījumā, ja Ukraina virzīsies uz rietumiem.”*, neapstiprinās. Krievija centās sastrādāties ar Janukoviču, un panākt savu interešu īstenošanu ar viņa noturēšanu pie varas. Tikai pēc tam, kad Janukovičs tika gāzts, tika dotie pirmie signāli vietai nākušajai pagaidu varai. Tomēr šie signāli neietvēra sevī brīdinājumu, lai Ukraina atsakās no virzības uz ES, jo, visticamāk, Krievijā nebija pamats domāt, ka šādu rezultātu ir iespējams sasniegt. Tā vietā Krievija sāka militāru Krimas *de facto* pārņemšanu, un dotie signāli, kā grandiozo mācību vienlaicīga pasludināšana un karaspēka izvietošana pie Ukrainas, tikai ietvēra sevī brīdinājumu, lai Ukraina nestājas pretim šai aneksijai, nevis mēģināja vēl mainīt Ukrainas politisko virzību. Dotie sasiesto roku signāli ir kompleksāki. Sākotnēji Krimā, un pēc tās aneksijas citos austrumu reģionos, vispirms bija palīdzības lūgumi no vietējiem iedzīvotājiem, kam sekoja palīdzības lūgumi no parlamenta un ažiotažas sacelšana medijos, un tikai kā aisberga virsotne sekoja Putina sasiesto roku signāls, kur viņš apliecināja pilnīgu gatavību sniegt šo palīdzību un aizstāvēt intereses. Tāpēc valstīm, kuras atrodas Krievijas tuvumā, it īpaši bijušās PSRS robežu ietvaros, vajadzētu pievērst uzmanību šādiem saucieniem pēc palīdzības, jo tas var būt ievads kādam gaidāmam konfliktam.

Tai pat laikā, jāņem vērā, ka abi sākotnējie signāli var radīt mērķētu priekšstatu. Pārludinātās negaidītās 150000 personāla mācības, ja tajās faktiski piedalās mazāks skaits karavīru, norādītu uz blefu. Skaidra sasieto roku signāla nedošana norāda uz nedrošību gatavībā aizstāvēt intereses, ja Ukraina būtu izrādījusi pretestību Krimā esošajiem spēkiem. Pat ja personāla skaits ir mazāks, tad tāpat pie Ukrainas izvietotie ~40000 karavīru, rada stipru signālu, par gatavību sniegt palīdzību Krimā esošiem spēkiem, tomēr sasieto roku signāla neesamība konflikta apstākļos rada neskaidrību par Krievijas reālo gatavību, kas liek pieņemt, ka Krievija riskēja ar aneksiju, un nebija gatava iesaistīties pilna mēroga konfliktā ar Ukrainu, lai atbalstītu šos spēkus. Abi signāli būtībā ir konfliktējoša, kas norāda vai nu uz kļūdainu komunikāciju, vai, drīzāk, apzinātu vēlmi vienlaikus iebiedēt, bet vienlaikus arī radīt neskaidrību, tādā veidā vilcinot laiku, padarot Ukrainas un citu aktieru lēmumu pieņemšanu ilgāku, kas, savukārt, deva laiku nostiprināties visā Krimas teritorijā.

Tāpēc var secināt, ka Krievijas dotie signāli nebrīdināja par gatavību uzsākt konfliktu atkarībā no politiskā kursa, bet gan brīdināja par gatavību eskalēt esošas militārās darbības pēc Janukoviča gāšanas.

Darba otrā hipotēze "*Konflikts Ukrainā bija sākotnējais Krievijas mērķis.*" arī nevar apstiprināt. Teorētiski nav izslēgta iespēja, ka Krievija bija izplānojusi visu notikumu gaitu, ka Janukovičs atteiksies ES, ka sekos protesti, ka Krievija sniegs palīdzību Janukovičam, ka tas nelīdzēs, ka viņš tiks gāzts, kas dos iespēju sašķelt Ukrainas sabiedrību, un uzsākt konfliktu lai iegūtu teritorijas. Tomēr ar tik daudz mainīgajiem un variācijām, var pieņemt, ka šis nebija Krievijas mērķtiecīgs plāns, un ka Krievijas sākotnējais plāns bija panākt, lai Janukovičs atsakās no ES, un pēc tam, lai viņš saglabājas pie varas. Tikai pēc tam, kad viņš tika gāzts, tika aizsākts konflikts, kura rezultātā tika anektēta Krima un destabilizēti austrumu reģioni, tāpēc arī šī hipotēze neapstiprinās.

Kopumā, darbā ir iegūts padziļināts ieskats ārpolitikas signālu teorijā, ir tuvāk aplūkotas Krievijas intereses un vispārējā situācija pirms konflikta, kā arī ir ticis noskaidrots, ka pirms konflikta sākšanās, Krievija nebrīdināja par gatavību pielietot militāro spēku, tādēļ Krievija pirms spēka pielietošanas nebija devusi pagaidu varai ar politisku rīcību apturēt Krimas aneksiju.

PATEICĪBA

Šie ir bijuši pieci brīnišķīgi gadi, kuri pavadīti Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātē. Šeit esmu ieguvis jaunus draugus gan studentu, gan pasniedzēju un fakultātes darbinieku vidū. Viss no pirmās dienas līdz pēdējai tika darīts tā, lai students SZF varētu uzskatīt par mājām.

Šī darba izstrāde bija lieliska, jo tā visu studiju gadu laikā vislabāk palīdzēja atskārst, cik ļoti visas sociālo zinātņu disciplīnas ir savstarpēji saistītas. Nobruka tās sienas, kuras iepriekš galvā biju izveidojis starp vienu kursu, un citu, paliekot pāri vienai lielai sociālo zinātņu bumbai, kura ir viscaur saistīta no iekšpolitikas, līdz ārpolitikai, no plašām teorijām par starptautisko sistēmu, līdz individuāliem iemesliem, kādēļ cilvēki rīkojas tā, kā viņi rīkojas, kas atkal var tikt skaidrots caur ideoloģijām un sociāliem fenomeniem un tā tālāk uz priekšu apkārtējai Pasaulei paliekot arvien pilnīgākajai un skaidrākai.

Tāpēc vēlētos pateikties pilnīgi visiem pasniedzējiem, kuri šo gadu laikā ir mani audzinājuši, bet īpašu pateicību šī darba ietvaros vēlos pateikt profesorei Dr. Žanetai Ozoliņai, kura ar sapratni izturējās pret kļūdām, ar izpalīdzību un pacietību ļāva tās pārvarēt, un bez kuras darba sākumā ieteiktajām vadlīnijām, iespējams, būtu nonācis ļoti dziļā, tumšā mežā.

Vēlreiz lielu, lielais paldies visiem tiem cilvēkiem, kuri šajos piecos SZF gados neatgriežami uz labo pusi mainīja manus visus atlikušos! Centīšos visu apgūto turpināt pilnveidot un pavairot, dodot zināšanas tālāk arī citiem!

Septiņi litri... SARAUI!

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

Art, R.J. (1996). The Four Functions of Force. In Wiegman, L.A.W (Ed), *International Politics* (pp. 155-167). New York: HarperCollins.

Barbara A.Anderson& Brian D.Silver. *Growth and Diversity of Soviet Union*. Retrieved from https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/67141/10.1177_000271629051000112.pdf?sequence=2 158.pp

BBC. *Gunmen seize Crimea government buildings*. Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-europe-26364891>

BBC. *Profile: Yulia Timoshenko*. Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-europe-15249184>

BBC. *Russia's Putin backs 25 may election* Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-europe-27314816>

BBC. *Russia offers Ukraine major economic assistance*. Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-europe-25411118>

Bloomberg. *Billionaire no more*. Retrieved from <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-05-08/billionaire-no-more-ukraine-president-s-fortune-fades-with-war>

Bloomberg. *Why Oil Prices Went Down So Far So Fast*. Retrieved from <http://www.bloomberg.com/news/articles/2014-10-29/why-oil-prices-went-down-so-far-so-fast>

Britannica. *Petro Poroshenko*. Retrieved from <http://www.britannica.com/biography/Petro-Poroshenko>

Business Insider. *How Russia annexed Crimea*. Retrieved from <http://www.businessinsider.com/how-russia-took-crimea-2015-3>

Censor Net. *В Раде провалилось голосование по денонсации Харьковских соглашений*. Retrieved from http://censor.net.ua/news/172025/v_rade_provalilos_golosovanie_po_denonsatsii_harkovskih_soglasheniya

CIA. *World Factbook Ukraine*. Retrieved from <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>

CIA. *World Factbook Russia*. Retrieved from <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rs.html>

- CNN. *Putin blames the West for Russia's Misery*. Retrieved from <http://money.cnn.com/2014/12/18/news/economy/russia-putin-economy/>
- DW. *Putin reveals details of decision to annex Crimea*. Retrieved from <http://www.dw.com/en/putin-reveals-details-of-decision-to-annex-crimea/a-18304158>
- Economist. *Vladimir Putins Unshakeable popularity*. Retrieved from <http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2016/02/daily-chart-4>
- EIA. *Oil and Natural Gas Sales accounted for 68% of Russia's Total Exprt Revenues in 2013*. Retrieved from <http://www.eia.gov/todayinenergy/detail.cfm?id=17231>
- Euan Mearns. *The 2014 Oil Crash Explained*. Retrieved from <http://euanmearns.com/the-2014-oil-price-crash-explained/>
- European Union Newsroom *EU sanction against Russia over Ukrainian crisis*. Retrieved from https://europa.eu/newsroom/highlights/special-coverage/eu_sanctions_en
- Eurasianstudies. *Russian Census of Crimea: Nationality Results* Retrieved from <https://eurasianstudies.wordpress.com/2015/03/19/russian-census-of-crimea-nationality-results/>
- Election resources. *2010 Ukraine Presidential results*. Retrieved from <http://www.electionresources.org/ua/president.php?election=2010>
- Election resources *2014 Ukraine Presidential results*. Retrieved from <http://www.electionresources.org/ua/president.php?election=2014>
- Euronews. *Ukraine cancels historic trade pact with Eu*. Retrieved from <http://www.euronews.com/2013/11/21/ukraine-cancels-historic-trade-pact-with-the-eu/>
- Fearon, J.D. (1997). Signaling Foreign Policy Interests. *Journal of Conflict Resolution* , 41(1), 68-90.
- Focus Migration. *Russian Federation*. Retrieved from <http://focus-migration.hwwi.de/Russian-Federation.6337.0.html?&L=1>
- Forbes. *According to the latest data Russias Demography In Sharp Decline*. Retrieved from <http://www.forbes.com/sites/markadomanis/2015/05/29/according-to-the-latest-data-russias-demography-is-still-in-sharp-decline/#eec02a963d16>
- Forbes. *Russias demographic recovery might have peaked*. Retrieved from <http://www.forbes.com/sites/markadomanis/2016/01/26/russias-demographic-recovery-might-have-peaked/#7e0a82ea79a2>
- Foreign Policy. *Putin uses dog to intimidate Merkel*. Retrieved from <http://foreignpolicy.com/2007/06/14/putin-uses-dog-to-intimidate-merkel/>

- Foxnews. *Russia pulls troops form border*. Retrieved from <http://www.foxnews.com/world/2014/05/30/defense-officials-reportedly-say-russia-pulling-most-troops-from-ukraine-border.html>
- Gallup. *Russian Approval of Putin Soars to Highest Level in Years*. Retrieved from <http://www.gallup.com/poll/173597/russian-approval-putin-soars-highest-level-years.aspx>
- Glavcom. *У Яценюка требуют денонсировать «харьковские соглашения»* Retrieved from <http://glavcom.ua/news/37769-u-jatsenjuka-trebujut-denonsirovat-%C2%ABharkovskie-soglasheniya%C2%BB.html>
- Guardian. *Putin orders troop withdrawal form Ukrainian border*. Retrieved from <http://www.theguardian.com/world/2014/may/19/putin-orders-russian-troop-withdrawal-ukrainian-border>
- Guardian. *Tymoshenko declares hunger strike*. Retrieved from <http://www.theguardian.com/world/2013/nov/25/yulia-tymoshenko-hunger-strike-ukraine>
- Guardian. *Ukraine suspends talks on EU trade pact as Putin wins tug of war*. Retrieved from <http://www.theguardian.com/world/2013/nov/21/ukraine-suspends-preparations-eu-trade-pact>
- Guardian. *Russia's buildup near Ukraine*. Retrieved from <http://www.theguardian.com/world/2014/apr/10/satellite-images-russian-military-ukraine-border>
- Guardian. *Vladimir Putins Approval Rating at Record Levels*. Retrieved from <http://www.theguardian.com/world/datablog/2015/jul/23/vladimir-putins-approval-rating-at-record-levels>
- IBtimes. *Russia's use of unmarked troops*. Retrieved from <http://www.ibtimes.com/russias-use-unmarked-troops-simferopol-crimea-shady-not-illegal-1559425>
- IRI. *Public Opinion Survey Residents of the Autonomous Republic of Crimea*. Retrieved from <http://www.iri.org/sites/default/files/2013%20October%207%20Survey%20of%20Crimean%20Public%20Opinion,%20May%2016-30,%202013.pdf>
- IRI. *Public Opinion Survey Residents of Ukraine*. Retrieved from <http://www.iri.org/sites/default/files/2014%20April%205%20IRI%20Public%20Opinion%20Survey%20of%20Ukraine,%20March%2014-26,%202014.pdf>
- James, J & Zhang, Z. (2005). Chinese Choices: A Poliheuristic Analysis of Foreign Policy Crises, 1950-1996. *Foreign Policy Analysis* , 1(1), 31-54.

- Jamestown Foundation. *The Russia-Georgia Conflict as Analyzed by the Center of Analysis of Strategies and Technologies in Moscow*. Retrieved from [http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=35951#.V0S3oOS9xGk](http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=35951#.V0S3oOS9xGk)
- Jamestown Foundation. *The Russian factor in Ukraines2010 in presidential elections*. Retrieved from [http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=35915#.V0W1Q-S9xGk](http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=35915#.V0W1Q-S9xGk)
- Jamestown Foundation. *Zapad 2013. A View From Helsinki*. Retrieved from http://www.jamestown.org/uploads/media/Zapad_2013_View_From_Helsinki_-_Full.pdf
- Kremlin. *Обращение Президента Российской Федерации*. Retrieved from <http://kremlin.ru/events/president/news/20603>
- Kyiv Post. *Party of Regions hopes for strengthening collaboration with 'United Russia' party*. Retrieved from <http://wayback.archive.org/web/20091124000315/http://www.kyivpost.com/news/politics/detail/53358/>
- Kyiv Post. *Yanukovich: Ukraine will remain a neutral state*. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20100121145322/http://www.kyivpost.com/news/politics/detail/56539>
- Lehris, A. (2016). Back to the USSR: A Selective Approach to Russian History. In Kudors, A (Ed), *Fortress Russia: Political, Economic and Security Development in Russia Following the Anexation of Crimea and its Consequences for Baltic States* (pp. 29-46). Riga: University of Latvia Press.
- Moscowtimes. *A Blacklist and Fraud as Census Ends*. Retrieved from <http://www.themoscowtimes.com/news/article/a-blacklist-and-fraud-as-census-ends/421064.html>
- NYtimes. *Russian Troops Mass at Border With Ukraine*. Retrieved from http://www.nytimes.com/2014/03/14/world/europe/ukraine.html?_r=0
- Oreshkin, D. (2016). Putin's Third Term Ideology. In Kudors, A (Ed), *Fortress Russia: Political, Economic and Security Development in Russia Following the Anexation of Crimea and its Consequences for Baltic States* (pp. 11-28). Riga: University of Latvia Press.
- Press, D.G. (2007). *Calculating Credibility: How Leaders Asses Military Threats*. (1st ed.). Ithaca, United States: Cornell University Press.

- Пир-Центр *ВОЕННАЯ РЕФОРМА 2008–2020: ЦИФРЫ И ФАКТЫ*. Retrieved from <http://www.pircenter.org/media/content/files/0/13406914410.pdf>
- Resilience. *No Oil Price Rebound Yet: An Explanation in Two charts*. Retrieved from <http://www.resilience.org/stories/2015-02-11/no-oil-price-rebound-yet-an-explanation-in-two-charts>
- Reuters. *Russia's buildup near Ukraine*. Retrieved from <http://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-usa-military-idUSBREA2R1U720140328>
- Reuters. *Ukraine Crisis Timeline*. Retrieved from <http://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-events-timeline-idUSBREA3Q0CC20140427>
- RT. *Russia accepted over 1mn Ukrainian refugees forced out of homes by Donbass war*. Retrieved from <https://www.rt.com/politics/313692-russia-accepted-over-1mn-ukrainian/>
- Schelling, T.C. (1996). The Diplomacy of Violence. In Wiegman, L.A.W (Ed), *International Politics* (pp. 168-182). New York: HarperCollins.
- Snyder, G.H. (2007). Theory: Alliance Management. In Snyder, G.H (Ed), *Alliance Politics* (pp. 165-198). Ithaca, United States : Cornell University Press.
- Tang, S. (2011). The Security Dilemma: A Conceptual Analysis . In Tang, S (Ed), *Security Studies* (pp. 587-623). London: Routledge.
- Tass. *Duma asks Putin to take measures towards stabilisation in Crimea*. Retrieved from <http://tass.ru/en/russia/721598>
- Telegraph. *Vladimir Putin orders military exercise near Ukraine border*. Retrieved from <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/10785386/Vladimir-Putin-orders-military-exercise-on-Ukraine-border-after-killings.html>
- Trading Economics. *Crude Oil Prices*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/commodity/crude-oil>
- Trading Economics. *Russia Currency*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/russia/currency>
- Trading Economics. *Russia GDP Growth*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/russia/gdp-growth>
- Trading Economics. *Russia GDP*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/russia/gdp>
- Trading Economics. *Russia GINI Index*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/russia/gini-index-wb-data.html>
- Trading Economics. *Russia Inflation*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/russia/inflation-cpi>

- Trading Economics. *Russia Wages*. Retrieved from <http://www.tradingeconomics.com/russia/wages>
- The Oxford Institute for Energy Studies (2015). *The Political and Commercial Dynamics of Russia's Gas Export Strategy*. Retrieved from <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2015/09/NG-102.pdf>
- Segodnya. *Крымские депутаты хотят просить защиты у России*. Retrieved from <http://www.segodnya.ua/regions/krym/krymskie-deputaty-hotyat-prosit-zashchityu-rossii-493683.html>
- Segodnya. *Севастополь просит Путина защитить "исконную российскую землю"*. Retrieved from <http://www.segodnya.ua/regions/krym/sevastopol-prosit-putina-zashchitit-iskonnuyu-rossiyskuyu-zemlyu-497096.html>
- U.S. Department of State. *Ukraine and Russia Sanctions*. Retrieved from <http://www.state.gov/e/eb/tfs/spi/ukrainerussia/>
- UKRCensus. *2001 census results*. Retrieved from <http://2001.ukrcensus.gov.ua/eng/results/general/nationality/Vlasti>. *Оппозиция в Раде провалила голосование за денонсацию харьковских соглашений*. Retrieved from <http://vlasti.net/news/168746>
- Washington Post. *Ukraine to extend Russia naval base lease, pay less for natural gas*. Retrieved from <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/04/21/AR2010042103836.html>
- Weisiger, A & Yahri-milo, K. (2015). Revisiting Reputation: How Past Actions Matter in International Politics. *International Organization*, 69(2), 473-495.
- Worldometers. *Russia Population*. Retrieved from <http://www.worldometers.info/world-population/russia-population/>
- WSJ. *Russia Orders Military Drill. Stoking Tensions*. Retrieved from <http://www.wsj.com/articles/SB10001424052702304709904579406310892324006>
- Xinhuanet. *Russia Discloses Rearmament Program Details*. Retrieved from http://news.xinhuanet.com/english2010/world/2011-02/24/c_13748277.htm
- Yahri-milo, K. (2013). In the Eye of the Beholder Keren Yarhi-Milo How Leaders and Intelligence Communities Assess the Intentions of Adversaries. *International Security*, 38(1), 7-51.
- За рубежом. *Верховная Рада ратифицировала харьковские соглашения* Retrieved from <http://zarubezhom.info/politika/verhovnaya-rada-ratificirovala-xarkovskie-soglasheniya.html>

Maģistra darbs

"Krievijas ārpolitikas signāli: Ukrainas konflikta gadījums" izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba apjoms (neskaitot izmantotos informācijas avotus un pielikumus) ir 176 610 rakstuzīmes (ieskaitot intervālus).

Autors: _____ Vilmārs Vītoliņš

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: profesore Dr. paed. Žaneta Ozoliņa _____ .____.2016.

Recenzents asociētais profesors Dr.sc.pol Ivars Ījabs

Darbs iesniegts Politikas zinātnes nodaļā _____ .____.2016.

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe Inga Poļaka _____

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

____.____.2016. prot. Nr. ____.

Komisijas sekretāre: